

Tiitus Piispa

SEKSUAALI- JA SUKUPUOLIVÄHEM- MISTÖIHIN KUULUVIEN OPISKELIJOI- DEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAI- SUUSKOKEMUKSET KAAKKOIS-SUO- MEN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2022

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijä	Tiitus Piispa
Työn nimi	Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien opiskelijoiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskokemukset Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa
Toimeksiantaja	Opiskelijakunta Kaakko
Vuosi	2022
Sivut	78 sivua, liitteitä 9 sivua
Työn ohjaaja	Katri Schadewitz

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, missä määrin tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvien opiskelijoiden näkökulmasta sekä kokevatko seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvat opiskelijat eriarvoista kohtelua opiskeluympäristössään. Lisäksi opinnäytetyö pyrkii avaamaan sitä, missä määrin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvat opiskelijat kokevat oppilaitoksensa edistävän tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä miten Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu voisi kehittää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta organisaatiossaan. Opinnäytetyön lähtökohtana oli näkemys siitä, että tasa-arvoiseksi ja yhdenvertaiseksi koettu oppimisympäristö tukee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvien opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Aineistonkeruun menetelmänä oli survey-kysely. Kyselyn puitteissa selvisi, että suurin osa vastaajista ei koe tullessa syrjityksi tai häirityksi millään tapaa. Kyselyn tuloksissa ilmeni myös, että syrjintää ja häirintää kuitenkin on koettu kaikilla oppilaitoksen neljällä kampuksella pääosin toisilta opiskelijoilta tai opettajilta.

Valtaosa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvista opiskelijoista kokee tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuvan hyvin. Tästä huolimatta osa kyseiseen vähemmistöryhmään kuuluvista opiskelijoista kokee tulevansa eriarvoisesti kohdelluksi. Vastaajat kokevat myös Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun sekä Opiskelijakunta Kaakon toiminnan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta jokseenkin edistäväksi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvat opiskelijat kaipaavat yhteisöllisyyttä, vertaisuutta ja näkyvämpää tukea sekä toivovat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun ottavan tehokkaammin kantaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille tärkeisiin ja ajankohdattaisiin aiheisiin, jos se aikoo jatkaa oppilaitoksen markkinointia tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta vaalivana organisaationa.

Asiasanat: Yhdenvertaisuus, seksuaalivähemmistöt, sukupuolivähemmistöt, korkeakouluopiskelijat, tasa-arvo

Degree	Bachelor of Humanities
Author	Tiitus Piispa
Thesis title	The equality and parity experiences of sexual and gender minority students in South-Eastern Finland University of Applied Sciences
Commissioned by	Student Union Kaakko
Time	December 2022
Pages	78 pages, 9 pages of appendices
Supervisor	Katri Schadewitz

ABSTRACT

The objectives of this thesis were to examine to what extent equality and parity are realized in South-Eastern Finland University of Applied Sciences from the perspective of sexual and gender minority students; whether the minority students experience unequal treatment within the institution; to what extent the students feel that the university promotes equality and parity, and how the university could improve equality and parity within the organization. The basic assumption in this study was that a study environment, that is experienced as being equal and of parity, supports the overall wellbeing of students of sexual and gender minorities.

A quantitative research method was utilized through an online survey. The survey revealed that the majority of respondents had not experienced discrimination or harassment of any kind. However, some of the respondents experienced discrimination and harassment across all campuses of the university, mainly from fellow students and teachers.

Most minority students felt that the extent of equality and parity was high. Nevertheless, some minority students reported that they have experienced unequal treatment in their study environment. The respondents also felt that the activities of the university and Student Union Kaakko somewhat promote equality and parity. The respondents desired communality, fellowship, and more visible support. Additionally, they hoped that the university would more efficiently take a stand on topics that are important and current to students of sexual and gender minorities if they wish to continue marketing as an organization that values equality and parity.

Keywords: Parity, sexual minorities, gender minorities, university students, equality

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	SEKSUAALI- JA SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT	7
2.1	Keskeiset käsitteet.....	7
2.2	Sukupuoli ja sen moninaisuus	9
2.3	Seksuaalisuus ja seksuaalisuuden kirjo.....	12
3	YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO	14
3.1	Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon ymmärtäminen.....	14
3.2	Eriarvoisuus vähemmistöryhmien nuorten kontekstissa	16
3.3	Homo- ja transfobia ja niiden kulttuurisidonnaisuus.....	17
3.4	Yhdenvertaisuus Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa	19
3.5	Aiemmat tutkimukset	23
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	24
4.1	Tutkimuksen taustatiedot.....	24
4.2	Kohderyhmä	25
4.3	Aineistonkeruun menetelmät	26
4.4	Aineiston analyysin menetelmät	29
5	TULOKSET.....	29
5.1	Taustatiedot.....	29
5.2	Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.....	33
5.3	Syrjintä ja häirintä	41
5.4	Yleinen kokemus ja yhdenvertaisuuden kehittäminen	60
5.5	Tulosten luotettavuus ja objektiivisuus.....	66
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	68
7	KEHITTÄMISEHDOTUKSET JA POHDINTA	75
	LÄHTEET.....	78
	LIITTEET	

Liite 2. Kyselyrunko

1 JOHDANTO

Seksuaalisuuteen, sukupuoleen sekä näiden ilmaisuun liittyvät kysymykset ja pohdinta ovat oleellinen osa ihmisen kasvua ja kehitystä sekä ovat tärkeässä roolissa minäkuvan ja itsetunnon rakentumisessa (Blomqvist ym. 2019, 5–8). Aiheesta on alettu puhua yhä enemmän ja keskustelua käydään monella tavalla sekä monella tasolla (Seta ry 2016, 8).

Suomen perustuslaissa (1999, 6§) määritellään, että yksilöä ei saa kohdella eriarvoisesti hänen sukupuolensa, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Suomen yhdenvertaisuuslaissa (2014, 6§) puolestaan säädetään, että koulutuksen järjestäjillä on velvollisuus valvoa, arvioida ja kehittää yhdenvertaisuutta omassa ympäristössään.

Tämä opinnäytetyö tutkii Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien opiskelijoiden kokemuksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta heidän omassa opiskeluympäristössään. Opinnäytetyö hyödyntää kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Aineistonkeruun menetelmänä on survey-kysely. Opinnäytetyö on aloitettu syksyllä 2021, tutkimus on toteutettu keväällä 2022 sekä analysoitu syksyllä 2022.

Tutkimuksen puitteissa pyritään myös tunnistamaan Xamkissa opiskelevien seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvien opiskelijoiden tämänhetkistä tilannetta yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta sekä heidän näkemyksiään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämistarpeista korkeakouluympäristössä. Opinnäytetyön tilaajana on Opiskelijakunta Kaakko, joka on Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa toimiva, opiskelijoiden etuja ajava toimielin.

2 SEKSUAALI- JA SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT

2.1 Keskeiset käsitteet

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyy paljon uudenlaista sanastoa, jota on tärkeää osata ja ymmärtää voidakseen käsitellä aihepiiriin liittyviä ilmiöitä. Sanaston on luonut Seta ry (liite 1).

Sukupuolta koskevista käsitteistä oleellisimmat tässä opinnäytetyössä ovat *ei-binäärinen*, *cissukupuolinen* ja *transsukupuolinen*. Sana binääri tarkoittaa kaksinapaista ja sukupuoli-identiteetin kontekstissa se voi olla binäärinen tai ei-binäärinen. *Ei-binäärinen* ihminen on henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti ei sovi kaksinapaiseen nainen–mies jakoon. Yksinkertaistettuna hän ei koe kuuluvansa kumpaankaan virallisista sukupuolista. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi muunsukupuolinen, sukupuoleton tai intersukupuolinen. Sanaa *cis* käytetään puolestaan kuvaamaan sitä, että henkilön sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu ovat hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen kulttuurissa yleensä liitettyjen odotusten mukaiset. Suurin osa ihmisistä on *cissukupuolisia*. Cis-mies on syntymässä määritelty pojaksi. Cis-nainen on syntymässä määritelty tytöksi. Toisin kuin cissukupuolisella *transsukupuolisen* ihmisen sukupuoli-identiteetti ei vastaa hänen syntymässä määriteltyä sukupuoltaan, mistä johtuen henkilö kokee sukupuoliristiriitaa. *Transsukupuolisen* henkilön sukupuoli-identiteetti on useimmiten mies tai nainen, mutta se voi olla myös toisenlainen, esimerkiksi muunsukupuolinen. *Transsukupuolisella* ihmisellä voi olla tarve lääketieteelliselle sukupuolen korjaamiselle tai sukupuolen juridiselle vahvistamiselle. (Seta ry 2021.)

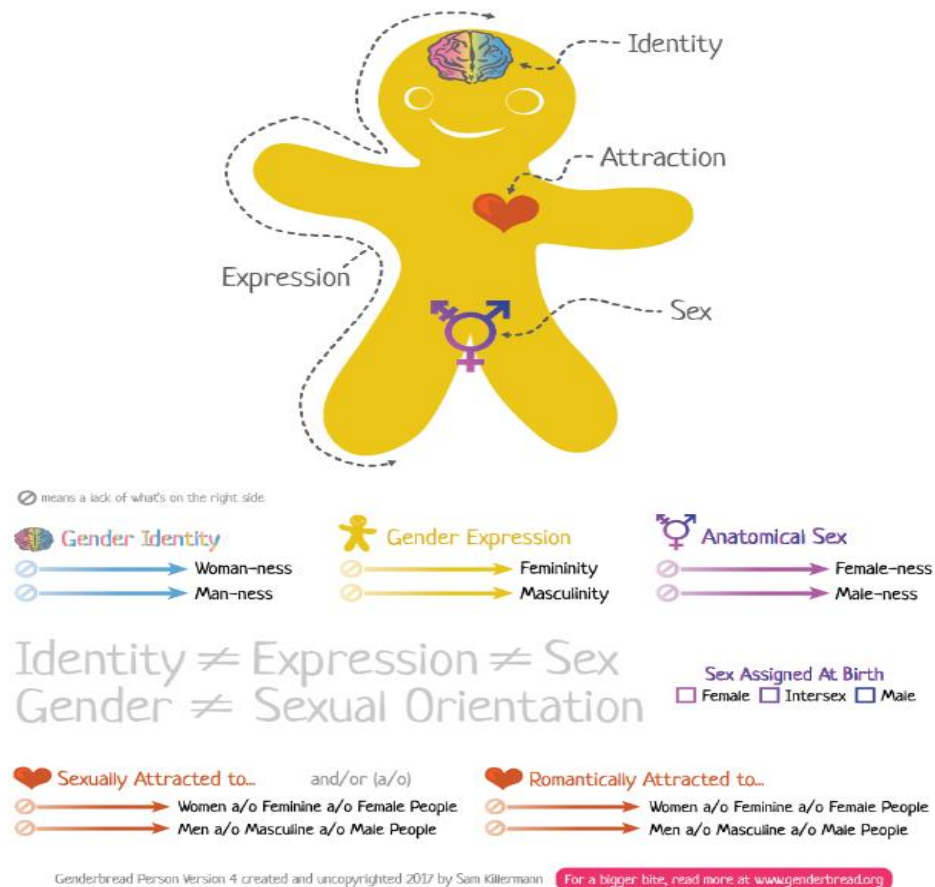
Seksuaalisuuteen liittyvistä käsitteistä avataan termit *biseksuaali*, *heteroseksuaali*, *homoseksuaali*, *aseksuaali* sekä *seksuaalivähemmistöt*. *Biseksuaali* eli biseksuaalinen henkilö kokee seksuaalista tai emotionaalista vetovoimaa sekä samaa, että eri sukupuolta olevia kohtaan. Joillekin vetovoiman kohteen sukupuolella ei ole merkitystä. Termit *biseksuaalisuus* ja *panseksuaalisuus* ovat osittain päällekkäisiä ja yksilö saa itse määritellä sen, mikä sopii itselle paremmin. *Heteroseksuaali* eli heteroseksuaalinen ihminen tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa muita kuin samaa sukupuolta olevia ihmisiä kohtaan, käytännössä yleensä mies naista tai nainen miestä. Vaikka tämä viittaa ajatukseen, että sukupuolia olisi vain kaksi, myös jotkut ei-binäärisesti eli muutoin

kuin naisiksi tai miehiksi identifioituvat määrittelevät itsensä heteroiksi. *Homoseksuaali* eli homoseksuaalinen henkilö tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa samaa sukupuolta olevia ihmisiä kohtaan. Sanaa homo käytetään myös suppeammin tarkoittamaan miestä, joka kokee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa miehiä kohtaan. *Aseksuaalinen* ihminen tavanomaisesti kokee hyvin vähän tai ei lainkaan seksuaalista vetovoimaa toisia henkilöitä kohtaan. *Aseksuaalit* voivat kuitenkin kokea romanttista, emotionaalista tai esteettistä vetovoimaa. *Aseksuaalinen* henkilö voi lisäksi määritellä itsensä muun muassa homoksi, heteroksi tai bi- tai panseksuaaliksi kokemansa vetovoiman kohteiden mukaisesti. Ihmiset, joiden seksuaalinen suuntautuminen on jotain muuta kuin hetero, kuuluvat *seksuaalivähemmistöihin*. *Seksuaalivähemmistöjä* ovat muun muassa homoseksuaalit, lesbot, bi- ja pan ihmiset sekä aseksuaalit. (Seta ry 2021.)

On tärkeää huomioida, että seksuaalisuuksille ja sukupuoli-identiteeteille on paljon enemmän termejä ja määritelmiä kuin mitä tässä opinnäytetyössä on listattu. Jokaisella ihmisellä on oikeus määritellä tai olla määrittelemättä omaa seksuaalista suuntautumistaan. On myös oleellista ymmärtää, että seksuaalisuus ja sukupuoli ovat kaksi erillistä ilmiötä, jotka ovat molemmat yksilön omia, henkilökohtaisia ominaisuuksia. Yksilön seksuaalisen suuntautumisen perusteella ei siis voi olettaa hänen sukupuolen kokemustaan.

Pelkkä termien ymmärtäminen on hyvä alku, mutta on myös oleellista sisäistää termien käytännön merkitykset sekä niiden ilmenemismuodot. Sam Killermann (2017) loi visuaalisen esimerkin (kuva 1) seksuaalisuudesta (attraction), sukupuolesta (sex), sukupuoli-identiteetistä (identity) sekä näiden ilmentymisestä (expression).

The Genderbread Person v4 by its pronounced METROsexual.com

Kuva 1. The Genderbread Person (Killermann 2017)

Killermann (2017) esittää ymmärrettävästi sen, mitä kukin termi tarkoittaa ja miten termien merkitykset tulisi sisäistää (kuva 1). Kuvassa kerrotaan, että seksuaalisuus on siis ihmisen sisällä oleva tunne, joka kattaa seksuaalisen ja romanttisen vedon kokemisen. Sukupuoli kuvastaa yksilön anatomisia ja muita fyysisiä ominaisuuksia sukupuoli-identiteetin kertoessa sen, millaiseksi yksilö itse kokee oman sukupuolensa. Sukupuolen ilmentyminen taas kuvastaa sitä, miten yksilö tuo omaa sukupuoltaan esille muille ihmisille. Killermann myös korostaa sitä, että yksilön identiteetti, identiteetin ilmentyminen ja sukupuoli ovat keskenään eri asioita siinä samassa, kuin seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteettikin. (Killermann 2017.)

2.2 Sukupuoli ja sen moninaisuus

Sukupuoli on moniulotteinen, yksilön identiteettiä kuvaava käsite. Usein, kun puhutaan ihmisen sukupuolesta, ensimmäisenä miellelyhtymänä toimii ihmisen

biologinen sukupuoli: mies, nainen tai intersukupuolinen. Moni asiaan sen enempiä perehtymätön kuitenkin saattaa unohtaa, että sukupuoli pitää sisälleen paljon moninaisemman kokonaisuuden. Vilkka (2010, 17) toteaa, että biologisen sukupuolen lisäksi siihen kuuluu myös juridinen ja sosiaalinen sukupuoli sekä psyykkinen ja aistillinen kokemus.

Kun puhutaan biologisesta sukupuolesta, puhutaan yksilön geneettisestä taustasta, hormoneista ja anatomiasta. Ihmisen geneettisellä taustalla viitataan yksilön sulusoluihin, joita ovat munasolut ja siittiösolut. Munasolut ja siittiösolut yhdessä antavat lapselle hänen sukukromosominsa. Äidiltä tullut kromosomi on aina x, ja isältä saatu kromosomi voi olla joko x tai y. Vastasyntyneelle lapselle määritetään sukupuoli sen mukaisesti, mitkä sukukromosomit hän omaa. Jos lapsella on x+x kromosomit, hän on tyttö, kun puolestaan x+y kromosomit tuottavat pojan. Kromosomiyhdistelmä voi myös olla jokin variaatio näistä, jolloin lasta kutsutaan intersukupuoliseksi. (Vilkka 2010, 17.)

Juridisella sukupuolella kuvataan yksilön sukupuolta virallisissa asiakirjoissa ja asiansuhteuksissa. Tähän sisältyy muun muassa henkilöllisyystodistus kuten passi tai ajokortti ja väestörekisterimerkintä. Suomessa juridiseen sukupuoleen kuuluu mies/poika sekä nainen/ tyttö. Jos lapsi on intersukupuolinen, niin hänet merkitään jompaankumpaan juridiseen sukupuoleen vanhempien päätöksen mukaisesti. Joissakin maissa, kuten Saksassa, on kuitenkin myös kolmas juridinen sukupuoli, joka huomioi myös intersukupuoliset ja heidän kuulumattomuutensa sukupuolibinääriin. (Juridinen sukupuoli s.a.; Graham 2019).

Sosiaalisesta sukupuolesta puhuttaessa on kyse niistä yksilön sukupuolen osa-alueista, jotka eivät määrity biologisen eli fyysisen sukupuolen perusteella. Englannin kielessä biologinen sukupuoli on eroteltu sosiaalisesta sukupuolesta sanoilla sex, jolla viitataan biologiseen sukupuoleen ja gender, jolla puolestaan viitataan sosiaaliseen sukupuoleen (West & Zimmerman 1987, 125). Näiden kahden termin ero hämärtyy suomen kielessä, sillä molemmat käännetään sanaksi sukupuoli, mutta ne kuitenkin kuvaavat biologisen ja sosiaalisen sukupuolen eroja hyvin. Sosiaalisen sukupuolen ilmenemistapoja voivat olla muun muassa yhteiskunnalliset sukupuoliroolit, ennakkokäsitykset ja sukupuolen toteuttaminen.

Sukupuoliroolit ovat oletuksia siitä, millä tavoin tietyn sukupuolen edustajan tulisi käyttäytyä tai minkälaista yksilön toimintaa katsotaan sukupuolen perusteella hyväksyttäväksi. Esimerkki sukupuoliroolien toteuttamisesta on muun muassa se, että miesten haavoittuvaisuus nähdään heikkoutena samassa, kuin naisten oletetaan olevan yltäkylläisen tunteellisia. Westin ja Zimmermanin mukaan (1987, 128–129) sukupuoliroolit näkyvät myös ammatinvalinnoissa ja ammatillisuudessa. Näin ollen muun muassa kättilönä toimiminen mielletään ensisijaisesti naisten ammatiksi, kun puolestaan poliisi tai pelastaja yhdistetään usein miehille suunnatuksi ammatiksi (West & Zimmerman 1987, 128–129). Sukupuoliroolien omaksuminen alkaa erittäin varhaisessa elämänvaiheessa, jo päiväkotikäisenä. Sukupuoliroolien omaksuminen perustuu muun muassa lapsen tarpeeseen eriyttää itsensä muista ja todistaa omaa sosiaalista kompetenssiaan. Usein lapsille puhuttaessa nousee esille ilmaisu ”ole iso tyttö/poika” sellaisissa tilanteissa, kun lapselta odotetaan tietynlaista käyttäytymistä. Myös ilmaisu ”älä ole vauva” voi esiin noustessaan viestiä lapselle, että ollakseen vaikuttava, hänen on vauvan sijasta käyttäydyttävä kuten ”tyttö” tai ”poika” todistaakseen sosiaalista pystyvyyttään.

Sukupuoleen liittyvillä ennakkokäsityksillä tarkoitetaan sitä, että yksilö määrittää toisen ihmisen sukupuolen sen perusteella, miten hän tuo itseään esille. Jokaisella ihmisellä on jonkinlaiset oletukset siitä, miltä jokin tietty sukupuoli heidän silmissään näyttää. Joku saattaa kuvata miestä lyhythiuksisena, lihaksikkaana, housuihin ja huppariin pukeutuvana yksilönä samalla tavoin, kuin jollekin toiselle miehuus ilmenee päinvastaisesti. Ennakkokäsitykset perustuvat aiemmin ympäristöstä opittuihin normeihin sukupuolesta ja sen esiintymisestä, joka puolestaan korreloi sukupuolinormien kanssa.

Vilkka (2010, 18) toteaa sukupuolen toteuttamisen tarkoittavan sitä tapaa, miten yksilö itse tuo esiin omaa sukupuoltaan julkisissa ja suljetuissa tiloissa ja tilanteissa. Tähän sanalliseen ja sanattomaan viestintään kytkeytyy erilaisia käytökseen liittyviä ominaisuuksia kuten pukeutuminen, tapa puhua, elekieli, ilmeet ja tyyli (Vilkka 2010, 18). Oman sukupuolensa toteuttaminen tietyllä tavalla ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita, että sukupuolta havainnoivat ulkopuoliset ottavat sen vastaan samalla tavalla, kuin miten henkilö on sen tarkoittanut vastaanotettavaksi. Tämä johtuu jokaisen yksilön henkilökohtaisesta su-

kupuolikokemuksesta, joka ohjaa sitä, millaisia asioita yksilö mieltää maskuliiniseksi, feminiiniseksi tai joksikin muuksi. Mikään mainituista osa-alueista ei yksiselitteisesti määritä termiä sosiaalinen sukupuoli, vaan ne yhdessä muodostavat kyseisen käsitteen ja antavat sille merkityksen.

Sukupuoli-identiteetti on yksilön itse koettu käsitys omasta sukupuolestaan, joka voi olla linjassa syntymässä annetun sukupuolen kanssa, tai olla erilainen (Wamsley 2021). Sukupuoli-identiteetti on merkitykseltään lähellä sukupuolen toteuttamista, mutta sen keskeisenä erona on se, että sukupuoli-identiteetti ei millään tapaa näy ulospäin siinä samassa, kun sukupuolen toteuttaminen on tarkoitettu muille nähtäväksi (Wamsley 2021). Sukupuoli-identiteetti on myös se sukupuolen osa-alue, joka on viime vuosina herättänyt paljon keskustelua, ja joka ei rajoita sukupuolta kaksijakoisesti vain mieheksi ja naiseksi. Sukupuoli-identiteetti kattaa laajan kirjon eri sukupuolikokemusta kuvaavia termejä, kuten cissukupuolisuus, transsukupuolisuus, ei-binäärinen sekä androgyyni.

2.3 Seksuaalisuus ja seksuaalisuuden kirjo

Seksuaalisuus on ihmisen perusominaisuus ja on tärkeässä osassa yksilön kasvussa ja kehityksessä. Seksuaalisuus pitää sisällään muun muassa seksuaalisen suuntautumisen, lisääntymisen, sukupuolen ja sukupuoliroolit. (Väestöliitto 2019.)

Seksuaalinen suuntautuminen on laaja, moniulotteinen käsite. Kaikista yksinkertaisimmillaan seksuaalisella suuntautumisella tarkoitetaan sitä, kehen yksilö kokee emotionaalista, romanttista tai seksuaalista vetoa (Seta ry s.a.). Yleisimmät seksuaalikasvatuksessa käytetyt esimerkit seksuaalisista suuntautumisista ovat heteroseksuaalisuus, homoseksuaalisuus, lesbous, biseksuaalisuus ja panseksuaalisuus. Kaikista yleisimmin tavattu seksuaalinen suuntautuminen on heteroseksuaalisuus, joka tarkoittaa vedon kokemista itseä vastakkaiselta sukupuolta edustavaan ihmiseen, kuten naiset miehiin tai miehet naisiin. Homoseksuaalisuus puolestaan on vedon kokemista saman sukupuolen edustajiin, kun taas biseksuaali kokee vetoa sekä samaan sukupuoleen että muihin sukupuoliin. Panseksuaalisuus tarkoittaa sitä, että ihminen kokee vetoa toisiin ihmisiin sukupuolesta riippumatta. Dembroff (2016, 2–5) kuitenkin argumentoi, että seksuaalinen suuntautuminen ja sen eri muodot ovat liian

väljästi määriteltyjä sekä vähän ymmärrettyjä. Hän muun muassa esittää, että seksuaalisen suuntautumisen tämänhetkiset määritelmät usein jättävät sukupuolen, sukupuoli-identiteetin sekä näiden kahden käsitteen välisten erojen tuomat ristiriidat huomiotta silloin, kun seksuaalista suuntautumista ja sen monimuotoisuutta käsitteellistetään. Lisäksi seksuaalisten suuntautumisien määritelmät ovat hänen havaintojensa mukaisesti epäjohdonmukaisia. (Dembroff 2016, 2–5.)

On tärkeää tunnistaa, että seksuaalinen suuntautuminen ei aina suoranaisesti kuvasta yksilön seksuaalista käyttäytymistä. Muun muassa Piispa Gene Robinson on oiva esimerkki tästä hänen ollessaan uskollisessa, heteroseksuaalissa suhteessa entisen vaimonsa kanssa viidentoista vuoden ajan, vaikka hän tiesi olevansa homoseksuaali (Pike 2009). Toisin sanoen, Robinsonin seksuaalinen käyttäytyminen oli ristiriidassa hänen oman seksuaalisen suuntautumisensa kanssa.

Lisääntyminen on myös oleellinen osa seksuaalisuutta. Lisääntymisellä tarkoitetaan kaikille eliöille yhteistä piirrettä, jossa yksilö tuottaa jälkeläisiä ja jonka jälkikasvuun liittyy perimään liittyvää informaatiota. Lisääntyminen voidaan jakaa kahteen kategoriaan: suvuttomaan ja suvulliseen lisääntymiseen. Ihmisten, kuten muidenkin nisäkkäiden lisääntyminen on suvullista. Suvullinen lisääntymisessä koiraseläimen siittiöt hedelmöittävät naaraseläimen munasolut, jonka tuotoksena syntyy jälkeläisiä. Suvulliseen lisääntymiseen tarvitaan kaksi eri sukupuolta olevaa sukukypsää yksilöä. (Hirvelä s.a.)

Seksuaalisuus on puhututtanut ihmisiä jo kauan. Länsimaissa seksuaalisuus puheenaiheena nosti päätään ensimmäisen kerran 1700-luvulla, josta lähtien aihe on koettu ajankohtaiseksi. Keskustelua on kuitenkin vallinnut heteronormatiiviset käsitykset siitä, mikä on hyväksyttyä ja mistä on puolestaan tarkoitus vaieta. Heteronormatiivisuudella tarkoitetaan sitä, että yksilön oletuksena on heteroseksuaalisuus ja cissukupuolisuus. Käsitteet seksuaalisuudesta sekä niiden merkityksellisyys onkin ihmisten luomia normeja sen sijaan, että ne olisivat luonnon lakeja, vaikka ne usein sellaisina nähdäänkin. Muun muassa antiikin Kreikassa seksuaalisuutta kohtaan ei ollut negatiivisia konnotaatioita. Miesten välisiä suhteita ei nähty haurautena, vaan jokamiehen oikeu-

tena. Tämän lisäksi myös naisten väliset suhteet olivat tietyissä tilanteissa hyväksytyjä. (Vilkkä 2010, 49–50.) Vasta viime vuosikymmeninä seksuaalisuudesta on alettu puhumaan seksuaalivähemmistöjä vähättelemättömänä ilmiönä.

Kristinusko on ollut vahvasti muovaamassa seksuaalikäsitystämme sekä määrittänyt seksuaalista moraaliperustaa jo vuosisatojen ajan. Kristinuskossa seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset on koettu syntisiksi ja aikakaudesta riippuen jopa sairiksi. Tämä ajattelu perustuu Raamatun kirjoituksiin, johon vedoten seksuaalivähemmistöt ovat kokeneet syrjintää ja väkivaltaa kristillisiltä yhteisöiltä sekä näihin yhteisöihin kuuluvilta ihmisiltä. Kirkossa on kuitenkin havaittavissa muutosta seksuaalivähemmistöihin suhtautumisessa. Kirkossa on myös niitä, jotka uskovat, ettei Raamatun teksteihin voi nojata puhuttaessa nykypäivän seksuaalivähemmistöistä. Nämä ihmiset eivät myöskään näe seksuaalivähemmistöihin kuuluvia yksilöitä eriarvoisina ihmisinä. (Takana 2019, 10–12.)

Seksuaalisuus on fundamentaalinen osa ihmisyyttä. Maailman terveysjärjestö (World Health Organization) kuvaa seksuaaliterveyttä tilaksi, jossa yksilön seksuaalisuuteen liittyvä fyysinen, emotionaalinen, psyykinen ja sosiaalinen vointi on hyvä. Seksuaaliterveys ei siis ole ainoastaan taudittomuutta sekä toiminnan häiriön tai vamman puutetta. Seksuaalinen hyvinvointi vaatii positiivista ja kunnioittavaa lähestymistapaa seksuaalisuuteen ja seksuaalisiin suhteisiin. Maailman terveysjärjestön mukaan henkilökohtaisten suhteiden ja intimitiivisuuden sijasta seksuaalisuus aiheena ja ilmiönä tuottaa ahdistusta. (World Health Organization 2006.)

3 YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO

3.1 Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon ymmärtäminen

Yhdenvertaisuus on perusihmisoikeuksia tukeva ilmiö, joka varmistaa jokaisen yksilön tasavertaisen kohtelemisen yhteiskunnassa. Yhdenvertaisuuslaissa (2014, 8§) on määritelty, että yksilöä ei saa asettaa eri asemaan ”iän, alkupe-
rän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn

perusteella”. Yhdenvertaisuuslain (2014) kahdeksas pykälä myös selventää, että syrjintä on kielletty riippumatta siitä, kohdistuuko se henkilöön itseensä tai johonkuhun toiseen liittyvään tietoon tai oletukseen. Tämän lisäksi yhdenvertaisuuslaissa (2014, 5–7§) on määritelty, että yhdenvertaisuutta tulee edistää työpaikalla, koulutuksessa sekä viranomaisen toimesta. Yhdenvertaisuuslaissa (2014, 18§) on myös määritelty, että valvontaa hoitaa yhdenvertaisuusvaltuutettu, tasa-arvolautakunta sekä työsuojeluviranomaiset. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo on kuitenkin huomioitu jo Suomen perustuslaissa (1999), jonka kuudennessa pykälässä mainitaan ihmisten olevan yhdenvertaisia lain edessä. Lisäksi Suomen perustuslain (1999) toisessa pykälässä on yhdenvertaisuuslakiin (2014, 8§) verrattessa lähes identtinen listaus niistä piirteistä, joiden perusteella syrjiminen on kiellettyä. Erona on, että Suomen perustuslaissa (1999, 2§) on mainittu sukupuoli osana tätä listaa. Suomen perustuslain kuudennen pykälän kolmas momentti velvoittaa kohtelemaan myös lapsia tasa-arvoisesti ja yksilöllisesti.

Yhdenvertaisuuslaki (2014) onkin luotu täydentämään Suomen perustuslaissa (1999) jo olleita säädöksiä ja määritelmiä. Nämä kaksi lakia pyrkivät yhdessä varmistamaan, että jokainen tulee kohdelluksi yhdenvertaisesti sekä yksilölliset tarpeensa huomioiden. Yhdenvertaisuus on kuitenkin ollut jo tiedetty ilmiö kauan ennen vuoden 1999 Suomen perustuslakia (Ahtela ym. 2006, 15). Asiasta on keskusteltu jo 1900-luvun alkupuolella, sillä 1920-luvun kynnyksellä ollut Suomen hallitusmuoto (1919) oli jo huomionnut yhdenvertaisuuden hallinnossaan. Tästä huolimatta ensimmäinen kansalaisia velvoittava, syrjintään ja tasa-arvoon liittyvä laki astui voimaan vasta vuonna 1987. (Ahtela ym. 2006, 15).

Yhdenvertaisuudesta puhuttaessa usein esille nousee myös esiin tasa-arvo. Näitä kahta termiä käytetään kutakuinkin vaihtokelpoisesti, mutta ne silti tarkoittavat eri asioita. Yleensä tasa-arvokysymykset yhdistetään ensimmäiseksi sukupuolten välisten tasa-arvoon yhdenvertaisuuden vastatessa tasavertaiseen kohteluun yksilön ominaisuuksista riippumatta, mutta tasa-arvo voidaan myös nähdä kattoterminä, jonka alle yhdenvertaisuus putoaa. Tasa-arvo perustuu ajatukseen, että jokaisella yksilöllä on samat oikeudet ja jokaisen ansaitsee yhtäläisen määrän kunnioitusta. Tämän näkökulman mukaan yhden-

vertaisuus puolestaan on vitaalinen osa tasa-arvon toteutumista sen määrittäessä ne ominaisuudet, joiden perusteella yksilöä ei saa kohdella eriarvoisesti. (Attorney-General's Department s.a.)

3.2 Eriarvoisuus vähemmistöryhmien nuorten kontekstissa

Kestävän kehityksen toimikunnan mukaan eriarvoisuus määritellään globaalisti ongelmaksi, joka esiintyy moniulotteisesti yhteiskunnassa. Se näkyy muun muassa tuloeroissa, terveydessä, syrjäytymisessä, hyvinvoinnin ja elämään tyytyväisyyden kokemuksissa, koulutuksessa ja uskossa tulevaisuuteen. Eriarvoisuuden taustatekijöinä voivat olla pitkien, yhteiskunnallisten kehityskulkujen seuraukset tai äkilliset tapahtumat. Eriarvoisuus vaikuttaa erityisesti ihmisen hyvinvointiin, talouteen, työllisyyteen ja yhteiskuntarauhaan. Eriarvoisuutta voidaan siis pitää yhdenvertaisuuden vastakohtana. (Kestävän kehityksen toimikunta s.a.)

Eriarvoisuuden vaikutukset seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuviin nuoriin ovat muun muassa sidoksissa heidän mielenterveyteensä ja yleiseen hyvinvointiinsa. Alangon (2014, 37) mukaan sateenkaarinuoret ovat suuremmissa riskissä sairastua mielenterveysongelmiin kuin hetero- ja cissukupuoliset nuoret. Tämä johtuu siitä, että sateenkaarinuorten on haasteellisempaa rakentaa tervettä ja positiivista suhdetta omaan seksuaaliseen suuntautumiseensa, sukupuoli-identiteettiinsä sekä sukupuolen ilmaisuunsa. Myönteisiä esikuvia on vähemmän, jonka lisäksi moni sateenkaarinuori joutuu puolustamaan tai piilottamaan omaa identiteettiään. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla on hetero- ja cissukupuolisia nuoria suurempi riski kohdata syrjintää ja väkivaltaa, mikä vaikuttaa negatiivisesti heidän hyvinvointiinsa. Transsukupuolisilla nuorilla esiintyy myös selkeästi enemmän masennuksen ja ahdistuneisuuden oireita, kuin cissukupuolisilla nuorilla.

Valtakunnallisessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmassa vuosille 2020–2023 (Vanupo) todetaan, että niin koulussa, kuin koulun ulkopuolellakin tapahtuva kiusaaminen on tuhansien suomalaisnuorten arkea. Vanupossa myös tunnustetaan, että vähemmistöryhmiin kuuluvat lapset ja nuoret kohtaavat kiusaamista selkeästi enemmän, kuin heidän enemmistöön kuuluvat vertaisensa. Vanupossa on määritelty kiusaamisen ja syrjinnän poistamiseen tarkoitettuja

toimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä ovat muun muassa nuoriin kohdistuvan, eri ympäristöissä tapahtuva kiusaamisen tunnistamisen lisäksi oppilaitosten yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistaminen. Niin ikään myös koulujen ja oppilaitosten henkilökunnan, oppilaiden ja opiskelijoiden yhteisöllisyyteen sekä ihmissuhde- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvää osaamista vahvistetaan. Lisäksi vapaa-ajalla tapahtuvaan kiusaamiseen puututaan yhdessä nuorten, järjestöjen ja kuntien vapaa-ajantoiminnasta vastaavien tahojen kanssa sekä kiusaamisen vastaisten toimenpiteiden toteutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota vähemmistöihin kuuluvien nuorten ja eri sukupuolten suojeluun kiusaamiselta. Seksuaalikasvatusta nuoren ruumiillisen itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi ja tunnetaitojen lisäämiseksi vahvistetaan hallitusohjelman mukaisesti. (Lapsi- ja nuorisopoliittinen ministerityöryhmä 2020.)

3.3 Homo- ja transfobia ja niiden kulttuurisidonnaisuus

Opinnäytetyölleni oleellimmat eriarvoisen kohtelun muodot ovat homo- ja transfobia. Terminä homofobia on hieman harhaanjohtava, sillä käsite ”fobia” viittaa jonkin asian vahvaan, arkielämää haittaavaan pelkoon. Homofobia ei ole yksiselitteisesti seksuaalivähemmistöjen pelkoa, vaan se pitää sisällään myös vihantunteita kyseistä ihmisryhmää kohtaan (Lukinmaa 2017, 55). Transfobia määrittyy samalla tavalla kuin homofobia, mutta niiden välinen ero on se, että homofobian liittyessä seksuaalivähemmistöihin, transfobia kohdistuu sukupuolivähemmistöihin.

Homo- ja transfobiaan liittyy useita taustatekijöitä. Näitä voivat olla muun muassa poliittinen ympäristö, perhesuhteet tai muut yksilön kasvu-ympäristöstä löytyvät yhteisöt:

Ihmisen asenteet ovat usein peräisin niistä yhteisöistä, joiden kanssa on tekemisissä. Niin myönteiset, kuin kielteisetkin asenteet leviävät helposti. Asenteita saadaan esimerkiksi perhepiiristä (etenkin vanhemmilta), ystäviltä, harrastuspiiristä ja työyhteisöstä. Joidenkin uskonnollisten yhteisöjen piirissä elää sellaisia uskonnollisten opinkappaleiden tulkintoja, joiden mukaan kaikenlainen seksuaalinen ja sukupuolinen moninaisuus olisi ristiriidassa uskonnon opetuksen kanssa.

Homo- ja transfobisten asenteiden syntyyn vaikuttaa mm. tietämättömyys; taustalla on kielteisiä yleistyksiä ja ennakkoasenteita seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvista ihmisistä. (Homofobia s.a.)

Tietysti edellä mainitut taustatekijät eivät päde ainoastaan homo- ja transfobiaan, vaan samoja taustatekijöitä löytyy myös muissa diskriminaatiotilanteissa, joissa yhdenvertaisuus ei toteudu. Ihmisten samanarvoisuus on tärkeä ja oleellinen vaikuttaja ihmisen perusturvallisuuden tunteen ja koetun hyvinvoinnin rakentumisessa, minkä vuoksi yhdenvertaisuuden toteutuminen on varmistettava jokaisen yksilön kohdalla. Tähän ajatukseen opinnäytetyö pyrkii osaltaan vaikuttamaan.

Eri kulttuureissa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin suhtaudutaan eri tavoin. Muun muassa Japanissa viharikosten määrä on vähäinen, mutta homo- ja transfobia näyttäytyvät enemmän systemaattisesti Japanin yhteiskuntarakenteissa: maassa ei ole yhdenvertaisuuslakia, samaa sukupuolta olevat pariskunnat tunnustetaan ja tunnustetaan ainoastaan joissakin kaupungeissa ja niissäkin rajoitetusti, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kiusaamiskokemukset ja itsemurhaluvut ovat huolestuttavan korkeat. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä siedetään, kunhan ne eivät häiritse enemmistöä ja pysyvät eroteltuina muusta väestöstä. (Fotache 2019, 28). Toisaalta Amerikan alkuperäiskansojen historiassa ja kulttuurisessa ympäristössä seksuaalisuuden ja sukupuolen monimuotoisuus on ollut yleisesti vallinnut normi, ei poikkeavuus. Länsimaisen kulttuurin on vaikea ymmärtää sukupuolen ja seksuaalisuuden merkityksiä alkuperäiskansoissa, sillä nämä merkitykset eivät sovellu länsimaiseen binääriajatteluun. Sukupuolesta ja seksuaalisuudesta kumpikaan ei ole ollut kaksijakoinen Amerikan alkuperäiskansojen kulttuureissa. Muun muassa Meksikon Juchitánissa tunnetaan termi *muxe*, jolla viitataan ihmisiin, jotka eivät ole miehiä tai naisia, vaan heidät luokitellaan kolmanneksi sukupuoleksi. (Picq & Tikuna 2019, 57, 60.)

Suomessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistetulla eriarvoisuudella on pitkä historia. Naisten ja miesten homoseksuaaliset teot kriminalisoiva laki astui voimaan vuonna 1894 ja se pysyi voimassa lähes 80 vuotta, kunnes kyseiset teot poistettiin Suomen rikoslaista vuonna 1971. Tästä huolimatta homoseksuaalisuus määriteltiin yhä sairaudeksi vuoteen 1981 asti. Vuonna 1981 lääkintöhallitus poisti virallisesta tautiluokituksesta osuuden, jossa homoseksuaalisuus luokiteltiin sairaudeksi. Tämän jälkeen Suomen lainsäädäntöä on muokattu yhdenvertaisemmaksi ja sitä muokataan edelleen. Viimeisin seksu-

aali- ja sukupuolivähemmistöjä koskettanut lakimuutos on Etu- ja sukunimilakiin (2017) vuonna 2019 tehdyt muutokset. (Seta ry s.a.) Suomessa homo- ja transfobia on siis tähän asti esiintynyt rakenteellisesti ja systemaattisesti. Lisäksi poliisille on vuonna 2015 tullut 1250 epäiltyä viharikosta, joista yhteensä noin 5 % on kohdistunut seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin (Tihveräinen, T. 2015). Tästä voidaan päätellä, että homo- sekä transfobia esiintyvät yhteiskunnan rakenteiden lisäksi myös ihmisten käyttäytymisessä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvana fyysisenä ja henkisenä väkivaltana.

3.4 Yhdenvertaisuus Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun 2020–2030 strategia painottuu tulevaisuussuuntautuneisuuteen, kansainvälisyyteen sekä vaikuttavaan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan pyrkimiseen. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun strategiassa on mainittu myös korkeakoulun arvot, joista opinnäytetyön puitteissa keskeisimmäksi nousee huolenpito. Strategia nostaa esiin toiminnallisuuden, joka huolehtii siitä, että niin ikään opiskelussa kuin työssäkin on hyvä olla sekä kaikkia on kohdeltava tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisena. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2020a.)

Muun muassa sukupuolitietoisuus on tapa havaita sitä, kuinka yhdenvertaisuus, tai sen puute, voi esiintyä oppilaitoksen sekä opiskelijoiden arjessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista, kun oppimisympäristö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa sekä tukee oppijan henkilökohtaisen identiteetin rakentumista ja vahvistamista. Tällöin oppimisympäristö myös kannustaa opiskelijoita tunnistamaan omia mahdollisuuksiinsa, tekemään valintoja sekä sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja tai ennakkoluuloja. Sukupuolitietoinen opetus- ja ohjausympäristö on merkityksellinen, sillä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön lukeutuva henkilö voi tiedostamattaankin sisäistää erilaisista sosiaalisista ympäristöistä, kuten oppilaitoksesta, lähtöisin olevia homo- ja transfobisia ajattelumalleja osaksi minäkuvaansa. (Karvinen 2021, 15–16.)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa (2019) kerrotaan, millä tavoin korkeakoulu varmistaa yhdenvertai-

suuden toteutumisen osana organisaatiotaan. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa erilaisuutta kunnioitetaan ja sitä myös pidetään työ- ja opiskelijayhteisön voimavarana. Suunnitelmassa korostetaan, että jokaisen tulee kokea itsensä kohdelluksi oikeudenmukaisesti ja arvostavasti sekä todetaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden olevan johtamiskulttuurin ydintä. Opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta käsitellessä suunnitelman ensimmäinen lause on, että Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu on turvallinen, luotettava sekä tasa-arvoinen opiskeluympäristö. Korkeakoulun toiminnan lähtökohdana toimii jokaisen opiskelijan arvostava kohtaaminen. Näiden tavoitteiden toteutumista pyritään varmistamaan neljällä tavalla: tasa-arvoisilla opiskelumahdollisuuksilla, turvallisella ja esteettömällä opiskeluympäristöllä, oppimisväylillä ja tukipalveluilla sekä ohjeilla ja palautteen keräämisellä. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2019.)

Tasa-arvoisilla opiskelumahdollisuuksilla tarkoitetaan, että jokaisella opiskelijalla on mahdollista hakea ja tulla valituksi opiskelemaan yksilön taustasta, henkilökohtaisista ominaisuuksista tai elämäntilanteesta riippumatta. Lisäksi opintosuoritusten arviointikriteerit tehdään läpinäkyviksi ja opiskelijoita tasapuolisesti kohteleviksi. Turvallisella ja esteettömällä opiskeluympäristöllä viitataan puolestaan siihen, että ympäristö, jossa opiskellaan, on suvaitseva, turvallinen, oikeudenmukainen ja esteetön. Ympäristö siis pyrkii takaamaan yhdenvertaiset opiskelumahdollisuudet ja yhdenvertaisuus huomioidaan myös ympäristöä suunnitellessa ja kehitettäessä. Lisäksi Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa tavoitellaan opiskelijoiden kuulluksi tulemisen sekä opiskeluun ja opiskeluympäristöön vaikuttamisen mahdollistamista. Oppimisväylät ja tukipalvelut pyrkivät tukemaan opiskelijan oppimista ja opintojen etenemistä. Prosessien toimivuuden lisäksi pyritään varmistamaan, että oppimisväylien ja tukipalvelujen resurssit ovat riittäviä ja oikein kohdennettuja. Ohjaus- ja neuvontapalveluissa tulisi noudattaa sukupuolisensitiivisyyden periaatteita, jonka puitteissa huomioidaan yksilön taipumukset, ominaisuudet ja mahdollisuudet sukupuolesta riippumatta. Ohjeilla ja palautteella tarkoitetaan, että opiskelijoille on olemassa selkeät ohjeet syrjintä- ja häirintätilanteiden varalle. Tämän lisäksi korkeakoulussa on myös häirintäyhdyshenkilöitä. Osiossa myös avataan, että opiskelijoilla on palaute- ja vastapalautejärjestelmä, jonka myötä

vuosittain toteutetaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely. Tämä kysely toteutetaan säännöllisesti ja sen tuloksia käytetään toiminnan ja organisaation kehittämiseen. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2019.)

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa on myös erillinen osuus, jossa tuodaan esiin suunnitelman seuranta. Suunnitelmassa edellytetyt tiedot kootaan vuosittaiseen henkilöstökertomukseen, minkä lisäksi suunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä seurataan työyhteisö- ja tasa-arvokyselyn muodossa. Opiskelijoiden osalta tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta seurataan koulutuksen kehittämiskyselyn yhteydessä. Kyselyiden tuloksia käsitellään Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun johtoportaan, työyhteisöneuvottelukunnassa ja työsuojelutoimikunnassa. Lisäksi on määritetty, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma tulee päivittää vähintään kolmen vuoden välein. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2019.)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta, eli Opiskelijakunta Kaakko on lakisääteinen, vuonna 2017 perustettu opiskelijoiden etu- ja palvelujärjestö. Kaakkoon voi niin halutessaan liittyä jokainen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa opiskeleva opiskelija. Kaakon jäseniä oli vuonna 2021 lähes 4000 ja sen toiminta sijoittuu Kaakkois-Suomen jokaiselle neljälle kampukselle eli Kotkaan, Kouvolaan, Mikkeliin ja Savonlinnaan. (Opiskelijakunta s.a.)

Opiskelijakunta Kaakko on Xamkin opiskelijoiden edunvalvoja ja olemme tukenasi opiskelumatkasi ajan. Meidän tehtävämme on ajaa sinun etujasi, jotta sinä voit keskittyä oleelliseen. Nyt on aika kääntää nupit kaakkoon ja nauttia opiskelijaelämästä, muodostaa upeat muistot ja muotoilla tulevaisuudesta sellainen kuin haluat. (Etusivu s.a.)

Opiskelijakunta Kaakko koostuu edustajistosta ja hallituksesta. Vuoden 2022 edustajistossa on 20 jäsentä, joista yksi on puheenjohtaja, toinen on varapuheenjohtaja ja loput ovat edustajiston jäseniä (Edustajisto s.a.). Opiskelijakunta Kaakon vuoden 2022 hallituksessa on yhdeksän jäsentä, joista yksi on puheenjohtaja, kaksi toimii varapuheenjohtajina ja kuusi ovat hallituksen jäseniä (Hallitus s.a.).

Opiskelijakuntien toiminta edistää opiskelijoiden yhteistä toimintaa ja kehittää koulutusta tarjoavaa organisaatiota. Opiskelijakunnan tavoitteena on suunnitella ja järjestää toimintaa opiskelijoiden yhteisen hyvän eteen (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia s.a). Ammattikorkeakoulun kontekstissa yhteisellä hyvällä voidaan tarkoittaa muun muassa opiskelijoiden yleistä hyvinvointia, vaikuttamisen mahdollisuuksia sekä organisaation kehittämistä. Opiskelijakunta toimii myös väylänä saada opiskelijoiden ääni kuuluviin. Opiskelijakuntatoiminta kehittää opiskelijoiden valmiuksia toimia ryhmien edustajina sekä harjaantua neuvotteluun perustuvaan yhteistoimintaan ja täten edistää demokraattista toimintakulttuuria. (Parvessa Parempi -hanke 2017.)

Ammattikorkeakoululain (2014, 41§) mukaan opiskelijakunnan tarkoituksena on toimia yhdyssiteenä jäsentensä ja organisaation välillä. Lisäksi sen tulee edistää opiskelijoiden yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan yhteiskunnalliseen asemaan liittyviä pyrkimyksiä. Opiskelijakuntatoiminta myös osaltaan valmistaa opiskelijoitaan aktiiviseen, valveutuneeseen ja kriittiseen kansalaisuuteen. Jokainen opiskelijakunta omaa itsehallinnon, joka koostuu hallituksesta ja edustajistosta. (Ammattikorkeakoululaki 2014, 41§.)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa toimiva Opiskelijakunta Kaakko on luonut oman strategiansa toiminnalleen. Kaakko on luetellut ensimmäiseksi arvoikseen yhdenvertaisuuden, jonka jälkeen tulevat myös vastuullisuus sekä avoimuus. Opiskelijakunnan strategisina tavoitteina on yhteisöllisyyden edistäminen, vaikuttava ja avoin päätöksenteko, merkityksellisten jäsenpalvelujen tarjoaminen sekä taloudellinen kestävyys ja kehittyväisyys. Näistä arvoista ja strategisista tavoitteista erityisesti yhdenvertaisuuden arvo on opinnäytetyölle keskeinen. Tämä määrittää toiminnan sellaiseksi, että kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti riippumatta sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, etnisestä taustasta, poliittisesta kannasta, uskonnollisesta vakaumuksesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Lisäksi toiminnassa pyritään takaamaan turvallisuuden tunne yhteisössään, eikä Kaakko hyväksy syrjintää missään muodossa. (Opiskelijakunta Kaakko 2020.)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa siis selkeästi pyritään huomioidaan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo osana organisaatiota ja sen arvoja. Tästä

huolimatta on vaikeata arvioida, millaiseksi itse opiskelijat yhdenvertaisuuden toteutumisen kokevat. Lisäksi yhdenvertaisuuden toteutumisesta kertovat tulokset ovat avoimia, mutta voivat olla vaikeasti löydettävissä opiskelijan näkökulmasta. Tämä saattaa vaikuttaa opiskelijoiden kokemuksiin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun toiminnan läpinäkyvyydestä.

3.5 Aiemmat tutkimukset

Myllyniemen (2014, 25–26) mukaan noin 50 % nuorista kokee kuuluvansa edes johonkin vähemmistöön. Näistä 50 prosentista hieman vajaa 20 % kuului joko seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön, tai molempiin.

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyssä tuodaan esille, että Etelä-Savossa 15,5 % kaikista alueen 1. ja 2. vuoden lukiolaisista on kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajallaan. Koko maassa luku on hivenen suurempi sen yltäessä 19,6 %:iin. Ammattikoululaisista puhuttaessa ovat luvut lähes identtiset, sillä Etelä-Savon alueella opiskelevista ammattikoululaisista 15,4 % on kokenut syrjintää ja koko maassa luku on 19,4 %. (Kouluterveyskysely 2021.) Kouluterveyskyselyn tulokset eivät pidä sisällään korkeakouluasteen opiskelijoita. Tämä ei siis anna todellista kuvaa korkeakouluopiskelijoiden kokemasta eriarvoisuudesta, mutta toisen asteen opiskelijoista saatuja tuloksia voidaan mahdollisesti pitää suuntaa antavina.

Alangon (2014, 27) mukaan merkittävä osa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvista nuorista uskoi kouluympäristössä vallitsevien asenteiden vaikuttavan negatiivisesti siihen, kuinka avoimesti he kertoivat omasta seksuaali- tai sukupuoli-identiteetistään muille. Alangon (2014) suunnittelemassa ja toteuttamassa tutkimuksessa noin 75 % vastanneista sateenkaarinnuorista salasi identiteettinsä opettajalta ja noin 50 % teki samoin myös kavereiden kohdalla. Identiteetin salaaminen perustui usein pelkoon kiusatuksi, syrjityksi, häirityksi tai väkivallan kohteeksi joutumisesta. Tutkimukseen vastanneista sateenkaarinnuorista 103 transihmistä ja 125 seksuaalivähemmistöön lukeutuvaa nuorta vastasi olevansa huolissaan ryhmän ulkopuolelle sulkemisesta, jos puhuisi omasta seksuaali- tai sukupuoli-identiteetistään avoimesti. (Alanko 2014, 27.)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu toteutti vuonna 2021 opiskelijoilleen suunnatun tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta käsittelevän kyselyn. Kyselyyn vastasi 548 opiskelijaa, jotka olivat AMK- tai YAMK opinnoissaan noin keski-vaiheessa. Noin 68 % vastanneista opiskelijoista (n = 370) vastasi naisten ja miesten välisen tasa-arvon toteutuvan hyvin, minkä lisäksi noin 63 % vastaajista (n = 344) vastasi naisten ja miesten välisten odotusten olevan samankaltaiset. Yhdenvertaisesta kohtelusta puhuttaessa selkeä enemmistö (noin 95 %, n = 522) kokee tulleen kohdelluksi yhdenvertaisesti kanssaopiskelijoihin verrattessa. Tämä tarkoittaa, että noin 5 % (n = 26) koki tulleen osaksi eriarvoista tai syrjivää kohtelua. Tällaista kohtelua kokeneista noin 19 % (n = 5) koki tulleen eriarvoisesti kohdelluksi sukupuolensa tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Syrjintää tai häirintää kokeneista opiskelijoista noin 33 % (n = 6) oli kokenut syrjinnän tai häirinnän tapahtuneen muilta opiskelijoilta siinä samassa, kuin toiset noin 33 % (n = 6) opiskelijoista on kokenut sen tulleen opettajilta. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2022.)

Verrattaessa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun aiemman vuoden (2020) yhdenvertaisuuskyselyn tuloksiin, syrjintää tai häirintää kokeneiden opiskelijoiden määrä on samansuuntainen. Selkeä enemmistö (n = 413) ei ollut kokenut tulleen syrjityksi tai häirityksi siinä samassa, kun noin 7 % vastaajista (n = 30) oli kokenut tulleen syrjinnän tai häirinnän kohteeksi. Näistä kolmestakymmenestä vastaajasta noin 33 % (n = 10) oli kokenut syyn perustuvan sukupuoleensa. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2020b.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen taustatiedot

Koen yhdenvertaisuuden sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tematiikan itselleni mielekkääksi, minkä lisäksi aihe on ajankohtainen ja ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta tärkeä. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen, kuten muidenkin vähemmistöryhmien nuoria on tutkittu jo jonkin aikaa, mutta usein tutkimukset keskittyvät peruskouluikäisiin nuoriin tai toiselle asteelle (Kouluterveyskysely 2021). Ammattikorkeakoulussa opiskelevat tai korkeakouluikäiset nuoret jätetään usein pois tästä yhtälöstä, minkä vuoksi koen tutkimuksen keskeiseksi ja ajankohtaiseksi aineistoksi. Väitän aineiston

olevan ajankohtainen ja tärkeä niin opinnäytetyön tilaajalle kuin nuorisokasvatuksen ammattilaisille valtakunnallisestikin. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Missä määrin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijat kokevat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuvan?
2. Kokevatko Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijat eriarvoisuutta seksuaalisuutensa tai sukupuoli-identiteettinsä perusteella?
3. Missä määrin opiskelijat kokevat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun edistävän yhdenvertaisuutta?
4. Miten Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu voisi kehittää yhdenvertaisuutta?

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa on tehty vuosittainen yhdenvertaisuuskysely neljän vuoden ajan. Kyselyt ovat kuitenkin olleet kohdennettuja kaikille opiskelijoille siinä, missä oma motiivini tutkimukselle on kohdistaa yhdenvertaisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen liittyviä kysymyksiä erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistölle ja täten nostaa heidän ääntään kuuluviin.

4.2 Kohderyhmä

Kohderyhmäni rajoittuu niihin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijoihin, jotka kokevat kuuluvansa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin. Kohderyhmäni on siinä mielessä haastava, että kohderyhmän todellista kokoa on mahdotonta arvioida tarkasti. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa (kuva 2) on lähes 11 000 opiskelijaa, joten on aiheellista olettaa, että heistä vähintään useampi sata kuuluisi joko seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Lisäksi Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu toimii neljällä eri kampuksella, jotka sijaitsevat Kotkassa, Kouvossa, Mikkelissä ja Savonlinnassa. Näin ollen tavoiteltava kohderyhmä on erittäin hajallaan oleva ja levittäytynyt.

Kuva 2. Tulevaisuussuuntautunut koulutus (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2021)

Kuvassa 2 esitetään Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijoiden määrä, joka oli 10 872 vuonna 2021. Amk-tutkintoihin ja Yamk-tutkintoihin valmistuneiden määrä vuonna 2020 oli 1789. Kuva myös kertoo prosentteina Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden osuus Etelä-Savon ja Kymenlaakson työllistyneistä korkeakoulutetuista. Lisäksi kuvassa esitetään yrittäjien osuus kaikista vuonna 2020 valmistuneista tutkinto-opiskelijoista. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2021.)

4.3 Aineistonkeruun menetelmät

Opinnäytetyöni pyrkii selvittämään Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa tapahtuvaa yhdenvertaisuuden toteutumista, minkä johdosta olen valinnut aineistonkeruun menetelmäksi kvantitatiivisen, eli määrällisen tutkimuksen. Kvantitatiivinen tutkimus voidaan toteuttaa kyselylomakkeena, systemaattisena havainnointina tai valmiiden rekisterien tai tilastojen tarkasteluna. Näistä vaihtoehdoista valitsin kyselylomakkeen. Kyselylomakkeen käyttäminen aineistonkeruun menetelmänä on annetuista vaihtoehdoista yleisin, ja siitä voidaan toteutustavan perusteella käyttää myös nimityksiä postikysely, informoitu kysely, joukkokysely tai survey-kysely. (Vilka 2015, 94.)

Oma tapani toteuttaa kyselytutkimus on survey-kysely, jota määrittää sen vakioitu muoto. Vakioidussa kyselyssä kaikilta kyselyn vastaajilta kysytään sama

sisältö tismalleen samassa muodossa ja samalla tavalla. Kyselytutkimukselle ominaista on, että vastaaja itse lukee kirjallisen asiasisällön ja myös vastaa kyselyyn kirjallisesti. Kyselylomaketutkimuksen hyödyntäminen on otollisin sellaiselle kohderyhmälle, joka on suuri ja hajautunut. Lisäksi kysely on hyvä sellaiselle tutkimusaineistolle, joissa kysytään arkaluontoisia kysymyksiä, sillä tutkimuksen vastaajat jäävät aina tuntemattomiksi. Anonymiteetin pysymisen katsotaan myös olevan kyselyn suuri etuus. Kyselylomakkeen uhkana on kuitenkin aineiston jääminen pieneksi, jos kysely ei tavoita kohderyhmäänsä eikä saa vastaajia. (Vilkkä 2015, 94.)

Rakentamani survey-kysely (liite 2) pitää sisällään kymmenen kysymystä, joiden avulla pyrin selvittämään opiskelijoiden kokemuksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta. Ensimmäiset neljä kysymystä ovat valintakysymyksiä ja ne keskittyvät vastaajan taustatietoihin. Taustatiedoissa selvitetään opiskelijan kampus, opiskeluvuosi, sukupuoli-identiteetti sekä seksuaalinen suuntautuminen.

Kyselyn toinen vaihe keskittyy yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kokemuksiin. Kysymykset ovat matriisimuotoisia, jossa vastaajalle on tarjottu väittämiä. Vastaajan tulee valita itseään kuvaavin vastausvaihtoehto jokaisen väittämän kohdalla. Väittämät kuvaavat opiskelijan opiskeluympäristön turvallisuutta, oman identiteetin esille tuomista, opiskelijayhteisöön kiinnittymistä sekä yhdenvertaisuuden edistämistä.

Kyselyn kolmas osuus pitää sisällään monivalintakysymyksiä. Kysymykset selvittävät vastaajan kokemuksia syrjinnästä ja häirinnästä. Monivalintakysymyksessä on nimensä mukaisesti kysymys, johon on useampi eri vastausvaihtoehto. Vastaaja voi valita useamman kuin yhden hänen kokemuksiaan kuvaavan vaihtoehdon. Kysymysten avulla halutaan tietää, millä tavoin vastaaja on kokenut mahdollista syrjintää ja/tai häirintää, ja keneltä.

Kyselyn neljäs ja viimeinen vaihe sisältää avoimia kysymyksiä, joiden avulla tarjotaan kullekin vastaajalle mahdollisuus avata kokemuksiaan omin sanoin. Kysymykset keskittyvät yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kokemuksiin kokonaisuutena sekä pyrkivät selvittämään vastaajan mahdollisia ideoita sille, miten yhdenvertaisuuden toteutumisesta voitaisiin edistää korkeakoulussa.

Kyselyn loppuun on lisätty vapaaehtoinen yhteystietolomake, jonka täyttäessä vastaaja pääsee osallistumaan kyselyyn liittyvään arvontaan. Arvonnan pääpalkintoina on Opiskelijakunta Kaakon tarjoamat Xamk-hupparit sekä muina palkintoina lakupaketteja. Kyselyn puitteissa saatuja yhteystietoja käytettiin ai-noastaan arvonnin suorittamiseen, minkä jälkeen yhteystiedot hävitettiin.

Opinnäytetyön puitteissa rakennettu kysely toteutettiin Webropol-ohjelmaa hyödyntäen. Webropol on internetin välityksellä toimiva tutkimustyökalu, joka mahdollistaa oman kyselyn luomisen, tarvittavat välineet aineiston keräämiselle sekä puitteet aineiston analysoinnille ja raportoinnille. Webropol on perustettu vuonna 2002 ja nykyisellään työkalulla on noin 70 000 käyttäjää. (Webropol s.a.) Kysely toteutettiin keväällä 2022. Kysely julkaistiin maaliskuun puolivälissä ja vastausaika oli 14.–28.2022, eli kaksi viikkoa. Opinnäytetyön tilaaja Opiskelijakunta Kaakko markkinoi kyselyä omassa sosiaalisessa mediassa, jonka lisäksi kysely myös lähetettiin opiskelijoille sähköpostitse. Sähköposti lähetettiin siten, että viestin saajat eivät näe niitä henkilöitä, joille kyseinen viesti on lähetetty.

Pohdin kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusmenetelmien heikkouksia ja vahvuuksia, minkä johdosta päädyin määrällisen tutkimuksen tekemiseen laadullisen tutkimuksen sijasta. Valitsin kyseisen menetelmän aineistonkeruulle, koska kvantitatiivinen kyselytutkimuksen vahvuutena on sen tavoitettavuus, kun kyseessä on määrällisesti tuntematon ja hajallaan oleva kohderyhmä. Opinnäytetyön näkökulmasta kvalitatiivisen tutkimuksen tekemisen ongelmakohtana olisi se, että laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruun otantaa pidetään yleisesti pienenä vastaajajoukon ollessa tarkoin harkittu ja vastaajia olen määrällisesti vähän. Tästä johtuen on mahdotonta tietää, kuinka todenmukainen laadullisen tutkimuksen aineisto olisi omassa opinnäytteessäni, koska vastaajien osuus koko kohderyhmästä olisi laadullista tutkimusta tehdessä mitä todennäköisimmin marginaalinen. Tutkimuksen kannalta oleellista ei ole eri alojen eroavaisuudet yhdenvertaisuuden toteutumisessa tai sen puuttumisessa, vaan tutkimus tarkastelee yhdenvertaisuuden toteutumista osana Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kokonaisuutta.

4.4 Aineiston analyysin menetelmät

Aineiston koonti tehtiin Webropol-ohjelman analyysi- ja raportointityökaluja hyödyntäen. Näitä ovat muun muassa vastaajien suodattaminen sekä vastauksien ryhmittely. Tulen lisäksi analysoimaan aineistoa ristiintaulukoinnin menetelmää hyödyntäen. Ristiintaulukointia käytetään välineenä kahden tai useamman muuttujan välisten riippuvuuksien löytämiseen. Vilkka (2007, 129.) määrittää riippuvuuden ilmiöksi, jossa muuttuja vaikuttaa toiseen muuttujaan. Ristiintaulukointi ei kuitenkaan anna vastauksia syy-seuraussuhteille. Muutin aineistoa prosenttiluvuiksi ristiintaulukointia varten, jotta tulokset olisivat helpolukuisempia. Kyselyn kaksi viimeistä kysymystä olivat avoimia kysymyksiä, minkä vuoksi en käsitellyt niitä Webropolissa, vaan sen sijaan hyödynsin tyyppittelyn menetelmää. Siliuksen (2008, 17) mukaan tyyppittelyllä tarkoitetaan aineiston pilkkomista erilaisiin ryhmiin, jotka kukin sisältävät samankaltaisia vastauksia. Käyn siis avoimet tekstivastaukset läpi yksitellen ja kokoan ne erilaisiksi ryhmiksi vastauksista löytyvien nostojen samankaltaisuuksien perusteella.

Esitän opinnäytetyöni aineiston tuloksia graafisesti. Valitsin graafisen ulosannin, koska se tekee tulosten esittämisestä helpolukuisempaa ja havainnollistaa tuloksia visuaalisesti. Apuna aineiston visuaalisessa esittämisessä käytän Webropol-ohjelman tarjoamaa raportointityökalua, joka luo kerätystä aineistosta valmiita pylväskuvioita sekä kyseisiä kuvioita täydentäviä numeerisia taulukoita.

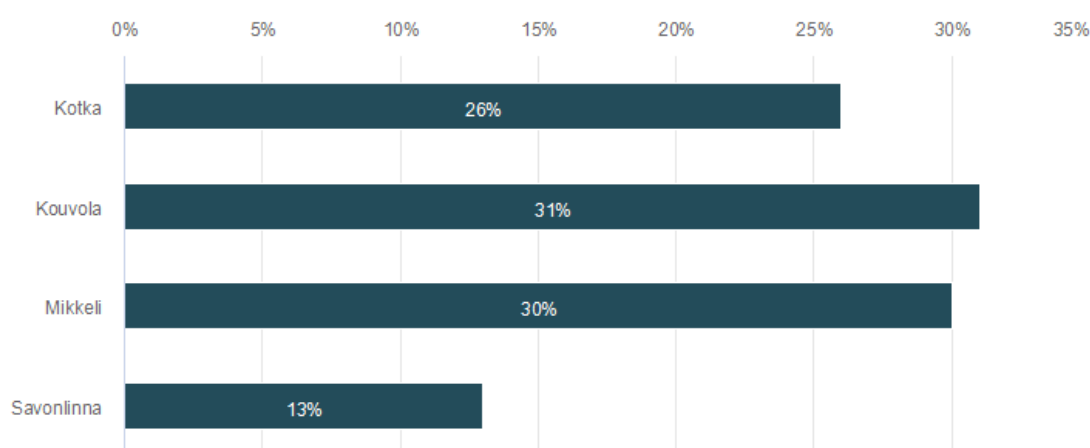
5 TULOKSET

5.1 Taustatiedot

Kyselyn nettilinkin sulkeutumisen jälkeen kysely oli vastaajien toimesta avattu lähes 800 kertaa ($n = 794$). Näistä avauksista hieman päälle 400 henkilöä ($n = 432$) oli aloittanut kyselyyn vastaamisen. Kyselyyn vastaamisen aloittaneista ihmisistä noin 300 ($n = 277$) olivat lähettäneet vastauksensa. Vastanneista ihmisistä osa ei kuulunut kyselyn kohderyhmään, minkä takia vastauksia piti suodattaa. Vastauksen suodattamisella tarkoitetaan, että ne vastaajat, jotka olivat vastanneet taustatietoihin olevansa cissukupuolisia ja heteroseksuaa-

leja, poissuljettiin lopullisesta otannasta kyselyn luotettavuuden säilyttämiseksi. Poissuljettuja vastauksia oli yhteensä 69, eli lopullisen otannan määrä oli 208 vastausta.

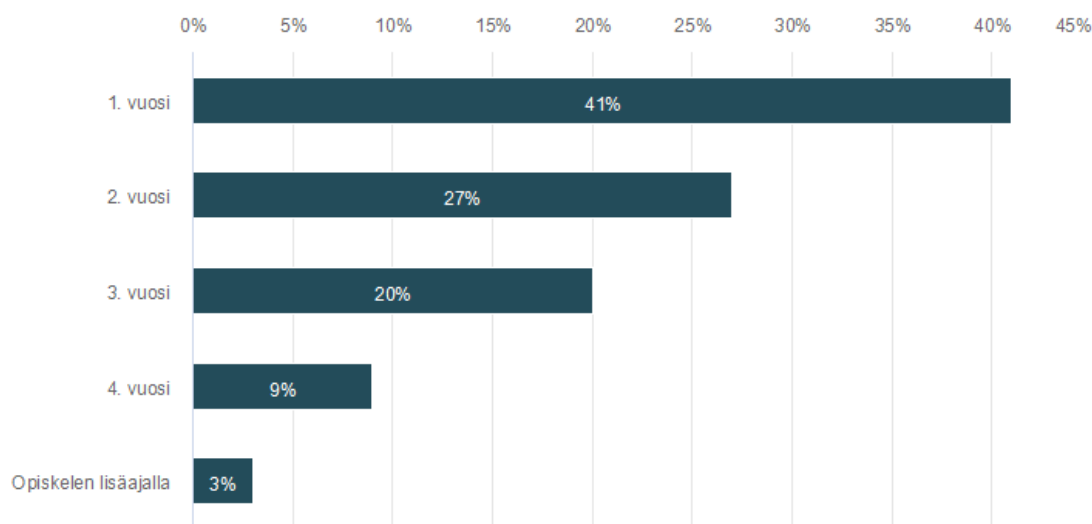
Kysely aloitettiin taustatietojen määrittämisellä. Taustatiedoiksi valikoituivat kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kampus, opintojen vaihe, sukupuoli-identiteetti sekä seksuaalinen suuntautuminen. Aluksi vastaajilta kysyttiin heidän opiskelukampustaan (kuva 3). Vastausvaihtoehtoja olivat Kotka, Kouvola, Mikkelä ja Savonlinna.

Kuva 3. Vastaajat kampuskohtaisesti (n = 205)

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 205 opiskelijaa oli vastannut oman kampuksensa. Vastausten perusteella eniten kyselyyn vastanneita opiskelijoita oli Kouvolan (n = 64) ja Mikkelin (n = 62) kampuksilla. Yhteensä noin 60 % prosenttia vastaajista opiskelevat joko Mikkelin tai Kouvolan kampuksella. Seuraavaksi eniten kyselyyn vastanneista opiskelijoista löytyi Kotkan kampukselta, missä vastaajia koko otannasta oli noin 25 % (n = 52). Vähiten kyselyyn vastanneita opiskelijoita oli Savonlinnan kampukselta, jonka vastaajien osuus otannasta oli noin 13 % (n = 27).

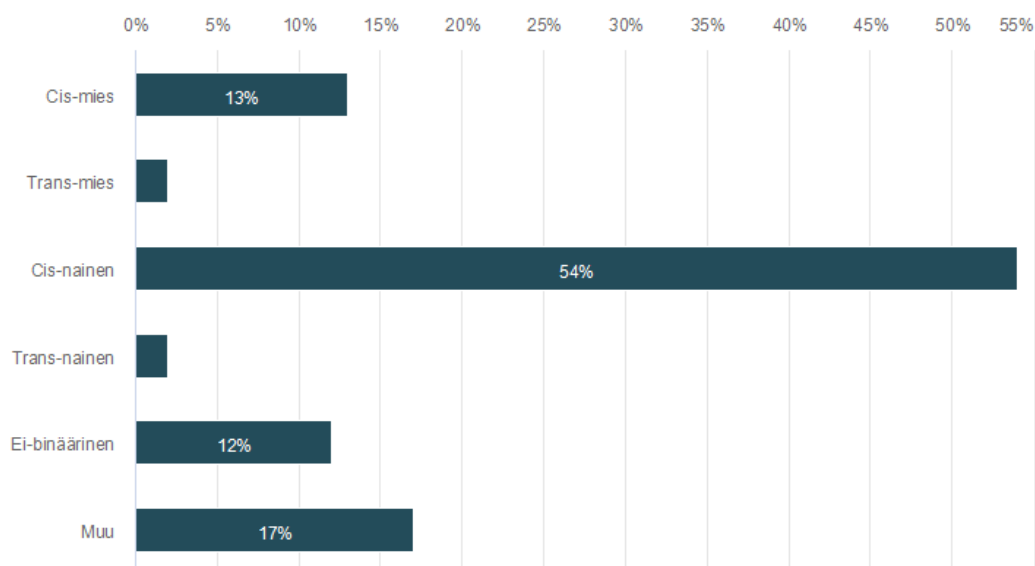
Opintojen vaihetta kysyttäessä (kuva 4) vastausvaihtoehtoiksi lukeutuivat ensimmäinen vuosi, toinen vuosi, kolmas vuosi, neljäs vuosi sekä lisäajalla opiskelu.

Kuva 4. Vastaajat opintojen vaiheen mukaisesti (n = 207)

Suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista suoritti kyselyyn vastaamishetkellä ensimmäistä opiskeluvuottaan. Vastaajista noin 40 % (n = 84) olivat ensimmäisen vuoden opiskelijoita. Seuraavaksi eniten vastanneista opiskelijoista suorittivat toista vuotta opinnoistaan. Toisen vuoden opiskelijoita olivat noin 27 % vastaajista (n = 56). Kolmatta vuottaan suorittavia kyselyyn vastanneita opiskelijoita oli yhteensä noin 20 % (n = 42) ja neljännen vuoden opiskelijoita oli hieman vajaa 9 % (n = 18). Lisäajalla opintojaan suorittavia opiskelijoita oli yhteensä noin 3 % (n = 7).

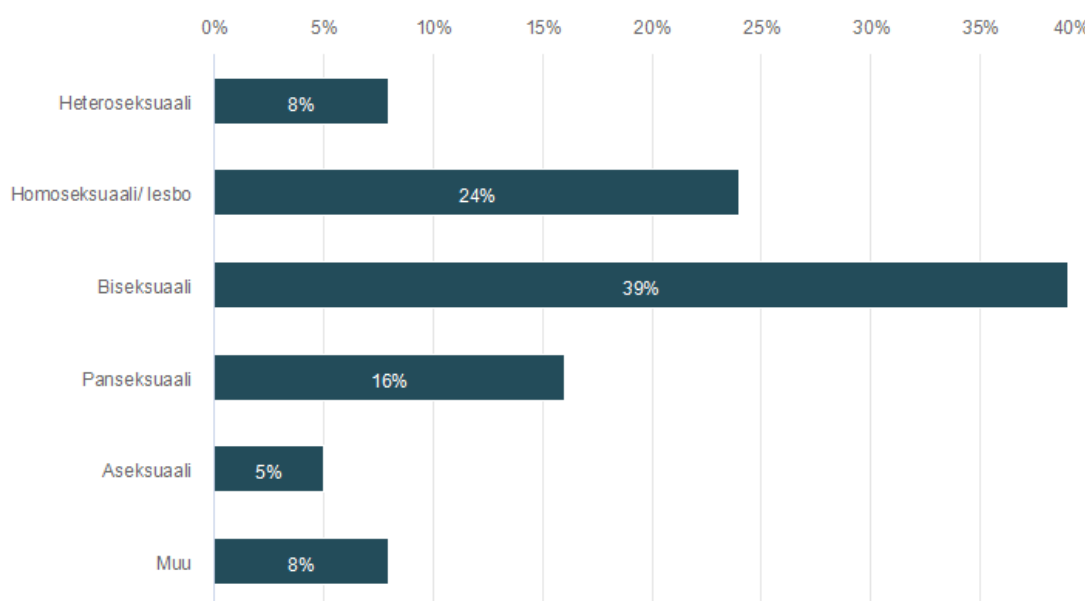
Vastaajan sukupuolta käsittelevän kysymyksen (kuva 5) vastausvaihtoehtoja olivat cismies, transmies, cisnainen, transnainen, ei-binäärinen ja muu.

Kuva 5. Vastajat sukupuoli-identiteetin mukaisesti (n = 112)

Yli puolet kyselyyn vastanneista olivat cissukupuolisia naisia (n = 112). Seuraavaksi eniten vastattu vaihtoehto oli muu, jolla tarkoitetaan sitä, että yksilön sukupuolen kokemus ei löydy ennalta annetuista vaihtoehdoista tai vastaaja ei halunnut erikseen määrittää sukupuoltaan kyselyä varten. Tällaisia vastaajia oli yhteensä noin 17 % (n = 35). Cismiehiä ja ei-binäärisiä ihmisiä vastasi lähes yhtä paljon. Cissukupuolisten miesten osuus kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli yhteensä noin 14 % (n = 28) siinä missä ei-binääristen vastaajien osuus oli noin 12 % (n = 24). Pienin määrä vastaajia oli määrittänyt koetun sukupuolensa transsukupuoliseksi. Kyselyyn vastanneita transmiehiä oli 2,4 % (n = 5), transnaisten osuuden ollessa 1,9 % (n = 4).

Viimeinen taustatietoja täsmentävä kysymys (kuva 6) keskittyi vastaajien seksuaaliseen suuntautumiseen. Vastausvaihtoehtoja oli heteroseksuaali, homoseksuaali/ lesbo, biseksuaali, panseksuaali, aseksuaali ja muu.

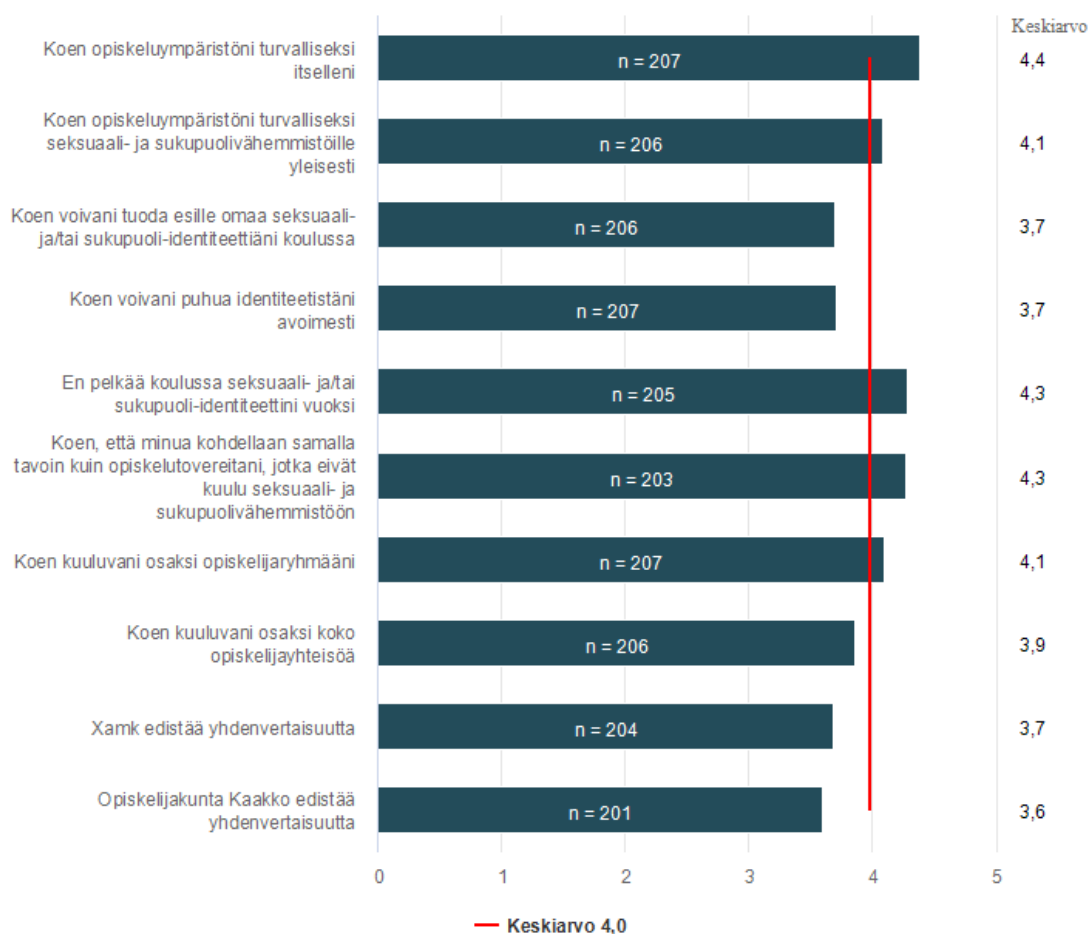
Kuva 6. Vastajat seksuaalisen suuntautumisen mukaisesti (n = 208)

Kysymyksen vastaukset ovat jakautuneet siten, että biseksuaaleiksi itseään määrittäviä opiskelijoita oli eniten, noin 39 % (n = 81). Sellaisten vastaajien osuus, jotka vastasivat olevansa joko homoseksuaaleja tai lesboja, oli noin 24 % vastanneista (n = 49). Seuraavaksi suurin määrä vastaajia määritteli itsensä panseksuaaliksi, joiden osuus oli noin 16 % (n = 34) kyselyyn vastanneista.

Heteroseksuaaleja (n = 17) oli lähes yhtä paljon kuin sellaisia vastaajia, jotka vastasivat seksuaaliseksi suuntautumiseksi muu (n = 16). Kumpiakin oli noin 8 % vastaajista. Pienin osuus vastaajista oli aseksuaaleja, joita oli yhteensä noin 5 % (n = 11).

5.2 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Ensimmäinen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta käsittelevä kysymys (kuva 7) on matriisimuodossa, jossa vastaajat valitsevat eri väittämistä heitä kuvaavimmat vastausvaihtoehdot. Väittämiä on yhteensä kymmenen ja ne käsittelevät seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöihin kuuluvien opiskelijoiden kokemuksia heidän opiskeluympäristönsä turvallisuudesta sekä ympäristön avoimuudesta ja ilmapiiristä. Lisäksi kaksi viimeistä väittämää käsittelevät yhdenvertaisuuden edistämistä Xamkissa. Vastaajien tuli vastata väittämiin asteikolla 1–5. Asteikon numeroilla viitataan niiden arvoon: 1 – vahvasti eri mieltä, 2 – jokseenkin eri mieltä, 3 – en samaa enkä eri mieltä, 4 – jokseenkin samaa mieltä ja 5 – vahvasti samaa mieltä.

Kuva 7. Opiskelu ympäristön koettu turvallisuus, avoimuus ja yleinen ilmapiiri (n = 207)

Kaikkien väittämien mediaani eli jaettu keskiarvo oli 4,0, mikä kuviossa esitetään punaisena viivana. Sellaiset väittämät, joiden vastaukset ovat keskiarvoa korkeammalla, keskittyvät tasavertaisen kohtelun kokemuksiin ja turvallisuuden tunteeseen omassa opiskeluympäristössä. Näistä väittämistä korkeimman keskiarvon sai ensimmäinen väittämä, joka käsitteli vastaajien henkilökohtaisia kokemuksia opiskeluympäristön turvallisuudesta. Kaikkien vastaajien yhteinen keskiarvo tähän väittämään oli 4,4. Sellaiset väittämät, jotka jäivät yleisen keskiarvon alapuolelle, käsittelivät pääasiallisesti oman seksuaali- tai sukupuoli-identiteetin esilletuomista sekä yhdenvertaisuuden edistämistä. Pie-nimmän keskiarvon sai viimeinen väittämä, jossa pohdittiin Opiskelijakunta Kaakon osuutta yhdenvertaisuuden edistäjänä. Väittämän keskiarvo oli 3,6. Kokonaisvaltaisesti vastaukset olivat jakautuneet tasaisesti kaikkien väittämien kesken. Kumpaankin suuntaan suurin poikkeama keskiarvosta oli 0,4.

Seuraavaksi ristiintaulukoin vastaukset kuvastamaan sitä, miten ne eroavat toisistaan sen perusteella, millä kampuksella kukin vastaaja opiskelee (kuva 8). Eri kampukset on värikoodattu siten, että sininen kuvastaa Mikkeliä, oranssi Kouvola, vihreä Kotkaa ja keltainen Savonlinna.

Kuva 8. Opiskeluympäristön koettu turvallisuus, avoimuus ja yleinen ilmapiiri ristiintaulukoituna kampuksen mukaan 1 (n = 207)

Kampuskohtaiset erot ensimmäisen viiden väittämän kohdalla ovat erittäin pienet, vastaukset ovat lähes identtiset. Kullakin kampuksella oma opiskelu-ympäristö koetaan turvalliseksi sekä itselle, että muille opiskelijoille kunkin kampuksen yltäessä vähintään 4,0 keskiarvoon. Ainoa selkeämpi ero on oman identiteetin esille tuomisessa ja omasta identiteetistä puhumisessa. Lähes jokaisella kampuksella keskiarvo näissä kahdessa väittämässä asettuu en samaa, enkä eri mieltä sekä jokseenkin samaa mieltä väliin.

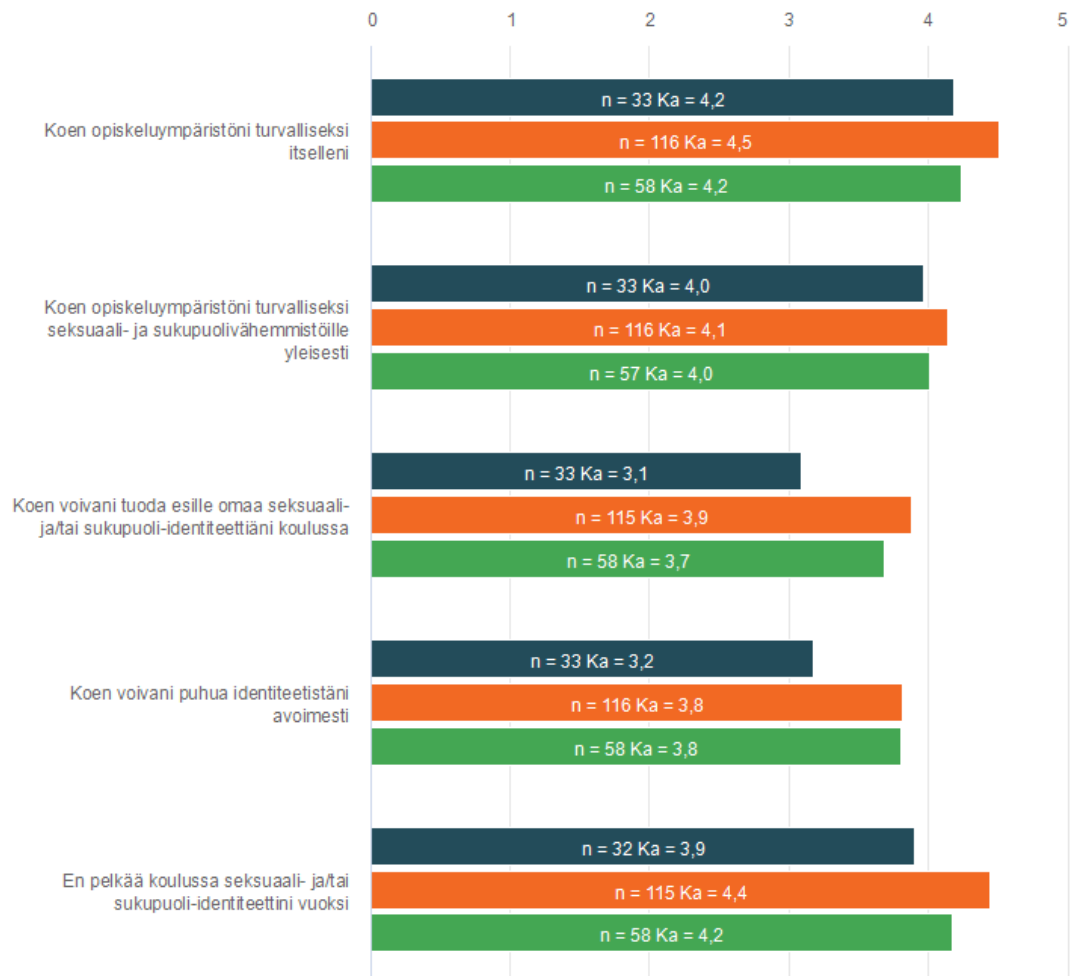

Kuva 9. Opiskelu ympäristön koettu turvallisuus, avoimuus ja yleinen ilmapiiri ristiintaulukoituna kampuksen mukaan 2 (n = 207)

Kokonaisuutena myös viiden jälkimmäisen väittämän vastaukset (kuva 9) ovat erittäin samankaltaisia kaikilla kampuksilla. Vastausten keskiarvo pysyttelee 4,0 rajapinnoilla kampuksesta riippumatta lähes jokaisen väittämän kohdalla. Ainoat väittämät, jotka eivät yllä 4,0 keskiarvoon ovat kaksi viimeistä, jotka käsittelevät Xamkia sekä Opiskelijakunta Kaakkoa ja sen osuutta yhdenvertaisuuden edistämässä.

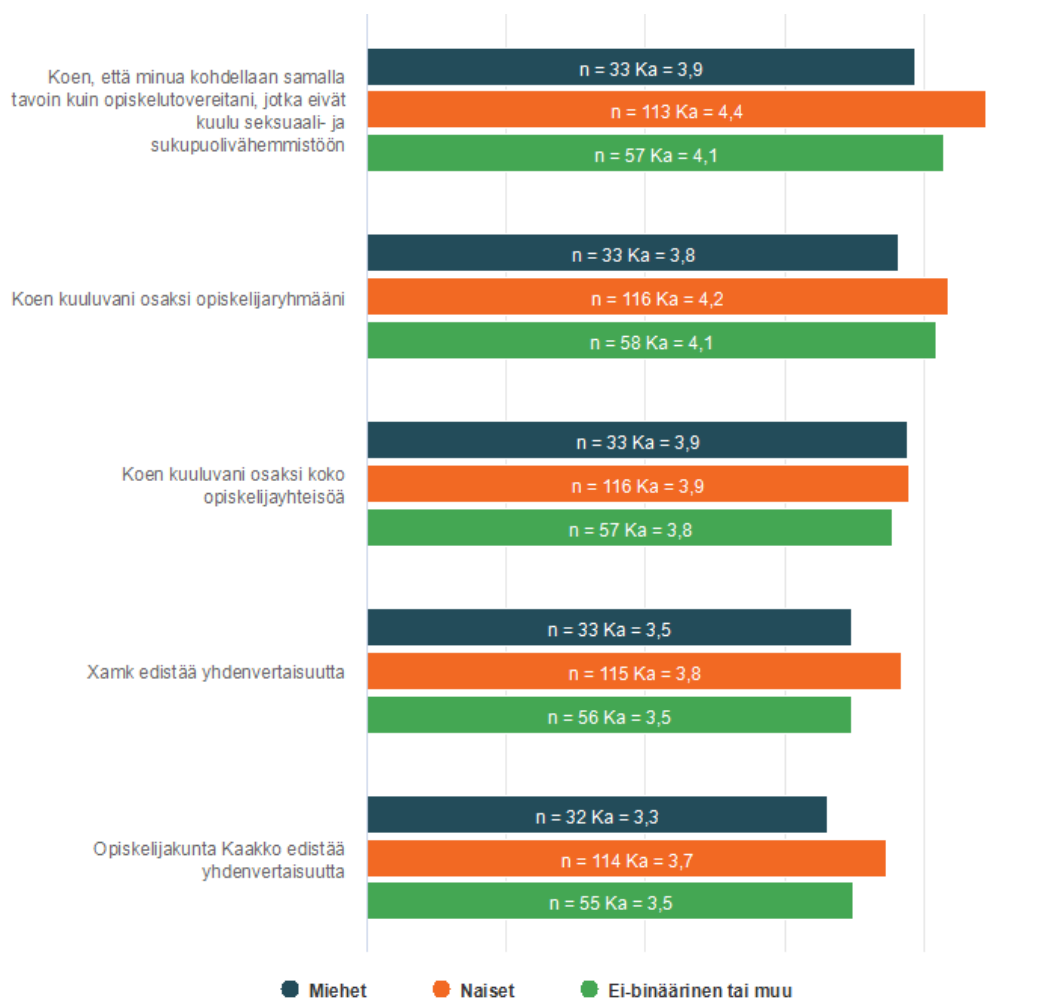
Tämän jälkeen ristiintaulukoin vastaukset vastaajien sukupuolen mukaisesti (kuva 10). Sukupuolet on jaettu miehiin (cis- ja transmiehet), naisiin (cis- ja

transnaiset) sekä ei-binäärisiin tai muihin. Vastaukset jäsenneltiin palkkikuvioiksi siten, että sininen kuvastaa miehiä, oranssi kuvastaa naisia sekä vihreä ei-binäärisiä ja muita.

Kuva 10. Opiskeluympäristön koettu turvallisuus, avoimuus ja yleinen ilmapiiri ristiintaulukoituna sukupuolen mukaan 1 (n = 207)

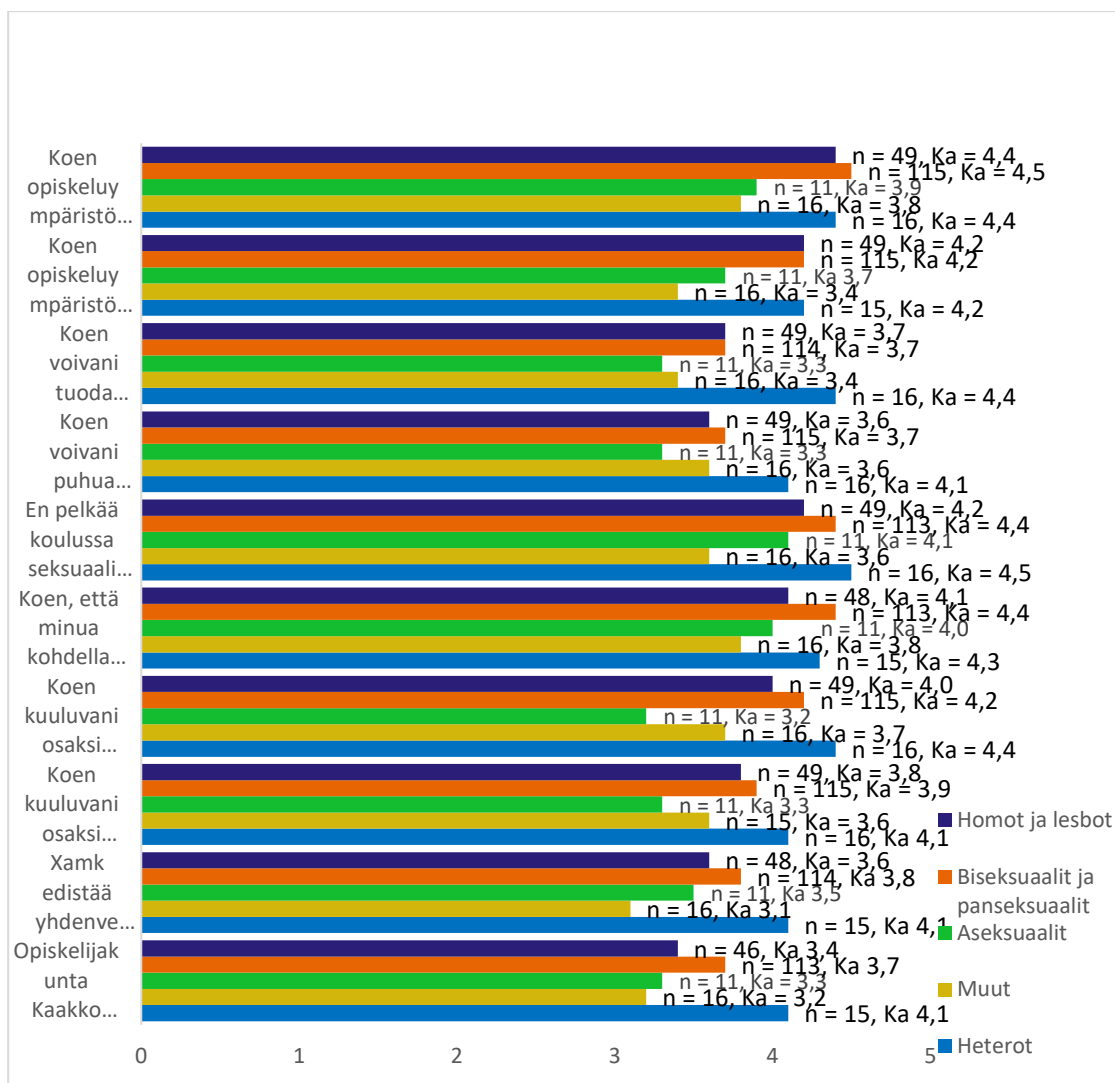
Viiden ensimmäisen väittämän kohdalla voidaan huomata, että naiset sekä ei-binääriset tai muut ovat vastanneet samankaltaisesti väittämiin. Naiset kokevat opiskeluympäristön hivenen turvallisemmaksi, mutta ero ei ole suuri. Kuvasta voidaan havaita, että miehiksi itsensä identifioivien vastaukset ovat selkeästi alhaisempia kuin kahdella vertailukohteellaan. Ero on selkein niissä väittämässä, jotka keskittyvät oman seksuaali- tai sukupuoli-identiteetin esille tuomiseen ja siitä avoimesti puhumiseen.

Kuva 11. Opiskeluympäristön koettu turvallisuus, avoimuus ja yleinen ilmapiiri ristiintaulukoituna sukupuolen mukaan 2 (n = 207)

Viidessä jälkimmäisessä väittämässä (kuva 11) ei voida tehdä samanlaisia nostoja vastauksista, kuin alkupuolen väittämässä. Varteenotettava huomio on kuitenkin se, että naisten vastaukset yltävät parhaimpiin tuloksiin kussakin väittämässä. Kokonaisvaltaisesti kaikissa väittämässä pysytään 3,1 ja 4,5 keskiarvon välissä, joten hajonta ei ole kovinkaan suuri.

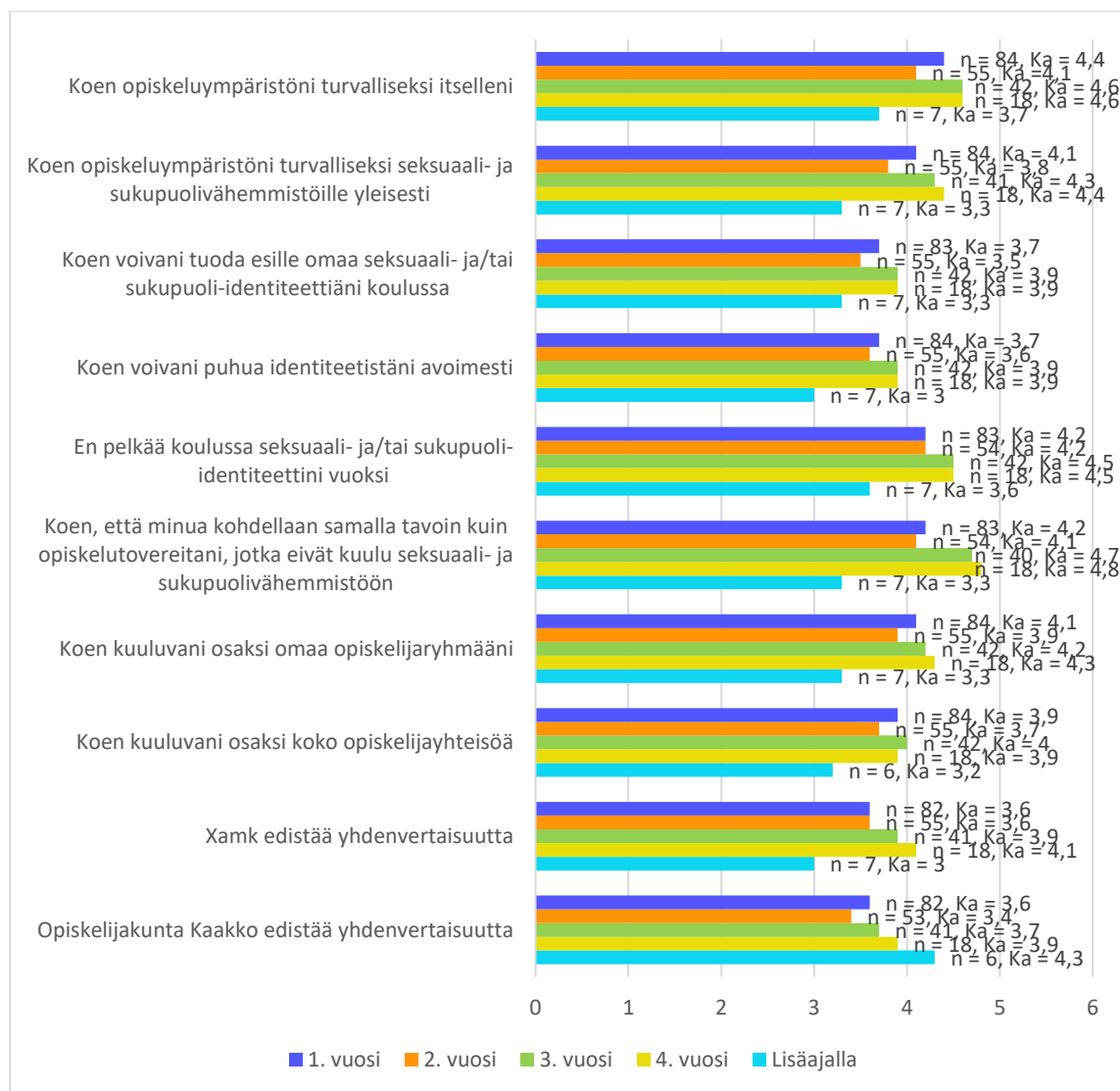
Seuraavaksi ristiintaulukoin vastaukset seksuaalisuuksien mukaisesti (kuva 12). Seksuaalisuuksista homot ja lesbot muodostavat yhden ryhmän siinä samassa, kun bi- ja panseksuaalit muodostavat toisen. Aseksuaalit koostavat oman ryhmänsä samoin, kuin ne vastaajat, jotka eivät identifioi itseään mihinkään annetuista vaihtoehdoista. Viimeisenä ryhmänä toimii heteroseksuaalit. Ryhmät on jaoteltu siten, että tummansininen kuvastaa homoja ja lesboja, oranssi bi- ja panseksuaaleja, vihreä aseksuaaleja, keltainen muita ja vaaleansininen heteroita.

Kuva 12. Opiskeluympäristön koettu turvallisuus, avoimuus ja yleinen ilmapiiri ristiintaulukoituna seksuaalisuuden mukaan (n = 207)

Kokonaisuudessaan seksuaalisuuksittain ristiintaulukoidussa kuviossa (kuva 12) kaikkien väittämien kohdalla yletään 3,0 keskiarvon yläpuolelle. Kussakin väittämässä heteroiksi itsensä identifioivat (n = 16) yltyivät johdonmukaisesti korkeimpiin tuloksiin, sillä heidän keskiarvonsa jokaisessa kohdassa ylittää 4,0 keskiarvon. Ryhmistä huonoimmat tulokset jokaisessa väittämässä ovat aseksuaaleilta (n = 11) ja muilta (n = 16), joiden vastaukset jakautuvat pääpiirteittäin 4,0 keskiarvon alapuolelle. Kaikista kymmenestä väittämästä korkein keskimääräinen tulos kaikilta ryhmiltä on ensimmäinen väittämä, jonka mukaan oma opiskeluympäristö koetaan turvallisena. Huonoimman keskiarvon saanut väittämä on viimeinen, joka käsittelee Opiskelijakunta Kaakkoa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäjänä.

Viimeisenä ristiintaulukoin vastaajat heidän opintojensa vaiheen mukaan (kuva 13). Ryhmiä on viisi, jotka ovat 1. vuosi, 2. vuosi, 3. vuosi, 4. vuosi sekä opiskelen lisäajalla. Ryhmät on värikoodattu siten, että tummansininen vastaa ensimmäisen vuoden opiskelijoita oranssin kuvatessa toista opiskeluvuottaan suorittavia. Vihreä väri edustaa kolmatta vuotta opiskelevia, kun puolestaan keltainen vastaa neljännen vuoden opiskelijoita. Lisäajalla opiskelevia opiskelevia kuvaa vaaleansininen väri.

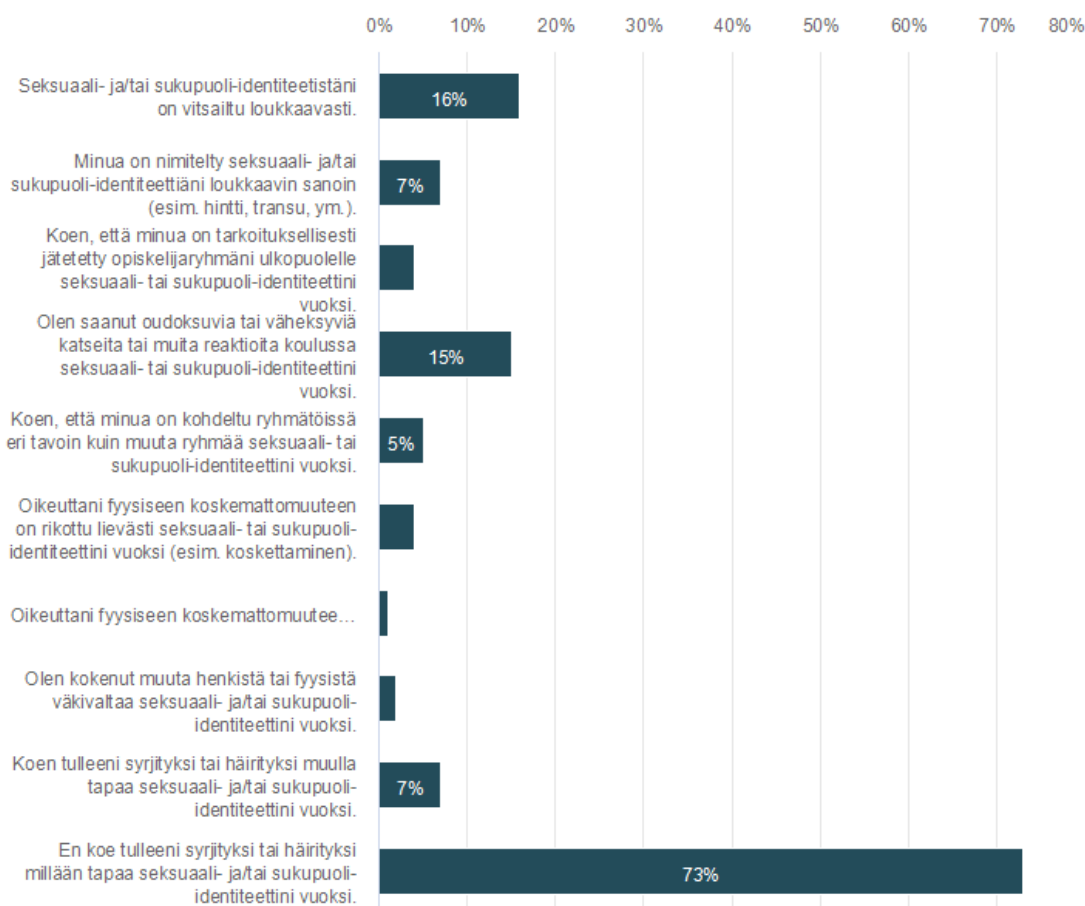
Kuva 13. Opiskeluympäristön koettu turvallisuus, avoimuus ja yleinen ilmapiiri ristiintaulukoituna opintojen vaiheen mukaan (n = 207)

Viimeistä väittämää lukuun ottamatta, jokaisessa väittämässä kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijat yltyvät korkeimpaan keskiarvoon. Viimeisen väittämän korkein tulos on puolestaan tullut lisäajalla opiskelevilta. Jokaisessa muuttujassa vastaukset pysyttelevät keskiarvoltaan neljän tietämällä, vaikkakin jotkut yksittäiset ryhmäkohtaiset vastaukset päätyvät lähemmäksi kolmea.

Keskimääräisesti alhaisimmat vastaukset ovat tulleet lisääjalla opiskelevilta. Voidaan myös havaita, että ensimmäistä ja toista vuottaan suorittavien opiskelijoiden vastaukset ovat samankaltaisia siinä samassa, kuin kolmatta ja neljättä vuottaan toteuttavillakin. Ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoiden vastaukset erosivat toisistaan korkeintaan kolmella desimaalilla samoin kuin kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijoilla, joiden vastaukset erosivat enimmillään kahdella desimaalilla.

5.3 Syrjintä ja häirintä

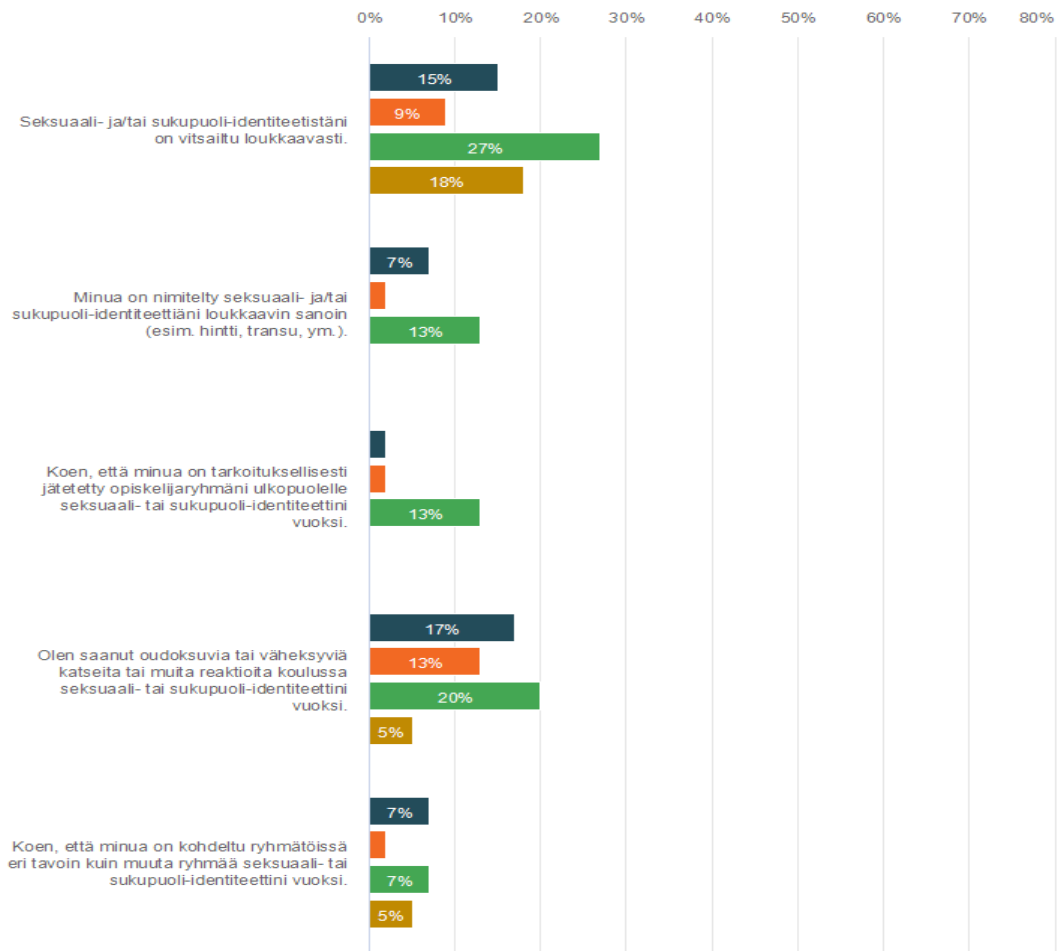
Seuraava kysymys (kuva 14) keskittyi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien opiskelijoiden kokemuksiin syrjinnästä ja häirinnästä. Kysymys toteutettiin monivalintana, jossa vastaaja pystyi rastittamaan useamman kysymyksessä olevan väittämän sen pätiessä hänen omaan kokemukseensa opintojensa aikana.

Kuva 14. Opiskeluympäristössä koettu syrjintä ja häirintä (n = 182)

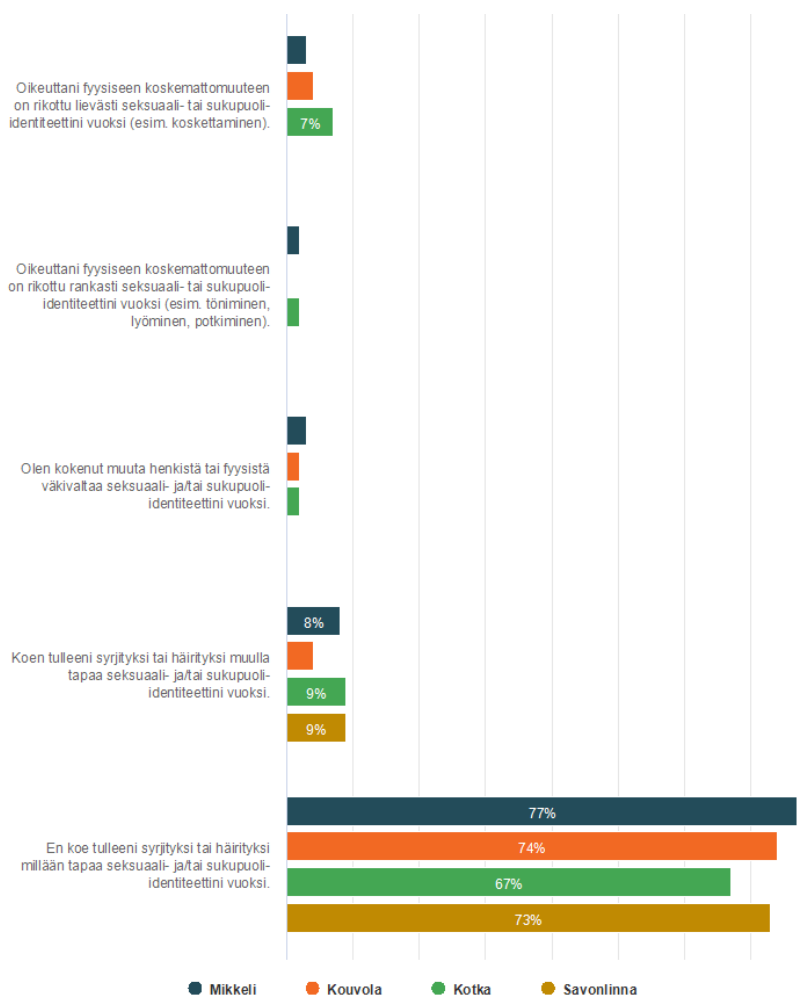
Selkeä enemmistö, eli noin 73 % vastanneista (n = 132) kokee, etteivät he ole tulleet syrjityksi tai häirityksi millään tapaa opintojensa aikana. Tämä kuitenkin tarkoittaa, että noin 27 % (n = 50) kyselyyn vastanneista opiskelijoista puolestaan ovat kokeneet syrjintää tai häirintää opintojensa aikana jollakin tapaa. Noin 16 % vastaajista (n = 30) on kokenut, että heidän identiteetistään on vit-sailtu loukkaavasti. Myös noin 15 % (n = 27) on kokenut saavansa oudoksuvia tai väheksyviä katseita muilta opiskelijoilta. 7 % vastaajista (n = 13) on koke-nut tulleen syrjityksi tai häirityksi tavalla, jota ei ollut määritelty kysymyk-sessä siinä samassa, kun toiset 7 % (n = 12) on kokenut nimittelyä heidän identiteettiään loukkaavin sanoin. Pieni osuus vastaajista on myös joutunut ti-lanteisiin, joissa he ovat kokeneet tulleen jätetyiksi oman opiskeluryhmänsä ulkopuolelle, heitä on kohdeltu ryhmätöissä eri tavoin kuin opiskelutovereitaan sekä heidän oikeuttaan fyysiseen koskemattomuuteen on rikottu joko lievästi tai rankasti.

Kampuksittain ristiintaulukoitu versio (kuva 15) antaa hieman enemmän hajon-taa vastausten välille. Vastaukset on värikoodattu siten, että sininen kuvastaa Mikkeliä, oranssi Kouvola, vihreä Kotkaa sekä keltainen Savonlinna.

Kuva 15. Opiskeluympäristössä koettu syrjintä ja häirintä ristiintaulukoituna kampuksen mukaan 1 (n = 182)

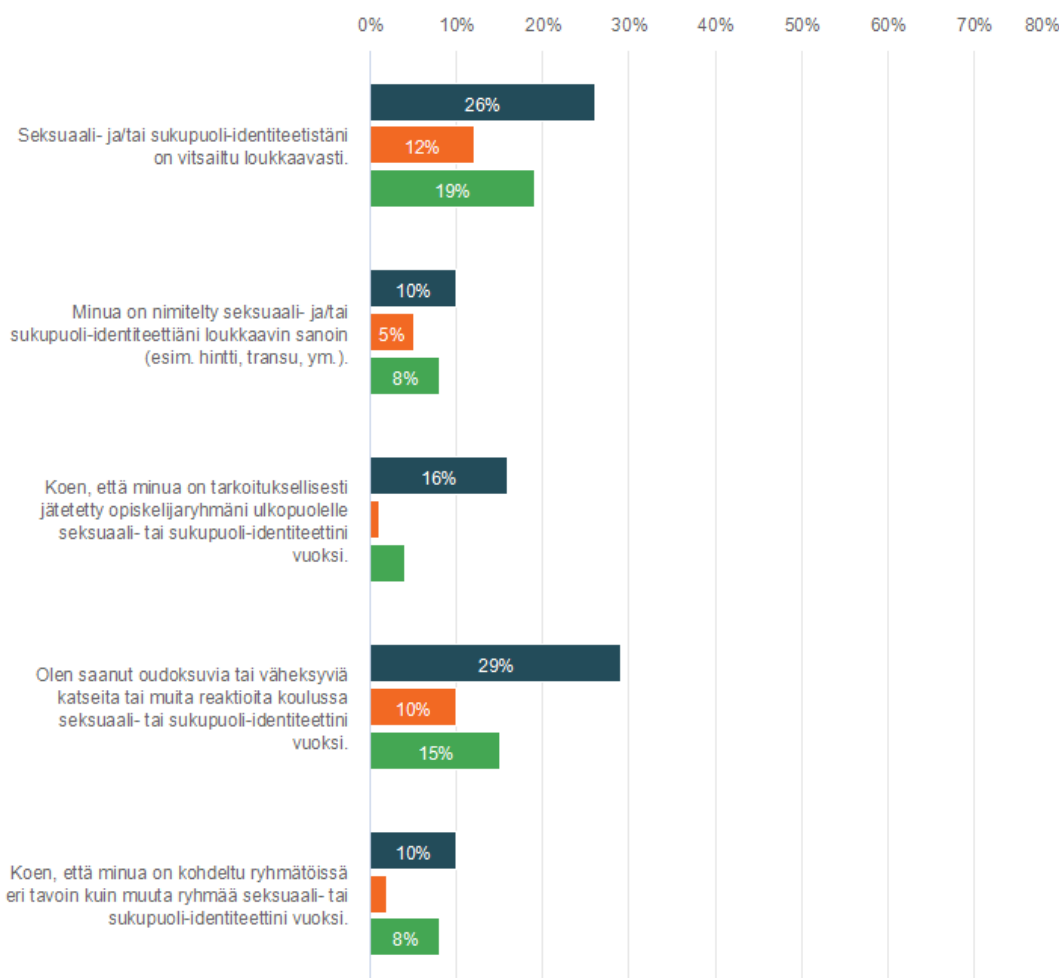
Kuvasta 15 voidaan huomata, että väittämien vastauksilla on paljon eroja. Suurimmat vastausmäärät ovat tulleet sellaisiin väittämiin, jotka käsittelevät loukkaavaa vitsailua ja outoja tai väheksyviä katseita. Pienin osuus vastauksista kohdistuu puolestaan nimitykseen ja ryhmän ulkopuolelle jättämiseen. Kuvassa myös ilmenee, että Kotkan kampuksella opiskelevat vastaajat yltyvät korkeimpiin prosentteihin väittämästä riippumatta.

Kuva 16. Opiskeluympäristössä koettu syrjintä ja häirintä ristiintaulukoituna kampuksen mukaan 2 (n = 182)

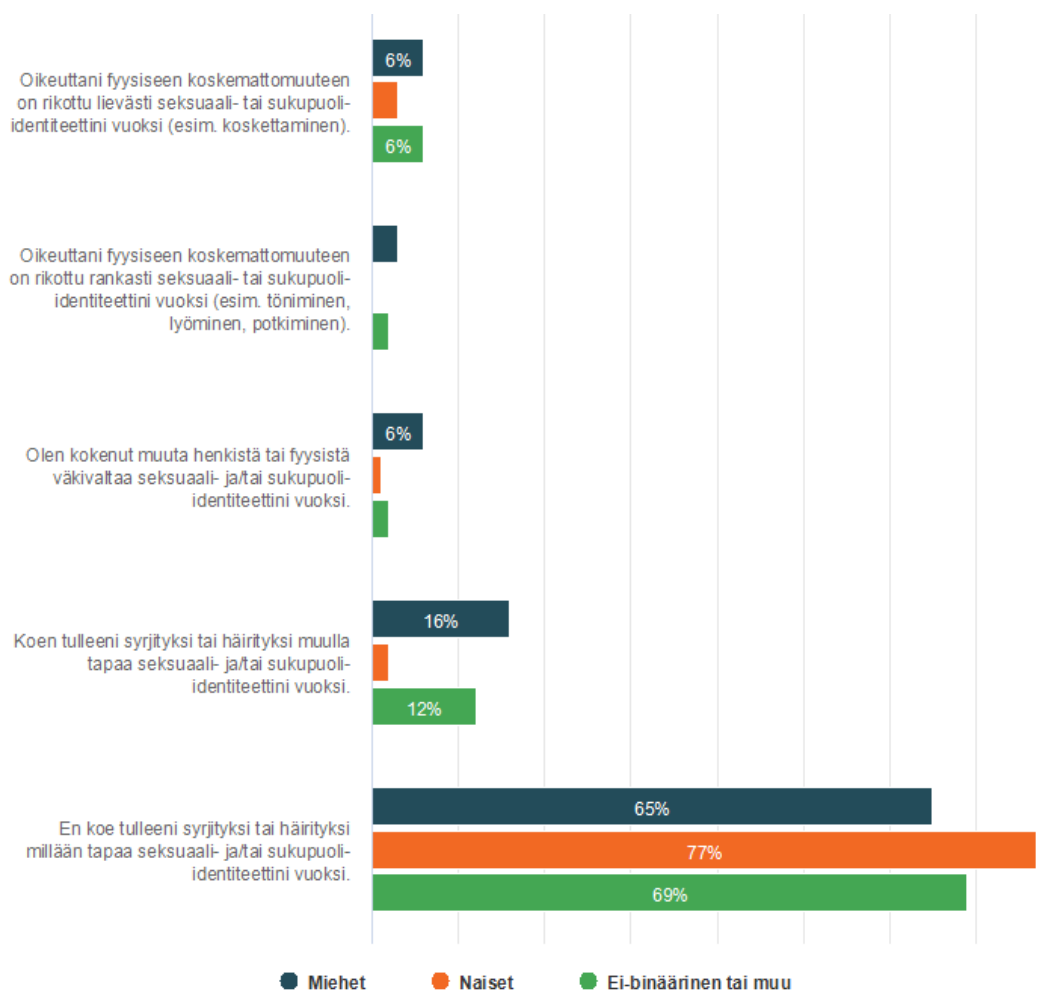
Kuvasta 16 voidaan havaita, että kullakin kampuksella selvä enemmistö on vastannut, ettei ole kokenut tulleeti syrjityksi tai häirityksi millään tapaa opiskeluympäristössään. Tästä huolimatta jokaisella kampuksella vähintään noin neljäsosa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvista opiskelijoista on kokenut jonkinlaista syrjintää tai häirintää opiskeluympäristössään. Vastausten perusteella pienin osa syrjityksi tai häirityksi tulleeti kyselyyn vastanneista opiskelijoista opiskelee Kouvolaissa siinä samassa, kun suhteellisesti eniten syrjintää tai häirintää on koettu Kotkassa.

Seuraavaksi käsittelemme saman kysymyksen sukupuolittain ristiintaulukoituna. Kahtia jaetun väittämäkokonaisuuden ensimmäisessä kuvassa (kuva 17) on havaittavissa tietynlainen kaava vastausten perusteella. Sininen palkki viittaa miehiin oranssin kuvatussa naisiin ja vihreän edustaessa ei-binäärisiä tai muita.

Kuva 17. Opiskeluympäristössä koettu syrjintä ja häirintä ristiintaulukoituna sukupuolen mukaan 1 (n = 182)

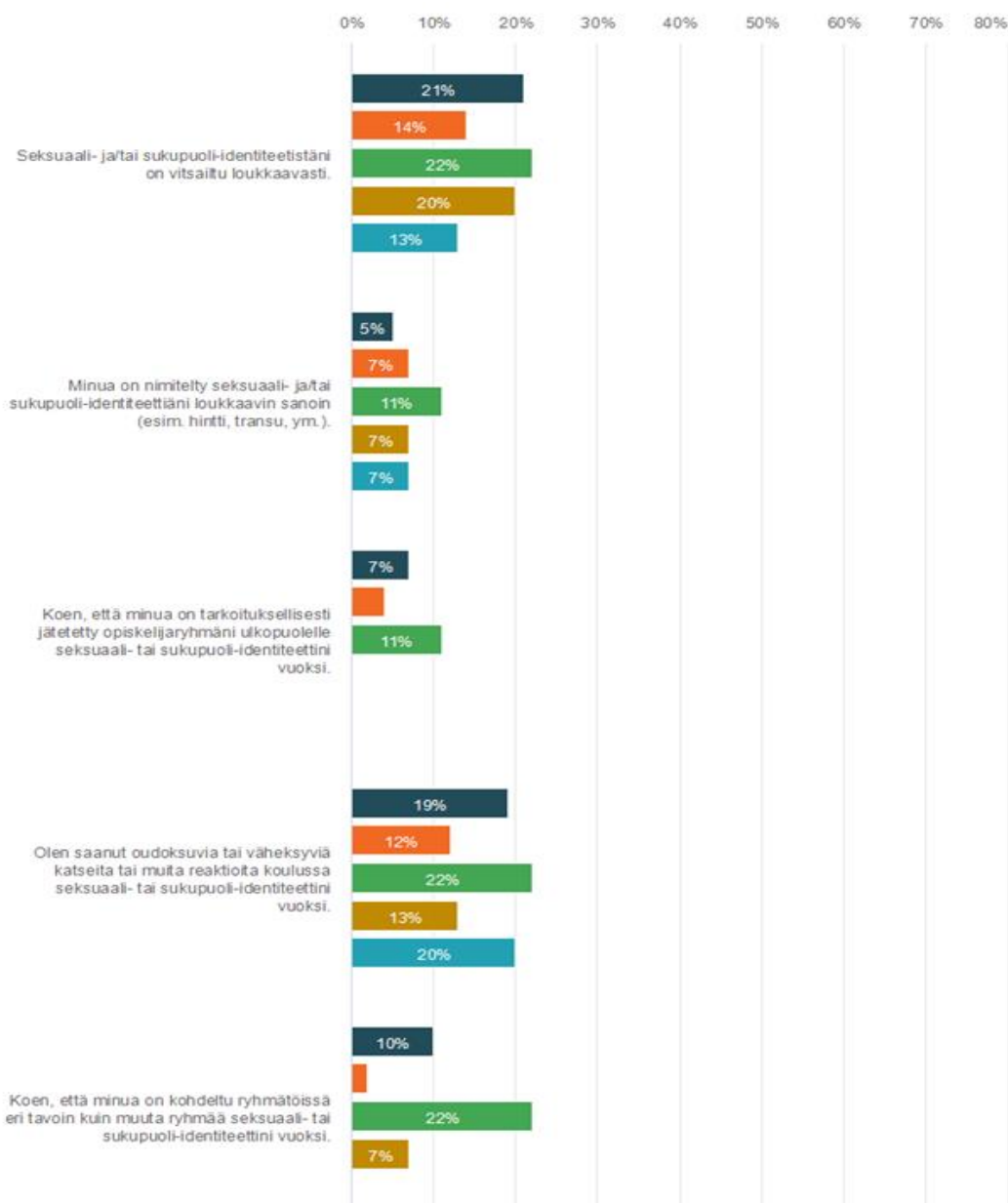
Suurin osuus niistä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvista opiskelijoista, jotka ovat kokeneet jonkinlaista syrjintää tai häirintää, ovat mieheksi itsensä identifioivia. Miltei 30 % (n = 9) on kokenut saavansa oudoksuvia tai väheksyviä katseita muilta siinä samassa, kun 26 % (n = 8) on kokenut hänen identiteetistään vitsailtavan loukkaavasti. Seuraavaksi eniten syrjinnäksi tai häirinnäksi koettua toimintaa on joutunut saamaan osakseen ei-binääriset tai muut, kun puolestaan naiset ovat vastausten perusteella joutuneet syrjityksi tai häirityksi alhaisimmalla todennäköisyydellä. Ensimmäisen viiden väittämän kohdalla kussakin on sama järjestys.

Kuva 18. Opiskeluympäristössä koettu syrjintä ja häirintä ristiintaulukoituna sukupuolen mukaan 2 (n = 182)

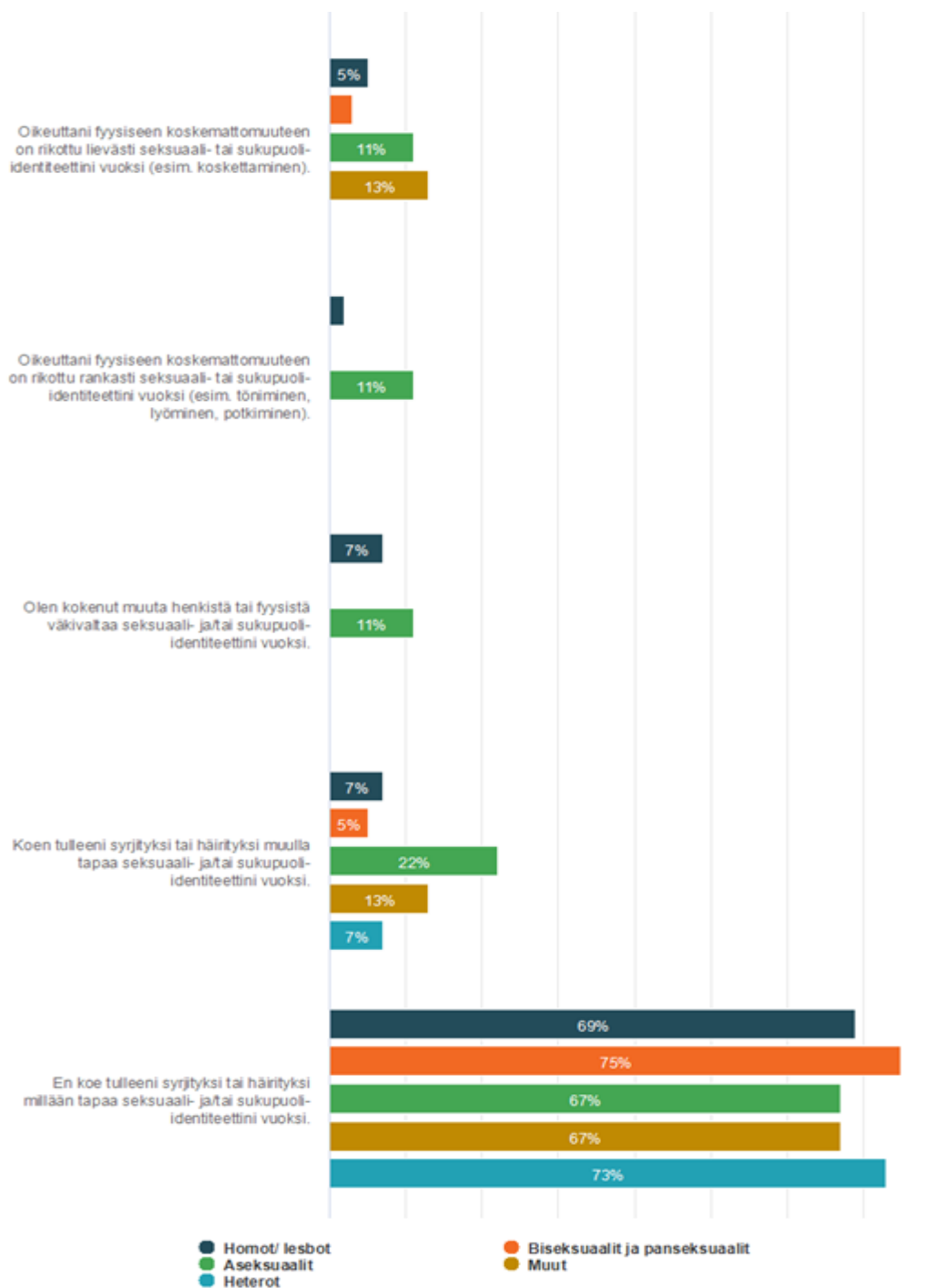
Jälkimmäisen viiden väittämän (kuva 18) kohdalla toteutuu sama kaava kuin ensimmäisissä väittämässä. Suurin osa vastanneista ei ole kokenut tulleeensa syrjityksi tai häirityksi millään tapaa, mutta miehistä 35 % (n = 11) ja ei-binäärisistä tai muista noin 30 % (n = 16) kokee tulleeensa syrjityksi tai häirityksi siinä missä naisista vajaa neljäsosa (n = 23) on kokenut samoin. Opiskelijoista yhden mieheksi identifioivan ja yhden ei-binäärisen tai muun oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen on rikottu rankasti, joka tutkimuksen kontekstissa ymmärretään lyömisenä, potkimisena, tönimisenä tai muuna vastaavana.

Seksuaalisuuden mukainen ristiintaulukointi (kuva 19) jatkaa monivalintakysymysten vastausten tulkintaa. Pylväät on määritelty siten, että tummansininen kuvaa homoja ja lesboja, oranssi bi- ja panseksuaaleja, vihreä aseksuaaleja, keltainen muita sekä vaaleansininen heteroseksuaaleja.

Kuva 19. Opiskeluympäristössä koettu syrjintä ja häirintä ristiintaulukoituna seksuaalisuuden mukaan 1 (n = 182)

Viiden ensimmäisen väittämän (kuva 19) kohdalla vastausten mediaanit jäävät jokaisessa kohdassa 25 prosentin alapuolelle. Näistä ensimmäisessä väittämässä noin viidesosa (21 %) homoista ja lesboista (n = 9), aseksuaaleista (n = 2) sekä muista (n = 3) ovat kuitenkin kokeneet, että heidän identiteeteistään on vitsailtu loukkaavalla tavalla. Lisäksi noin viidesosa (n.20 %) lesboista ja homoista (n = 8), aseksuaaleista (n = 2) sekä heteroseksuaaleista (n = 3) ovat kokemustensa mukaan saaneet osakseen oudoksuvia tai väheksyviä katseita tai muita reaktioita oman seksuaali- tai sukupuoli-identiteettinsä vuoksi. Viidessä ensimmäisessä väittämässä pienin määrä syrjinnän ja häirinnän kokemuksista keskittyy tarkoitukselliseen oman opiskeluryhmän ulkopuolelle jättämiseen.

Kuva 20. Opiskeluympäristössä koettu syrjintä ja häirintä ristiintaulukoituna seksuaalisuuden mukaan 2 (n = 182)

Kuvassa 20 voidaan havaita selkeän enemmistön kokeneen, ettei ole tullut syrjityksi tai häirityksi millään tapaa seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettinsä vuoksi opintojensa aikana. Tästä huolimatta noin 30 prosenttia homoiksi ja lesboiksi (n = 13), aseksuaaleiksi (n = 3) tai muiksi (n = 5) itsensä identifioivista opiskelijoista on kokenut jonkinlaista syrjintää tai häirintää opiskeluympäristössään. Myös noin neljäsosa eli noin 25 % bi- ja panseksuaaleiksi (n = 25)

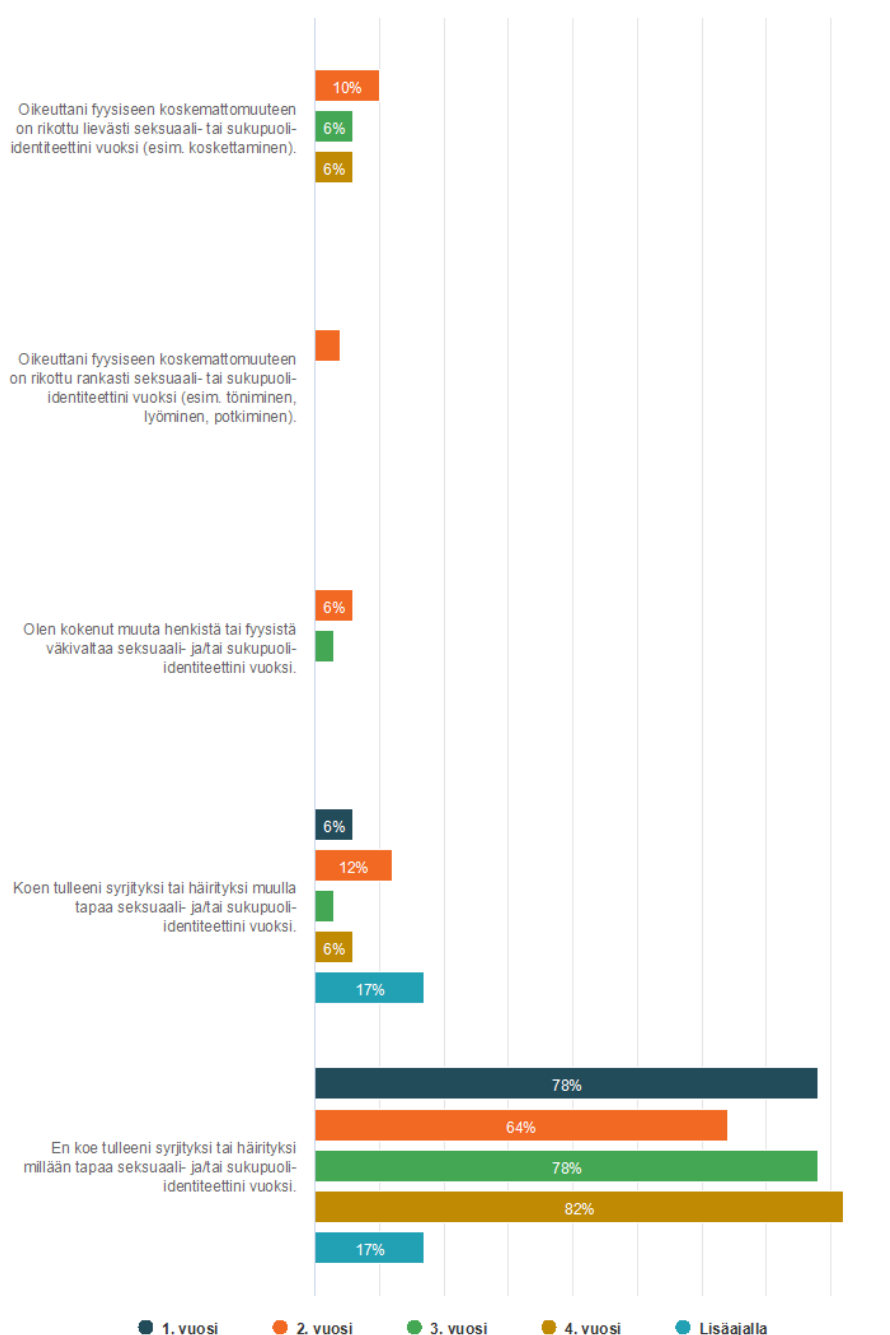
tai heteroseksuaaleiksi (n = 4) itsensä määrittävistä on kokenut jonkinlaista syrjintää tai häirintää seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteetistään johtuen.

Opintojen vaiheen mukaisessa ristiintaulukoinnissa (kuva 21) pylväät on muodostettu siten, että tummansininen kuvaa ensimmäisen vuoden-, oranssi toisen vuoden, vihreä kolmannen vuoden ja keltainen neljännen vuoden opiskelijoita. Lisäksi vaaleansininen kuvastaa lisääjällä opiskelevia.

Kuva 21. Opiskeluympäristössä koettu syrjintä ja häirintä ristiintaulukoituna opintojen vaiheen mukaan 1 (n = 182)

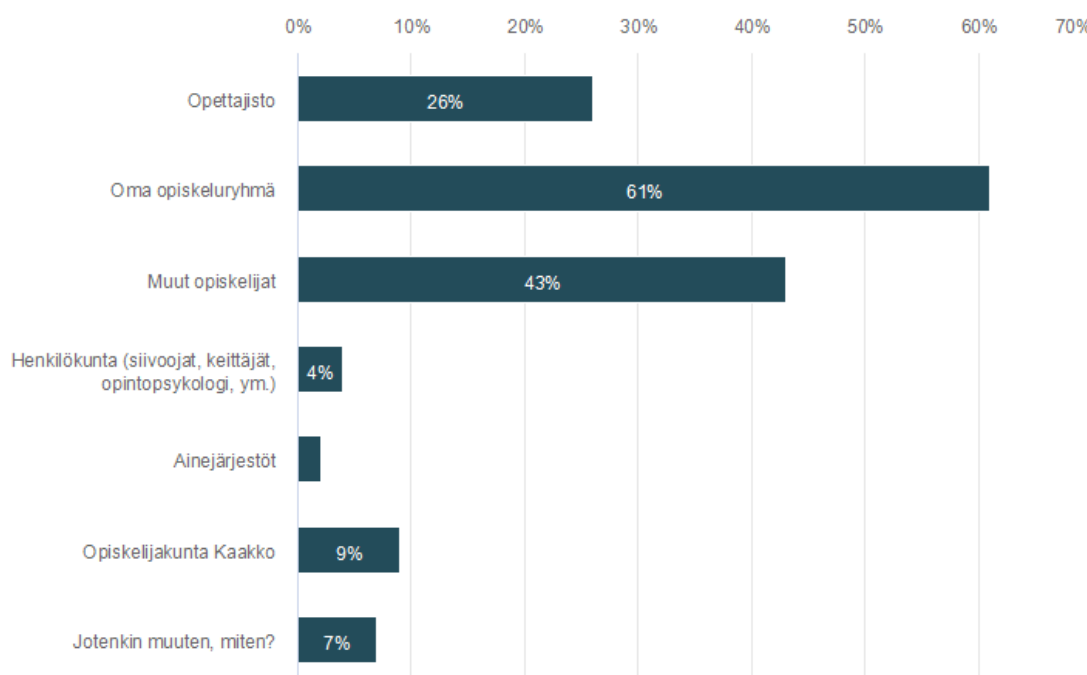
Pylväsmallista (kuva 21) on havaittavissa, että opintojen vaiheesta riippumatta suurin osa syrjityksi tai häirityksi tulemisen kokemuksista keskittyy loukkaavaan vitsailuun ja oudoksuvien tai väheksyvien tai muiden reaktioiden saamiseen. Toista vuottaan suorittavien opiskelijoiden (n = 50) vastaukset ovat jakautuneet monipuolisimmin siinä samassa, kun lisäajalla opiskelevista vastaajista (n = 6) enemmistö (n = 5) on kokenut tulleen syrjityksi tai häirityksi jollakin tapaa opintojensa aikana. Pienin osa syrjinnän ja häirinnän kokemuksista on tarkoituksellisen oman opiskelijaryhmän ulkopuolelle jättämisen kokemuksia.

Kuva 22. Opiskeluympäristössä koettu syrjintä ja häirintä ristiintaulukoituna opintojen vaiheen mukaan 2 (n = 182)

Kuvasta 22 nähdään, että kuten muilla perusteilla ristiintaulukoiduissa vastauksissa, myös opintojen vaiheesta riippumatta valtaosa kyselyyn vastanneista opiskelijoista ei ole kokenut tullessa syrjityksi tai häirityksi opintojensa aikana. Ainoa ryhmä, joka rikkoo tätä asetelmaa ovat lisääjällä opiskelevat vastaajat, joista vain noin 17 prosenttia ($n = 1$) ei koe tullessa syrjityksi tai häirityksi seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettinsä seurauksena.

Toinen syrjintään ja häirintään kohdistuva monivalintakysymys (kuva 23) oli suunnattu niille opiskelijoille, jotka olivat vastanneet kokeneensa syrjintää tai häirintää tavalla tai toisella. Jos vastaaja oli vastannut edellisessä kysymyksessä, että hän ei ole kokenut syrjintää tai häirintää, ei hän päässyt vastaamaan kysymykseen. Kysymys selvitti, ketkä ovat olleet seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluviin opiskelijoihin kohdistuvan syrjinnän tai häirinnän taustalla. Kysymykseen vastasi 46 opiskelijaa.

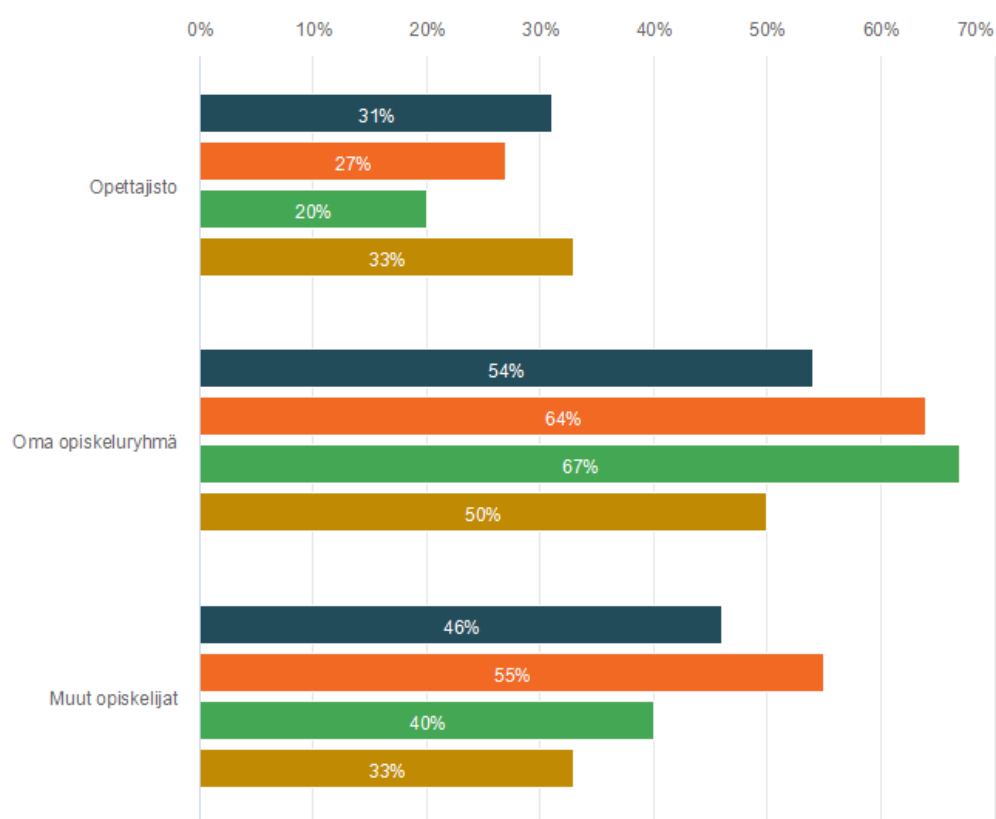

Kuva 23. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen taustalla ollut yksi tai useampi henkilö ($n = 46$)

Suurin osa syrjintää tai häirintää kokeneista vastaajista on kokenut sitä kansaopiskelijoiltaan. Noin 61 % ($n = 28$) opiskelijoista on joutunut syrjinnän tai häirinnän kohteeksi omassa opiskeluryhmässään ja 43 % ($n = 20$) puolestaan muilta, omaan opiskeluryhmään lukeutumattomilta opiskelijoilta. Lisäksi noin 26 % ($n = 12$) syrjintää tai häirintää kokeneista arvioi sen tulleen opettajilta.

Pieni osuus (alle 10 %) vastanneista opiskelijoista on kokenut tulleeensa syrjityksi tai häirityksi koulun henkilökunnan, ainejärjestöjen, Opiskelijakunta Kaakon toiminnan kautta tai jollakin muulla tapaa.

Syrjintään ja häirintään keskittyvä kysymys on myös ristiintaulukoitu. Ensimmäisenä vastaukset ristiintaulukoitiin kampuksen mukaan. Alla olevassa kuvassa (kuva 24) pylväät on eroteltu siten, että sininen kuvaa Mikkelin kampuksista samoin, kuin oranssin kuvaa Kouvolan kampuksista. Vihreällä värillä viitataan Kotkan kampukseseen, keltaisen värin edustaessa Savonlinnan kampuksista.

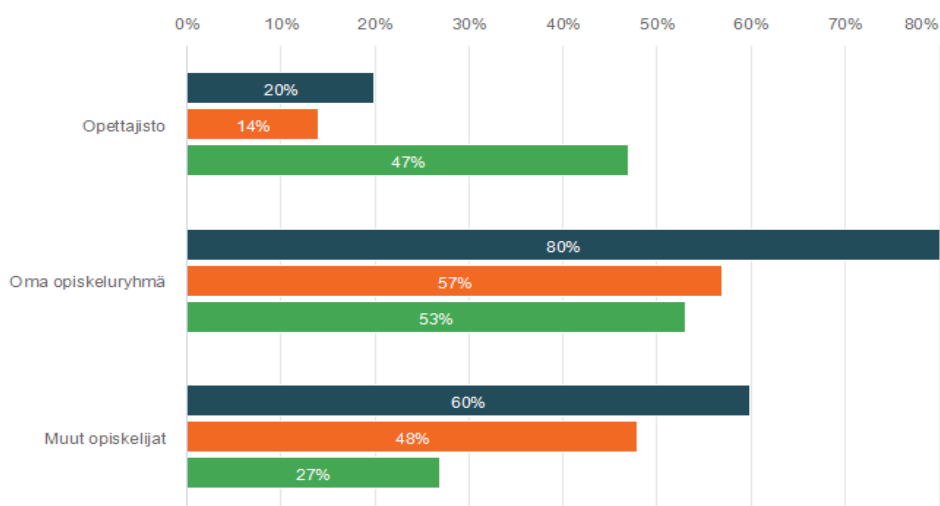

Kuva 24. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen taustalla ollut yksi tai useampi henkilö ristiintaulukoituna kampuksen mukaan (n = 46)

Kuvasta voidaan havaita, että kampuksista riippumatta selkeä enemmistö kysymykseen vastanneista on kokenut syrjintää tai häirintää oman opiskeluryhmänsä toimesta (kuva 24). Tämä erottuu erityisesti Kouvolan ja Kotkan kampuksilla. Syrjintä- tai häirintätapauksia on kuitenkin koettu jokaisella kampuksella myös opettajiston ja muiden, kuin omaan ryhmään kuuluvien opiskelijoiden toimesta.

Muiden vastausvaihtoehtojen kautta koettujen syrjintä- tai häirintätilanteiden osuus kolmeen ensimmäiseen vaihtoehtoon verratessa on marginaalinen. Eri-tyisesti Kouvolan kampuksella koetut syrjintä tai häirintätilanteet rajoittuivat pelkästään muihin opiskelijoihin tai opettajiin. Kotkassa opiskelevien vastaukset rajoittuivat niin ikään lähes kaikki kanssaopiskelijoihin ja opettajiin, mutta osa vastanneista koki tulleen syrjityksi tai häirityksi myös Opiskelijakunta Kaakon toimesta. Eräs vastaaja Kotkasta arvioi kokemuksensa tulleen koulun johdolta, joka luokitellaan kyselyn puitteissa muuksi tahoksi. Savonlinnassa opiskelevista vastaajista pieni osa vastasi kokevansa tulleen syrjityksi tai häirityksi opiskelijoiden tai opettajien lisäksi muun henkilökunnan tai Opiskelijakunta Kaakon toimesta. Mikkelin kampuksella on kanssaopiskelijoiden ja opettajien lisäksi koettu syrjintä- tai häirintätilanteita myös henkilökunnalta, ainejärjestöiltä tai Opiskelijakunta Kaakolta.

Ristiintaulukoinnista sukupuolen perusteella (kuva 25) voidaan havaita erityisesti miehiksi itsensä identifioivien vastaajien kokemusten painottuvan pitkälti omaan opiskeluryhmään, sillä 80 % (n = 8) kysymykseen vastanneista miehiksi identifioivista arvioi kokemansa syrjinnän tai häirinnän tulleen oman opiskeluryhmänsä opiskelijoilta. Määrä laskee huomattavasti verratessa muun muassa opettajiston toimesta koettuihin syrjintä- tai häirintätilanteisiin (20 %, n = 2). Sama pätee myös naisiksi itsensä identifioivien kokemuksiin, jossa selkeän enemmistön kokemukset perustuvat omaan opiskeluryhmään (57 %, n = 12) samalla, kun opettajistoon perustuvia kokemuksia on vain 14 % (n = 3). Miehiksi ja naisiksi identifioivien vastaajien syrjinnän tai häirinnän kokemukset kohdistuvat pääpiirteittäin siis kanssaopiskelijoihin.

Kuva 25. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen taustalla ollut yksi tai useampi henkilö ristiintaulukoituna sukupuolen mukaan (n = 46)

Kaikista tasaisimmin kokemukset (kuva 25) jakautuvat ei-binäärisiksi tai muuksi itseään määrittävillä opiskelijoilla, joilla on lähes yhtä paljon kokemuksia syrjinnästä tai häirinnästä omalta opiskeluryhmältä (noin 53 %, n = 8) kuin opettajistoltakin. (noin 47 %, n = 7). Miesten kokemukset eivät rajoitu vain opiskelijoihin ja opettajiin, vaikkakin muiden tahojen osuus on marginaalinen. Miehillä on vastausten perusteella yksittäisiä syrjinnän tai häirinnän kokemuksia myös henkilökunnalta, ainejärjestöiltä, Opiskelijakunta Kaakolta sekä muulta taholta. Niin ikään myös ei-binäärisillä tai muuksi identifioivilla on yksittäisiä syrjityksi tai häirityksi tulemisen kokemuksia opiskelijoiden ja opettajiston lisäksi muun henkilökunnan ja Opiskelijakunta Kaakon toimesta. Naisista yksi vastaaja koki tulleen syrjityksi tai häirityksi ainejärjestön toimesta muiden vastausten rajoittuessa vain kanssaopiskelijoihin sekä opettajiin.

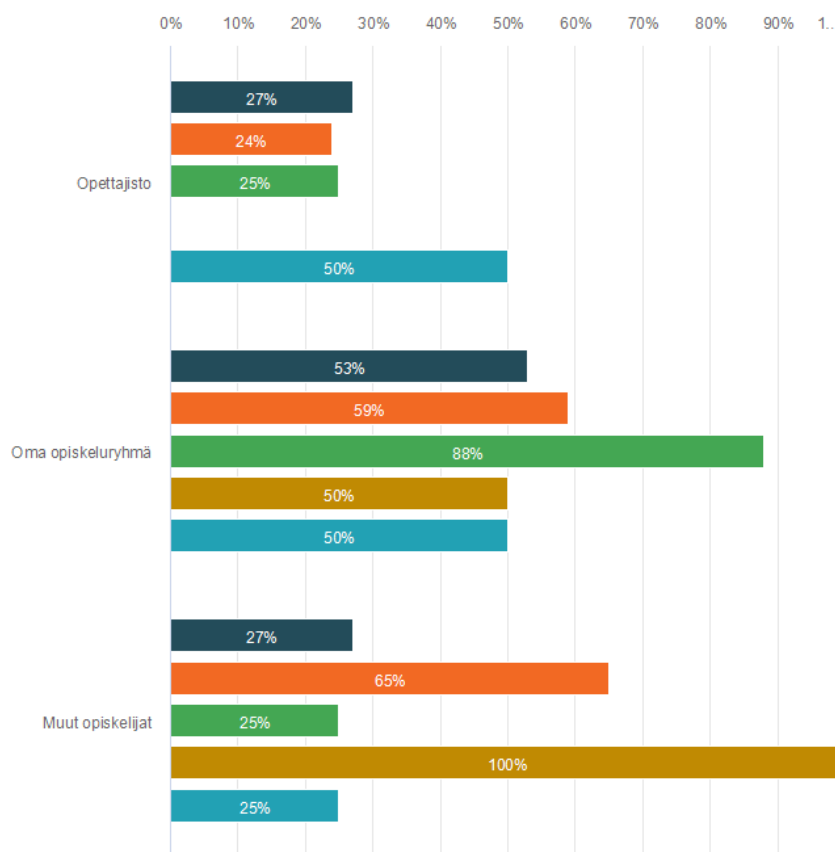
Seuraavaksi kysymysten vastaukset ristiintaulukoitiin vastaajien seksuaali-identiteetin mukaisesti (kuva 26). Kuvan pylväät on erotettu toisistaan siten, että tummansininen kuvaa homoja ja lesboja oranssin edustaessa bi- ja panseksuaaleja. Vihreällä värillä viitataan aseksuaaleihin keltaisen värin kuvastaessa muuksi itsensä määrittäviä. Vaaleansininen väri puolestaan edustaa heteroseksuaaleja.

Kuva 26. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen taustalla ollut yksi tai useampi henkilö ristiintaulukoituna seksuaalisuuden mukaan (n = 46)

Seksuaalisuudestaan riippumatta opiskelijat ovat kokeneet syrjinnän tai häirinnän kokemusten tulleen pääosin omasta opiskeluryhmästä. Tämän lisäksi osa homojen ja lesbojen, bi- ja panseksuaalien, muuksi itsensä määrittävien sekä heteroseksuaalien kokemuksista on tullut myös opettajien tai muiden opiskelijoiden toimesta. Homojen ja lesbojen, bi- ja panseksuaalien sekä heteroseksuaalien syrjinnän ja häirinnän kokemukset opettajistolta ovat selkeästi alhaisemmat verrattaessa kanssaopiskelijoiden toimesta saatuihin kokemuksiin. Muiksi itsensä identifioivien kokemukset jakautuvat tasaisemmin opettajiston sekä oman opiskeluryhmän ulkopuolella olevien opiskelijoiden välille. Aseksuaaleiksi itsensä määrittävistä kysymykseen vastanneista (n = 2) toinen on kokenut tulleen syrjityksi tai häirityksi omassa opiskeluryhmässään siinä, missä toinen vastaaja arvioi kokemuksensa taustalla olleen Opiskelijakunta Kaakko. Kussakin ryhmässä havaittiin olevan yksittäisiä kokemuksia, joiden vastaajat ovat arvioineet tulleen muulta henkilökunnalta, ainejärjestöltä, Opiskelijakunta Kaakolta tai joltakulta muulta. Nämä kokemukset ovat kuitenkin selkeästi marginaalisia suhteessa omaan ryhmään kuuluviin- sekä oman ryhmän ulkopuolisiin opiskelijoihin sekä opettajiin.

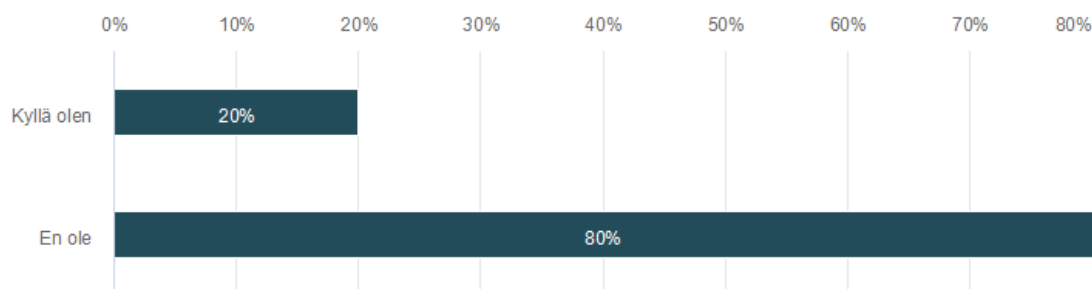
Opintojen vaiheen mukaisessa ristiintaulukoinnissa (kuva 27) pylväät on rakennettu siten, että tummansininen vastaa ensimmäisen vuoden opiskelijoita oranssin vastatessa toisen vuoden opiskelijoita. Vihreä kuvaa kolmatta vuotta suorittavia siinä samassa, kun keltainen kuvaa neljännen vuoden opiskelijoita. Vaaleansininen puolestaan kuvastaa lisääjällä opiskelevia kyselyyn vastanneita opiskelijoita. Vastausten ristiintaulukoinnissa opintojen vaiheen mukaan on havaittavissa useita yhteneväisyyksiä muiden ryhmien kanssa.

Kuva 27. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen taustalla ollut yksi tai useampi henkilö ristiintaulukoituna opintojen vaiheen mukaan (n = 46)

Opintojen vaiheesta huolimatta vähintään puolet kysymykseen vastanneiden opiskelijoiden kokemista syrjinnän- tai häirinnän kokemuksista ovat tulleet omasta opiskeluryhmästä. Mielenkiintoinen huomio on, että neljättä vuottaan toteuttavien vastaajien kokemukset rajoittuvat pelkästään opiskelijoihin (oma opiskeluryhmä ja muut opiskelijat). Noin neljäsosa kyselyyn vastanneista ensimmäistä-, toista- ja kolmatta vuottaan toteuttavista opiskelijoista ovat kokeneet tullessa syrjityksi tai häirityksi myös opettajiston toimesta, jonka lisäksi puolet lisääjällä opiskelevista vastaajista ovat kokeneet samoin. Valtaosa kaikkien kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kokemuksista keskittyykin joko opettajistoon, omaan opiskeluryhmään tai muihin opiskelijoihin. Henkilökunnan, ainejärjestöjen, Opiskelijakunta Kaakon tai muiden toimesta tulleet syrjinnän ja häirinnän kokemukset ovat huomattavasti yksittäisempiä verrattuna omaan opiskeluryhmään, muihin opiskelijoihin sekä opettajistoon. Ainoa ryhmä, joiden vastaukset ovat jakautuneet edes jossain määrin jokaiseen esitettyyn vaihtoehtoon, on toista vuottaan suorittavat opiskelijat, mutta myös heistä valtaosa arvioi kokemustensa taustalla olleen opiskelijat tai opettajisto.

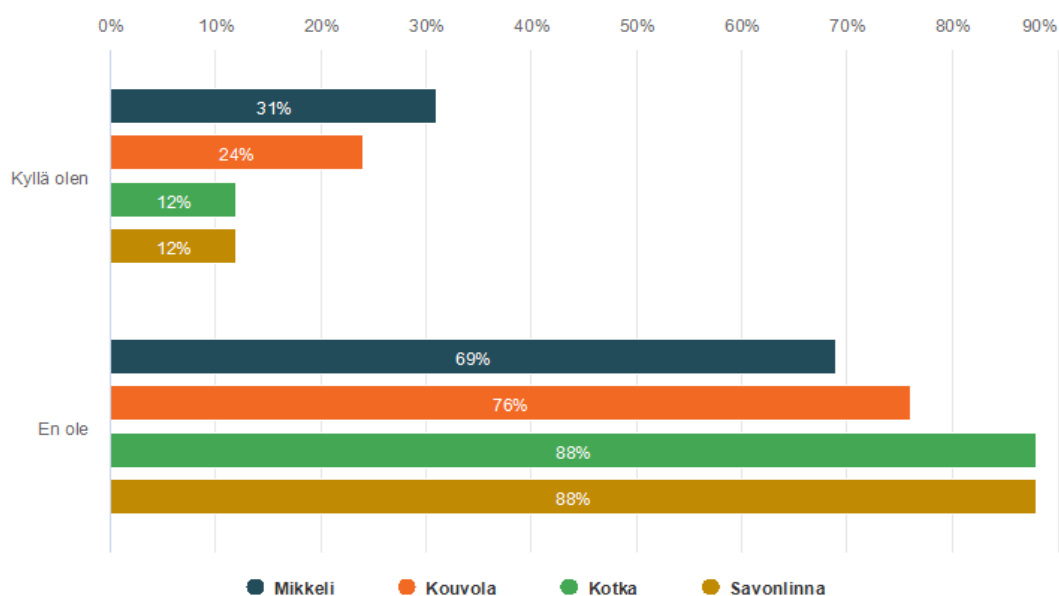
Kolmas aiheeseen liittyvä kysymys (kuva 28) keskittyy siihen, onko opiskelija kertonut kokemastaan syrjinnästä tai häirinnästä kenellekään, kuten koulupsykologille, opiskelijavastaavalle, opiskelijakunnan häirintäyhdyshenkilölle tai muulle taholle.

Kuva 28. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen jakaminen (n = 55)

Selkeä enemmistö (80 %, n = 44) oli vastannut, että ei ole kertonut tapahtuneesta syrjinnästä tai häirinnästä kellekään taholle asian eteenpäin viemiseksi. Vain 20 % (n = 11) on jakanut tapahtuneen jollekin edellä mainituista.

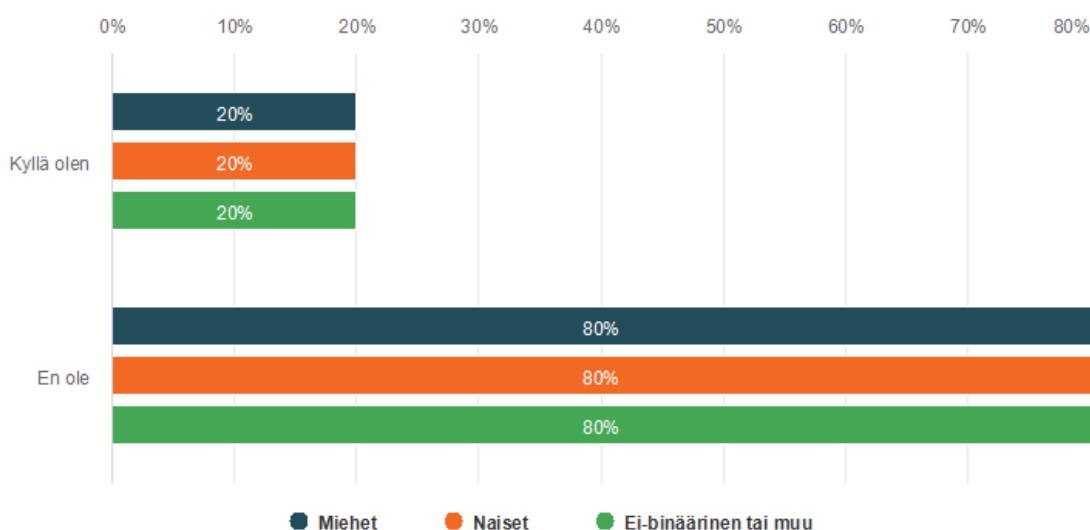
Ensimmäiseksi ristiintaulukoin vastaukset kampuskohtaisesti (kuva 29). Pylväät on esitetty siten, että sininen edustaa Mikkeliä siinä samassa, kun oranssi kuvaa Kouvola. Vihreän kuvastaessa Kotkaa, keltainen puolestaan viittaa Savonlinnaan.

Kuva 29. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen jakaminen ristiintaulukoituna kampuksen mukaan (n = 55)

Kampuksittain ristiintaulukoinnissa (kuva 29) on havaittavissa pienimuotoista vaihtelevuutta siinä, onko syrjinnän tai häirinnän kokemuksia jaettu jollekin asian edistämiseksi. Suurin osa kaikkien kampusten opiskelijoista on pitänyt kokemukset omana tietonaan. Mikkelissä 31 % (n = 4) vastaajista ja Kouvolassa 24 % (n = 4) vastaajista ovat kertoneet asiasta ja aloittaneet selvittämään sitä siinä samassa, kun Kotkassa ja Savonlinnassa noin 12 % (n = 2, n = 1) vastaajista ovat jakaneet kokemuksensa.

Seuraavaksi vastaukset ristiintaulukoitiin sukupuolen mukaisesti (kuva 30). Pylväät on ilmaistu siten, että sininen kuvastaa miehiksi identifioivia (cis- ja transmiehet) oranssin kuvatessa naisia (cis- ja transnaiset). Vihreä puolestaan edustaa ei-binäärisiä tai muita.

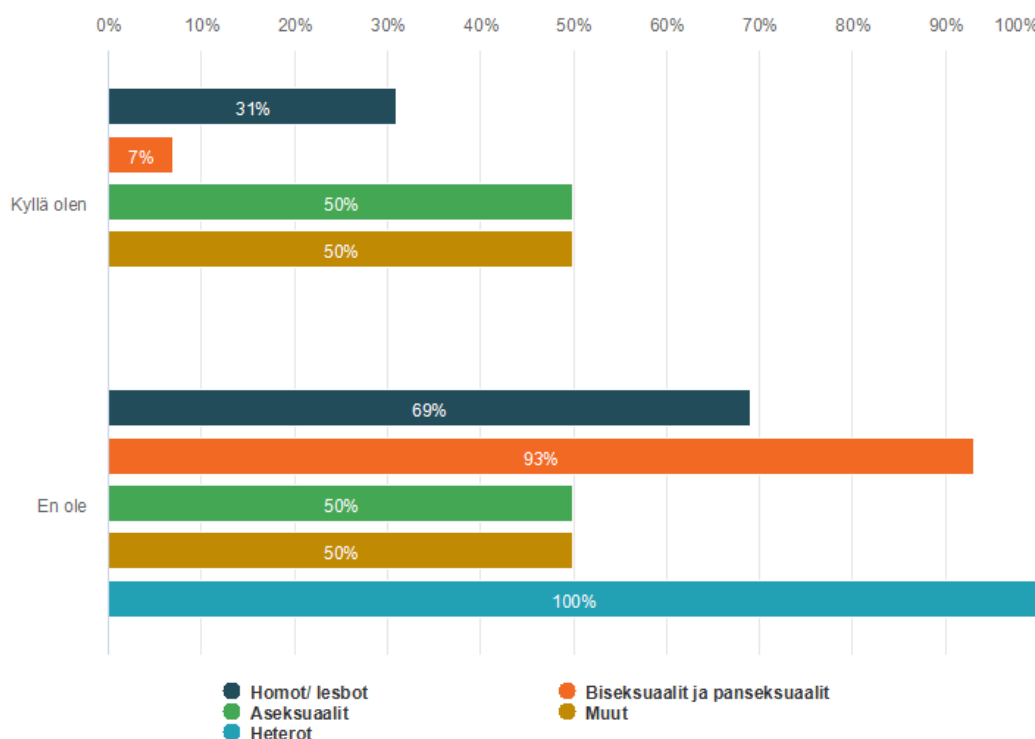

Kuva 30. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen jakaminen ristiintaulukoituna sukupuolen mukaan (n = 55)

Ristiintaulukoinnissa sukupuolen mukaan (kuva 30) selvä enemmistö sukupuolen kokemuksesta riippumatta on jättänyt viemättä syrjinnän tai häirinnän kokemuksensa eteenpäin käsiteltäväksi. Tämä tarkoittaa miesten (n = 8) kohdalla sitä, että vain kaksi vastaajaa on ilmoittanut kokemastaan syrjinnästä tai häirinnästä. Naisista (n = 20) puolestaan viisi ja ei-binäärisistä tai muista (n = 16) neljä vastaajaa on kertonut kokemistaan syrjintä- tai häirintätilanteista jollekin.

Tämän jälkeen vastaukset ristiintaulukoitiin seksuaalisuuden mukaisesti (kuva 31). Pylväät on esitetty niin, että tummansininen kuvastaa homoja ja lesboja

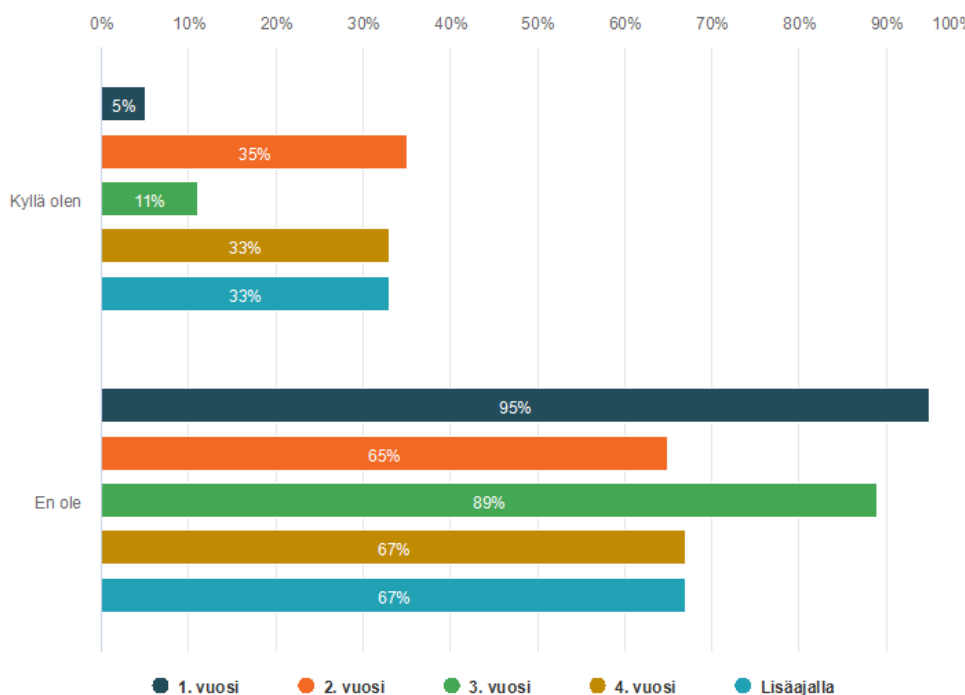
oranssin kuvatessa bi- ja panseksuaaleja. Vihreää väriä edustaa aseksuaalit ja keltaista puolestaan muut. Heteroseksuaaleja kuvataan vaaleansinisellä.

Kuva 31. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen jakaminen ristiintaulukoituna seksuaalisuuden mukaan (n = 55)

Seksuaalisuuden perusteella ristiintaulukoiduissa vastauksissa (kuva 31) on havaittavissa enemmän hajontaa verrattuna kampuksen tai sukupuolen mukaiseen ristiintaulukointiin. Heteroseksuaalit (n = 5) sekä bi- ja panseksuaalit (n = 27) ovat lähes poikkeuksetta jättäneet kertomatta kokemuksistaan siinä samassa, missä puolet aseksuaaleista (n = 4) ja muiksi itseään määrittävistä (n = 6) ovat vieneet asiaa eteenpäin kertomalla siitä jollekulle. Valtaosa homoista ja lesboista (n = 13) ovat myös päättäneet olla viemättä kokemuksiaan eteenpäin, mutta heistäkin noin kolmasosa on kertonut kokemuksistaan jollekulle.

Seuraavaksi vastaukset ristiintaulukoitiin kuvastamaan vastaajien vaihetta omista opinnoistaan (kuva 32). Tummansinisellä viitataan ensimmäisen vuoden opiskelijoihin siinä, missä oranssilla kuvataan toisella vuodella opiskelevia. Vihreä väri kuvastaa kolmatta vuottaan suorittavia vastaajia, keltaisen puolestaan ilmentävän neljännen vuoden opiskelijoita. Vaaleansininen edustaa lisäajalla opiskelevia vastaajia.

Kuva 32. Syrjinnän tai häirinnän kokemuksen jakaminen ristiintaulukoituna opintojen vaiheen mukaan (n = 55)

Opintojen vaiheen mukaan ristiintaulukoiduissa vastauksissa (kuva 32) on myös paljon jakaumaa. Jokaisessa ryhmässä selkeästi suurin osa ei kuitenkaan ole jakanut kokemuksiaan eteenpäin. Tämä on havaittavissa erityisesti uusissa, ensimmäisen vuoden opiskelijoissa (n = 20), joista vain yksi vastaaja on kertonut kokemuksistaan jollekin asiaa eteenpäin vievälle taholle. Myös kolmannen vuoden opiskelijoista (n = 9) ainoastaan yksi vastannut on vienyt kokemuksiaan eteenpäin selviteltäviksi. Puolestaan toisen ja neljännen vuoden opiskelijat (n = 17, n = 3) sekä lisääjalla opiskelevat (n = 6) ovat vastanneet lähestulkoon samalla tavoin, sillä noin 65 prosenttia kustakin ryhmästä ei ole kertonut opintojensa aikana kokemastaan syrjinnästä tai häirinnästä.

5.4 Yleinen kokemus ja yhdenvertaisuuden kehittäminen

Kyselyn viimeinen osuus käsittelee yleistä kokemusta yhdenvertaisuudesta sekä yhdenvertaisuuden kehittämistä. Kysymyksiä oli kaksi, joista ensimmäinen koskee opiskelijoiden kokemuksia yhdenvertaisuuden toteutumisesta yleisellä tasolla Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa. Toinen kysymys puolestaan tavoittelee selvittämään sitä, miten yhdenvertaisuutta voitaisiin konkreettisesti edistää korkeakouluympäristössä. Hyödynnän näiden kysymysten analysoinnissa tyypittelyn menetelmää.

Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä (n = 123), jolla pyrittiin määrittämään kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kokemusta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta Xamkissa yleisesti, pääsin tyypittelyn tuotoksena jakamaan vastaukset kuuteen eri tyyppiin. Nämä ovat pääpiirteittäin hyvät kokemukset, pääpiirteittäin huonot kokemukset, ei hyvät eikä huonot kokemukset, oman identiteetin salaaminen, ei kokemuksia itsestä riippumattomista syistä sekä muu/ei vastannut kysymykseen.

Pääpiirteittäin hyvissä kokemuksissa (n = 55) korostetaan, että vastaajien mukaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa yleinen ilmapiiri tuntuu olevan hyvä, vastaanottava ja lämmin. Jotkut vastaajista ovat kertoneet tulleen osaksi yksittäisiin syrjintä- tai häirintätapauksiin, mutta kyseiset kokemukset ovat vastaajien itsensä mukaisesti poikkeuksellisia. Nämä yksittäiset kokemukset eivät siis nähtäväsi ole vaikuttaneet näiden vastaajien yleiseen kokemukseen.

Koen, että koulussamme on todella hyväksyvä ympäristö eikä ketään tuomita oman seksuaalisuutensa takia. Toki löytyy yksilöitä, jotka saattavat katsoa viinon, mutta niitä löytyy kaikkialta.

Osa vastaajista, joiden yleinen kokemus yhdenvertaisuuden toteutumisesta on pääpiirteittäin hyvä, mainitsi myös kokemukseensa mahdollisesti vaikuttaneen heidän opiskelualansa.

Opiskelen game designia joka osana taidealaa voi olettaa olevan hyvin avoin seksuaali ja sukupuolivähemmistöille ja näin koen sen itsekin.—

—En koe, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt olisivat mitenkään kummallinen ”juttu” vaan osa ihan arkipäivää. Toki oma opiskelualani (yhteisöpedagogi) voi liittyä kokemukseeni.

Lisäksi muutama vastaaja erottaa opiskelijat ja organisaation toisistaan. He kokivat siis hyvän kokemuksensa perustuvan siihen, että syrjinnän tai häirinnän kokemuksista huolimatta he ovat kokeneet Xamkin reagoineen tapahtumiin.

Toinen tyyppi, joka vastauksista muodostui, oli pääpiirteittäin huonot kokemukset yhdenvertaisuuden toteutumisesta (n = 18). Valtaosa vastaajista eivät

olleet kokeneet suoranaista häirintää, vaan huonot kokemukset perustuvat epäturvalliseen ilmapiiriin ja pelkoon siitä, että avoimuus omasta identiteetistä asettaa vastaajan vaaraan tai ei-toivotun huomion kohteeksi.

—Käyttäydyn eri tavalla julkisesti, osittain koska se tuo tuomitsevia katseita ja selän takana puhumista.

—käytännössä on pakko olla ”kaapissa”—

Puolestaan osa huonoista kokemuksista perustuu sille ajatukselle, että Xamk ei organisaationa puutu yhdenvertaisuuden toteutumisen epäkohtiin tarpeeksi eikä toimi itse asettamiensa arvojen mukaisesti.

—oppilaitos markkinoi itseään tasa-arvoisena ja yhdenvertaisuutta vaalivana instituutiona. Tosiasiallisesti oppilaitoksella ei ole edes ollut ajantasaista ja saatettavaa yhdenvertaisuussuunitelmaa.—

Hetkittäin vaikuttaa tekopyhältä, puhutaan/sanotaan paljon mutta tekoja ei ole tai on todella vähän.

Lisäksi usea vastaus toi esille sen, että Xamkissa on paljon homofobista, transfobista ja misogynista puhetta, jotka naamioidaan vitseiksi tai muiksi letkauksiksi niin opiskelijoiden, kuin opettajienkin toimesta. Opettajat käyttävät myös vahvasti sukupuolittunutta termistöä opetuksessaan, mikä vahvistaa sukupuolibinääriin ulkopuolella olevien opiskelijoiden kokemusta ulkopuolisuudesta.

Kolmas vastauksista muodostunut ryhmä on ei hyviä eikä huonoja kokemuksia (n = 28). Usea vastaaja käyttää vastauksissaan sanaa normaali puhuttaessa heidän kokemuksistaan yhdenvertaisuuden tilasta Xamkissa. Tosin, moni ei ole määritellyt mitä ”normaali” heille tarkoittaa, mikä hankaloitti vastausten tulkitsemista. Tähän tyyppiin lukeutuneet vastaajat kokevat yhdenvertaisuuden sanojensa mukaisesti neutraaliksi tai sellaiseksi, että he eivät ole huomanneet eriarvoisuutta. Vastauksissa on korostunut ajatus, että vastaajien vähemmistöidentiteettiä ei olla korostettu, mikä koetaan positiiviseksi asiaksi.

—en ole kohdannut ongelmia enkä toisaalta yhdenvertaisuutta tukeviakaan asioita.

Ei ole oikeastaan noussut esille, eli toisaalta koen, että siinä ei ole ongelmia.

Neljänneksi ryhmäksi otannasta muodostui oman identiteetin salaaminen (n = 9). Tämän tyyppin mukaisesti vastanneet opiskelijat eivät olleet kokeneet syrjintää tai häirintää yksittäisiä poikkeustapauksia lukuun ottamatta, mutta se johtuu siitä, että vastaajat eivät ole avoimia identiteetistään tai jopa tarkoituksellisesti salaavat sen muilta.

—Niinpä ei ole syrjittykään kun kukaan ei tiedä.—

Ei ole suuria valituksia. En silti viitsi puhua niihin liittyvistä asioista avoimesti.—

Viidentenä tyyppinä toimii ei kokemuksia itsestä riippumattomista syistä (n = 5). Tässä vastaustyyppissä todetaan, että vastaajilla ei ole ollut minkäänlaisia kokemuksia yhdenvertaisuuden tilasta oppilaitoksessa. Tämä johtuu siitä, että he ovat suorittaneet opintojaan joko koronapandemian edellyttämässä etäopetuksessa tai ovat opiskelleet niin vähän aikaa kampuksella, etteivät he ole ehtineet muodostaa selvää mielipidettä yhdenvertaisuuden tilasta.

Olen opiskellut vain korona-aikana, joten en ole kokonaisuudessaan saanut oikein minkäänlaista kuvaa yhdenvertaisuudesta Xamkissa.—

Osittain vaikea sanoa, koska me (1. vuoden opiskelijat) olemme olleet niin vähän kampuksella.—

Kuudes ja viimeinen tyyppittelyn tuotos on muu tai ei vastannut kysymykseen (n = 8).

Toinen avoin kysymys (n = 109) keskittyi yhdenvertaisuuden kehittämiseen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa. Vastaajia pyydettiin kertomaan konkreettisia keinoja sille, miten Xamk sekä Opiskelijakunta Kaakko voisi kehittää organisaation tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta yhä entisestään. Tyypittelyn tuloksena muodostui kuusi vastaustyyppiä: tiedon lisääminen ja kouluttaminen, tapahtumat, keskustelu ja viestintä, organisaation inklusiivisuuden vahvistaminen, kannanotto ja näkyvyys sekä en osaa sanoa/ muu.

Ensimmäisenä vastaustyyppinä toimii tiedon lisääminen ja kouluttaminen (n = 10). Tässä vastaustyyppissä tuodaan toistuvasti esille sitä, kuinka opettajistoa

sekä muuta henkilökuntaa tulisi kouluttaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvien opiskelijoiden kohtaamisesta sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvästä yleisestä tematiikasta.

—Opettajille ja koulun henkilökunnalle voisi järjestää lisää koulutusta sateenkaariopiskelijoiden kohtaamisesta ja oppituntien suunnittelusta niin, että ettei kaikessa aina mentäisi heteronormi edellä.—

”Esim. kouluttamalla opettajia yhdenvertaisuudesta, jotta heidän puheesta välittyisi myötätunto seksuaalivähemmistöjä kohtaan.—

Lisäksi vastaajat tuovat esiin, että kouluttamisen ei tulisi rajoittua vain koulun henkilökuntaan, vaan tietoisuutta tulisi lisätä myös opiskelijoiden keskuudessa.

—Toivoisin kaikkien alojen opetukseen sisältyvän yhdenvertaisuus opetusta sillä tieto lisää ymmärrystä joka on tärkeää toiset huomioonottaessa. Ei ole itsestään selvää että kaikki osaavat toimia vähemmistöjen kanssa ja ottaa heitä huomioon silloin kun asia ei itseään kosketa mutta mielestäni tämä olisi tärkeä osa opiskelu ja työelämätaitoja.—

Toinen vastauksista muodostunut tyyppi on tapahtumat (n = 21). Usea vastaaja toi esille heidän kaipaavaan yhteenkuuluvuutta muiden sateenkaariopiskelijoiden kesken sekä haluavan tavata itselleen vertaisia ja samanhenkisiä opiskelijoita. Lisäksi moni vastasi toivovansa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä edustavia ja tukevia haalarimerkkejä.

Jotkut esim. queer tapahtumat olisi hauskoja :)

Osa vastaajista myös kirjoittivat tapahtumien voivan olla jotain muuta, kuin alkoholipainotteista bilettämistä. Esimerkkejä kyseisistä tapahtumista ovat muun muassa elokuvailat seksuaali- ja sukupuolivähemmistö -teemalla, pride week sekä muut vertaistapaamiset.

Movie nights showing movies about LGBTQ+ groups. This might work better to form a connection than a lecture.

—osa koulun henkilökunnasta voisi osallistua opiskelijoiden kanssa Pride week-tapahtumaan.

Kolmas vastaustyyppi on keskustelu ja viestintä (n = 12). Tähän tyyppiin keskittyneet vastaukset nostivat esille sen, että keskustelun luominen ja ylläpitäminen sekä viestintäkanavien hyödyntäminen olisi oleellista. Lisäksi vastaajien mukaan vähemmistöryhmiä halventaviin puheisiin olisi aiheellista puuttua riippumatta siitä, millaisessa kontekstissa se ilmenee. Osa vastaajista myös kirjoitti toivovansa julisteita ja muita esitteitä seksuaalisuus ja sukupuoli -teemalla, mikä voisi toimia informointivälineenä.

Ylläpitämällä keskustelua ja luomalla turvallisen tilan vähemmistöille keskustella. Tarvittaessa puuttamalla epäkohtiin.

Ehkä yleisesti somessa ja puheissa ottamalla moninaisuus huomioon.

—on tärkeää myös muistaa, etteivät kaikki XAMKin opiskelijat ole esimerkiksi kampuksilla, joten verkon välityksellä asiaa olisi hyvä nostaa enemmän näkyviin.

—koulun käytäville yhdenvertaisuusjulisteita—

Neljäntenä vastaustyyppinä toimii organisaation inklusiivisuuden vahvistaminen (n = 13). Valtaosa tämän tyyppin vastauksista korosti sukupuolineutraalien wc-tilojen ja pukuhuoneiden olemattomuutta. Tämä osaltaan vahvistaa muunsukupuolisten ulkopuolisuutta. Xamkin tulisi organisaationa ottaa inklusiivisuus huomioon siis niissä tiloissa, joita opiskelijat käyttävät.

Sukupuolineutraalit vessat ja muunsukupuolisille suunnatut pukuhuonetilat on hyvä tapa lisätä yhdenvertaisuutta. Tietenkään kaikkia vessoja ei tarvitse laittaa neutraaleiksi sillä ymmärrän senkin, että monet naiset saattavat kokea olonsa turvallisemmaksi juuri heille suunnatuissa tiloissa.—

missä sukupuolineutraalit vessat? t. muunsukupuolinen

Sukupuolineutraalien wc-tilojen lisäksi vastaajat ovat tuoneet esille myös sukupuolineutraalin kielenkäytön vähäisyyden opetuksessa sekä sen, että nimen- ja sukupuolenvaihdos on koettu hankalaksi prosessiksi.

—Muistaakseni teamsissä nimen vaihtaminen oikeaksi on tehty hankalaksi ja kaikilla ei riitä puhti sen setvimiseksi.—

Esitin viime vuonna Xamkin opinto-toimistolle pyynnön, voiko opiskelijatiedoista sukupuolen muuttaa ”muu” statukseen ja se onnistui ja on nykyään mahdollista omalla ilmoituksella muillekin. Olisi kuitenkin kiva, että tämän voisi tehdä itse, ettei tarvitsisi olla yhteydessä muihin ja jättää se muiden armoille.

Opettajien pitäisi kurssien alussa kysyä opiskelijoilta, millä nimellä he haluavat tulla kutsutuksi ja englannin kielisillä kurseilla myös pronomineja.—

—Seksuaalisuudesta yms tulisi puhua neutraalisti ja tuoda enemmän mukaan arkiseen toimintaan.—

Viides tyyppittelyn tuotos on kannanotto ja näkyvyys (n = 22). Kyseiset vastaukset painottavat, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvat opiskelijat kaipaavat näkyvyyttä koulussa ja toivovat Xamkin sekä Opiskelijakunta Kaakon tarjoavan konkreettisempaa ja näkyvämpää tukea. Näistä esimerkeinä toimivat julisteet ja tiedotteet.

Näkyvyyttä pitäisi saada lisää. Kulttuurillista normia on vaikea muuttaa, mutta omalla esimerkillä voi aina johtaa.—

Vastaajat myös korostavat, että Xamkin sekä Opiskelijakunta Kaakon tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät arvot eivät näy opiskelijoiden arjessa. Vastaajat siis haluaisivat sekä Xamkin, että Opiskelijakunta Kaakon ottavan enemmän kantaa arvoihinsa lukeutuviin asioihin.

—Valitettavasti Kaakon toiminnasta en osaa sanoa, koska Kaakon olemassaolo ei näy arjessa eikä kampuksella, joten ainakin Kaakko voisi olla näkyvämpi.—

—Koulu puolestaan voisi tuoda kantansa selvemmin esille.—

Lisäksi tähän tyyppiin lukeutuneet vastaajat myös vastasivat, että mahdollisiin syrjintä- ja häirintätapauksiin tulisi reagoida selkeämmin ja tehokkaammin.

Kuudes ja viimeinen vastaustyyppi on en osaa sanoa/ muu (n = 31). Kyseiset vastaukset siis eivät osanneet antaa selkeää vastausta siitä, miten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta voitaisiin konkreettisesti kehittää tai vastaukset olivat sellaisia, jotka eivät vastanneet esitettyyn kysymykseen, vaan liittyi johonkin muuhun asiaan.

5.5 Tulosten luotettavuus ja objektiivisuus

Metsämuurosen (2006, 64) mukaan tutkimuksen luotettavuutta on perinteisesti kuvattu kahdella termillä: reliabiliteetilla sekä validiteetilla. Reliabiliteetilla

viitataan tutkimuksen toistettavuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, kuinka samankaltaisia tai toisistaan poikkeavia vastauksia tutkimuksesta saataisiin, mikäli samaa ilmiötä tutkittaisiin useasti samalla mittarilla. Mittarin ollessa reliaabeli, tutkimuksen vastaukset olisivat eri mittauskerroilla melko samansuuntaisia. Validiteetilla puolestaan tarkoitetaan sitä, mittaako tutkimuksessa käytettävä mittari sitä, mitä on tarkoitus mitata. Esimerkiksi jos halutaan mitata opetuksen tehokkuutta, mutta mittari kuvaa ennemminkin jotain opetuksen tehokkuuteen välillisesti liittyvää tekijää, on mittarin validiteetti huono. Tämä vaarantaisi tutkimuksen luotettavuuden. (Metsämuuronen 2006, 64.)

Opinnäytetyön tutkimuksessa on käytetty survey-kyselyä, jota määrittää sen vakioitu muoto. Vakioidulla kyselyllä tarkoitetaan, että kysely näyttäytyy samalla tavalla jokaiselle vastaajalle. Tutkimuksessa käytetyn kyselyn muodon vuoksi sitä voidaan käyttää uudelleen sellaisenaan, jos opinnäytetyössä tutkittavaa ilmiötä haluttaisiin tutkia uudestaan. Tämän vuoksi voidaan todeta tutkimuksen reliabiliteetin toteutuvan. Tutkimuksen tavoitteina on vastata seuraaviin kysymyksiin: missä määrin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvat opiskelijat kokevat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuvan, kokevatko Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvat opiskelijat eriarvoisuutta seksuaalisuutensa tai sukupuoli-identiteettinsä perusteella, missä määrin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijat kokevat oppilaitoksensa edistävän tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä miten Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu voisi kehittää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta organisaatiossaan. Tutkimuksessa käytetty kysely on rakennettu sellaiseksi, että se vastaa jokaiseen tutkimuskysymykseen. Näin ollen voidaan todeta myös tutkimuksen validiteetin toteutuvan.

Tutkimuksen objektiivisuutta voidaan tarkastella joko ontologisesta tai epistemisestä näkökulmasta, mutta opinnäytetyön kontekstissa hyödynnän epistemistä objektiivisuuskäsitelmää, joka painottaa väitteen persoonattomuutta ja yleisyyttä. Persoonattomuudella viitataan siihen, että väite on sisällöltään sellainen, jonka jokainen lukija voi ymmärtää ja hyväksyä riippumatta siitä, kuka sen on kirjoittanut. Epistemisessä objektiivisuuskäsitelmässä ei niinkään

olla kiinnostuneita väitteen sisällöstä, vaan väitteen loogisesta oikeuttamisesta sekä sen taustalla olevasta päättelystä. (Haarakallio 2019, 5.)

Tutkimuksessa on käytetty kvantitatiivista tutkimusmenetelmää kohderyhmän hajautuneisuuden sekä kohderyhmän vastausprosentin ennustamattomuuden vuoksi. Lisäksi kohderyhmän oikeaa kokoa on mahdotonta määrittää. Hajautuneisuudesta, vastausprosentin ennustamattomuudesta sekä kohderyhmän koon tuntemattomuudesta johtuen on mahdotonta arvioida, kuinka kattavasti otanta edustaa kohderyhmää. Tästä huolimatta lopullinen otanta on määrällisesti tarpeeksi suuri sille, että tuloksista voidaan tehdä suuntaa antavia johtopäätöksiä. Tulosten avaamisessa sekä johtopäätösten tekemisessä ei käytetä tulkintoja, vaan niin tulokset kuin tuloksista johdetut toteamukset perustuvat vastausten keskiarvoihin sekä muihin numeerisiin havaintoihin, jotka ovat loogisesti perusteltuja. Tästä johtuen myös tutkimuksen objektiivisuus säilyy.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen puitteissa on pyritty löytämään vastauksia neljään tutkimuskysymykseen. Näitä kysymyksiä ovat vastaajien kokemukset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta opiskeluympäristössään, kokemukset eriarvoisesta kohtelusta seksuaalisuuden tai sukupuoli-identiteetin perusteella, kokemukset oppilaitoksen toiminnasta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi sekä tavat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden konkreettiselle kehittämiseksi oppilaitoksessa.

Noin 73 % vastaajista (n = 132) kokee, että ei ole kokenut tulleen syrjityksi millään tapaa opintojensa aikana. Tämä tarkoittaa, että selvä enemmistö kyselyyn vastanneista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvista opiskelijoista kokee tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden toteutuvan hyvin omassa opiskeluympäristössään. Tätä johtopäätöstä vahvistaa myös Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun aiempaan vuonna (2021) julkaistun yhdenvertaisuuskyselyn tulokset, jonka mukaan 68 % vastaajista koki naisten ja miesten välisen tasa-arvon toteutuvan hyvin. Tämän lisäksi noin 95 % (n = 522) samaan kyselyyn vastanneista vastasi tulleen kohdelluksi yhdenvertaisesti opiskeluympäristössään. Tosin, Xamkin toteuttama yhdenvertaisuuskysely ei

ollut erikseen kohdennettu tietyille vähemmistöryhmälle, mikä osaltaan on vaikuttanut kyselyn tuloksiin. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2022.)

Vaikka noin 73 % vastaajista, eli valtaosa, kokee tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuvan hyvin, tarkoittaa se samaan aikaan sitä, että noin 27 % (n = 50) vastaajista on kokenut syrjintää tai häirintää opiskeluympäristössään opintojensa aikana. Tämän perusteella voidaan todeta, että Xamkin opiskelijat kokevat yhä eriarvoista kohtelua opiskeluympäristössään seksuaali- tai sukupuoli-identiteettinsä vuoksi. Opinnäytetyön kyselyn tulokset erosivat Xamkin oman yhdenvertaisuuskyselyn (2021) tuloksista siten, että siinä missä noin neljäsosa opinnäytetyön kyselyyn vastanneista koki tulleen syrjityksi tai häirityksi, Xamkin yhdenvertaisuuskyselyn vastaajista ainoastaan 5 % (n = 26) oli kokenut samoin. Lisäksi tästä viidestä prosentista ainoastaan viisi vastaajaa oli kokenut syyn johtuvan omasta seksuaali- tai sukupuoli-identiteetistä. Voidaan siis todeta, että opinnäytetyön kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden seksuaali- tai sukupuoli-identiteetistä johtuneet syrjinnän ja häirinnän kokemukset ovat määrällisesti suuremmat verrattuna Xamkin oman yhdenvertaisuuskyselyn tuloksiin. Xamkin- sekä tämän opinnäytetyön kyselyssä ilmenneiden kokemusten määrällisten eroavaisuuksien syitä on vaikeaa määrittää. On kuitenkin epätodennäköistä, että syrjinnän ja häirinnän kokemukset olisivat yhtäkkisesti lisääntyneet näin huomattavasti. Todennäköisempää on, että Xamkin yhdenvertaisuuskyselyssä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvat vastaajat ovat vain marginaalinen osa otannasta siinä samassa, kun opinnäytetyön kysely on kohdennettu juuri kyseiselle vähemmistöryhmälle. Tämä voisi toimia selittävänä tekijänä eroavaisuuksille.

Opinnäytetyön kyselyn vastaajista noin 17 % (n = 30) on kokenut, että heidän seksuaali- tai sukupuoli-identiteetistään on vitsailtu loukkaavasti siinä samassa, kun noin 15 % (n = 27) on kokenut saaneensa oudoksuvia tai väheksyviä katseita tai muita reaktioita. Tämän perusteella voidaan juontaa johtopäätös, että vastaajien kokemat syrjinnän ja häirinnän kokemukset keskittyvät pääpiirteittäin epäsuoriin mikroaggressioihin.

Mikroaggressioilla tarkoitetaan verbaalista tai nonverbaalista sekä usein vaihkaista toimintaa, jolla henkilö tietoisesti tai tietämättään halveksuu toista, tavallisesti vähemmistöryhmään kuuluvaa henkilöä (Cleveland Clinic 2022).

Näitä ovat muun muassa loukkaava vitsailu sekä oudoksuvat tai väheksyvät katseet tai muut reaktiot.

Niistä opiskelijoista, jotka ovat kokeneet syrjintää ja häirintää, 46 vastasi kysymykseen, joilla pyrittiin selvittämään tahoja, joiden toimesta syrjintää tai häirintää on tapahtunut. Vastaajien mukaan noin 61 % (n = 28) syrjinnän tai häirinnän kokemuksista on tullut omasta opiskeluryhmästä siinä samassa, kun noin 43 % vastaajista kokee niiden tulleen muilta opiskelijoilta (n = 20). Noin 26 % (n = 12) opinnäytetyön kyselyn kysymykseen vastanneista koki syrjivän tai häiritsevän kohtelun tulleen opettajilta. Muilla tavoin (henkilökunta, ainejärjestöt, Opiskelijakunta Kaakko) koetut syrjinnän ja häirinnän kokemukset ovat opiskelijoihin ja opettajiin verrattuna marginaalisia. Täten voidaan todeta, että suurin osa tapahtuvasta syrjinnästä ja häirinnästä tapahtuu kanssaopiskelijoiden toimesta. On kuitenkin tärkeää huomioida, että noin neljäsosa koetuista syrjintä- tai häirintätilanteista on tullut opettajilta. Tämä on oleellista, koska organisaationa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tulisi olla syrjimätön niin yhdenvertaisuuslain (2014) kuin organisaation oman yhdenvertaisuussuunnitelman (2019) nojalla.

Xamkin yhdenvertaisuuskyselyn (2021) tuloksissa syrjinnän tai häirinnän kokemusten taustaa käsittelevän kysymyksen vastaukset olivat jakautuneet niin, että noin 33 % vastaajista (n = 6) koki syrjinnän ja häirinnän kokemusten tapahtuneen toisten opiskelijoiden toimesta. Xamkin omassa kyselyssä kategoria ”toiset opiskelijat” pitää sisällään sekä omaan opiskeluryhmään kuuluvat, että kuulumattomat opiskelijat. Tuloksista selvisi myös, että noin 33 % vastaajista (n = 6) arvioi kokemustensa taustalla olevan opettajat. Loput noin 33 % vastaajista (n = 6) koki syrjinnän tai häirinnän tapahtuneen harjoittelussa. Tämän pohjalta voidaan tehdä johtopäätös, että Xamkin oman yhdenvertaisuuskyselyn tulokset ovat jakautuneet tasaisemmin, kuin opinnäytetyön kyselyn tulokset, mutta se selittynee jälleen otannan koon ja kohderyhmän eroavaisuuksien myötä. Lisäksi on mahdotonta selvittää, kuinka suuri osuus kyseisistä syrjinnän tai häirinnän kokemuksista perustuu seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiin ja kuinka moni kokemus perustuu muihin syihin kuten etnisyys, ikä tai terveydentila.

Kampuksittain tehdyssä ristiintaulukoinnissa selvisi, että jokaisella kampuksella vähintään noin 59 % vastaajista oli ”vahvasti samaa mieltä” väitteestä ”Koen opiskeluympäristöni turvalliseksi itselleni”. Tästä voidaan päätellä, että valtaosa vastanneista kokee opiskeluympäristönsä itselleen turvalliseksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvana opiskelijana kampuksesta riippumatta. Kokemus kuitenkin muuttuu väitteessä ”Koen opiskeluympäristöni turvalliseksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille yleisesti”, sillä kampuksesta riippumatta enintään noin 41 % vastaajista arvioi olevansa vahvasti samaa mieltä kyseisen väitteen kanssa.

Vaikka opiskeluympäristö koetaan pääpiirteittäin turvalliseksi, kampuksesta riippumatta enintään noin 33 %, eli kolmasosa vastanneista, vastasi olevansa vahvasti samaa mieltä väitteen ”Koen voivani tuoda esille omaa seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettiäni koulussa” kanssa. Vastaukset väitteeseen ”Koen voivani puhua identiteetistäni avoimesti” olivat myös samansuuntaiset, sillä kampuksesta riippumatta enintään 34 % vastaajista vastasi tähän ”vahvasti samaa mieltä”.

Tämän perusteella voidaan todeta vastauksissa olevan ristiriita: vaikka valtaosa vastaajista mieltää opiskeluympäristönsä itselleen turvalliseksi, vain kolmasosa vastaajista kokee olevansa vahvasti samaa mieltä siitä, että he voivat tuoda itseään esille sekä puhua identiteetistään avoimesti. Tästä voidaan päätellä, että vastaajat kokevat opiskeluympäristönsä turvalliseksi itselleen yksilönä, mutta yleisellä tasolla opiskeluympäristön ilmapiiri ja suhtautuminen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin mielletään turvattommaksi, kuin yksilötasolla.

Päätelmää vahvistaa myös se, että väittämät ”Koen voivani tuoda esille omaa seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettiäni koulussa” sekä ”Koen voivani puhua identiteetistäni avoimesti” ovat keskiarvoltaan selkeästi alhaisemmat, kuin väittämä opiskeluympäristön kokemisesta turvalliseksi itselleen, mikä puolestaan on korkeimman keskiarvon saanut väittämä. Tätä johtopäätöstä voisi selittää ajatus siitä, että yksilön on helpompi vaikuttaa ja tulla nähdyksi omana itsenään omassa lähiympäristössään. Lähiympäristöllä tarkoitetaan tässä kontekstissa muutaman ihmisen kokoista ryhmää, jonka seksuaali- ja sukupuoli-

vähemmistöihin kuuluva opiskelija muodostaa itselleen turvallisiksi ja luotettaviksi todetuista opiskelukavereistaan. Lähiympäristön turvallisuus ja luotettavuus puolestaan tämän johtopäätöksen puitteissa vahvistaa positiivista yksilötason kokemusta opiskeluympäristöstä, mutta sen vaikuttavuus ei yllä muovaamaan yksilön näkemystä opiskeluympäristöstään yleisesti.

Kampuksen mukaisesta ristiintaulukoinnista voitiin huomata myös, että Kotkan kampuksella opiskelevat vastaajat kokivat muihin kampuksiin verratessa eniten syrjinnän ja häirinnän kokemuksia. Kyselyyn vastanneista Kotkan kampuksella opiskelevista opiskelijoista noin 33 % on kokenut syrjintää tai häirintää jollakin tapaa, siinä missä Mikkelin kampuksen opiskelijoista noin 23 %, Kouvolan kampuksen opiskelijoista noin 26 % ja Savonlinnan opiskelijoista noin 27 % on kokenut samoin. Kampuksesta riippumatta valtaosa kokemuksista keskittyy epäsuoriin mikroaggressioihin. Sellaisista Kotkassa opiskelevista vastaajista, jotka ovat kokeneet syrjintää tai häirintää, suurin osa arvioi kokemustensa tulleen joko omasta opiskeluryhmästä (noin 67 %) tai muilta opiskelijoilta (noin 40 %).

Mielenkiintoista on kampuksia verratessa todeta, että opettajien toimesta tulleet syrjinnän ja häirinnän kokemukset ovat Kotkassa suhteellisesti vähäisimmät. Kotkassa opiskelevista vastaajista noin 20 % arvioi kokemusten taustalla olleen opettaja, kun vastaavasti Mikkelissä samoin kokevien määrä oli noin 31 %, Kouvolassa noin 27 % ja Savonlinnassa noin 33 %. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että kotkalaisilla vastaajilla on suhteellisesti eniten kokemuksia syrjinnästä tai häirinnästä ja kokemusten taustalla ovat pääpiirteittäin toiset opiskelijat. Vaikka Kotkan kampuksella on ilmennyt eniten syrjintä- ja häirintätilanteita suhteissa muihin kampuksiin, todennäköisyys sille, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluva opiskelija kokee syrjintää tai häirintää opettajan toimesta, on muihin kampuksiin verrattaessa suhteellisesti vähäisin. Voidaan myös todeta, että opettajien toimesta koettuja syrjintä- ja häirintätilanteita on suhteellisesti eniten Savonlinnassa ja Mikkelissä.

Kun vastaajilta kysyttiin, ovatko he kertoneet kokemastaan syrjinnästä tai häirinnästä jollekin taholle, kuten häirintäyhdyshenkilölle, koulupsykologille tai muulle vastaavalle, valtaosa vastasi jättäneensä kertomatta asiasta. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että opiskelijoiden kokema kynnys jakaa syrjityksi

tai häirityksi tulemisen kokemuksiaan on suuri. Seksuaalisuutta ja opintojen vaihetta kuvailevissa ristiintaulukoinneissa on hajontaa, mutta ristiintaulukoinnista tehdyt tulokset osoittautuivat epä johdonmukaisiksi. Tämän vuoksi hajonnasta huolimatta on vaikeaa tehdä pätevää toteamusta siitä, onko seksuaalisella suuntautumisella tai opintojen vaiheella selvää yhteyttä puheeksi ottamisen kynnyksen suuruuteen. Sukupuolesta riippumatta kokemuksistaan kertoneiden sekä kertomatta jättäneiden välinen suhde on samanlainen: 20 % vastanneista on jakanut kokemuksensa siinä samassa, kun 80 % on jättänyt kertomatta. Vastausten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että sukupuoli ei ole määrittävä tekijä puheeksi ottamisen kynnyksessä.

Kampuksen mukaisesta ristiintaulukoinnista puolestaan voidaan tehdä seuraavanlainen johtopäätös: Kotkassa ja Savonlinnassa 88 % prosenttia vastanneista ei kertonut kokemuksistaan siinä samassa, kun Kouvolassa kertomatta jättäneiden osuus oli 76 % ja Mikkelissä 69 %. Tämän perusteella voidaan todeta, että kynnyksen kokemuksien jakamiselle on korkeampi Kotkassa ja Savonlinnassa, kuin Kouvolassa tai Mikkelissä.

Tätä voisi selittää pelko siitä, että asian viemiseksi eteenpäin syrjintää tai häirintää kokenut, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön lukeutuva opiskelija joutuisi jakamaan tiedon omana itsenään, mikä puolestaan poistaa opiskelijan anonymiteetin, eli nimettömyyden. Tarve nimettömyydelle korostuu pienemmillä kampuksilla. Johtopäätöstä vahvistaa Alangon (2014) suunnittelema ja toteuttama tutkimus, jonka mukaan noin 75 % tutkimuksessa mukana olleista sateenkaarinuorista salasi identiteettinsä opettajilta ja noin 50 % salasi sen myös opiskelukavereiden kohdalla. Alangon (2014) mukaan identiteetin salaaminen perustuu kiusatuksi, syrjityksi, häirityksi tai väkivallan kohteeksi joutumisen pelkoon. Kyseiseen tutkimukseen osallistuneista sateenkaarinuorista 103 transsukupuolista ja 125 seksuaalivähemmistöön kuuluvaa nuorta vastasi olevansa huolissaan opiskeluryhmän ulkopuolelle joutumisesta, jos puhuisi identiteetistään avoimesti.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että miehiksi identifioivat vastaajat kokevat opiskelu ympäristönsä ilmapiirin sekä avoimuuden alhaisemmaksi, kuin naisiksi ja ei-binäärisiksi identifioivat. Miehet myös kokevat voivan olla vähemmän avoimia omasta identiteetistään opiskelu ympäristössään. Tämän lisäksi

voidaan tehdä johtopäätös, että vastausmääriin suhteutettuna miehiksi identifioivat opiskelijat kokevat todennäköisemmin syrjintää tai häirintää, kuin naisiksi ja ei-binääriset tai muiksi itsensä identifioivat.

Kun vastaajilta (n = 204) kysyttiin, mitä mieltä he ovat väittämästä ”Xamk edistää yhdenvertaisuutta”, heitä pyydettiin vastaamaan asteikon 1–5 väliltä. Noin 28 % (n = 58) vastaajista vastasi olevansa ei samaa eikä eri mieltä siinä samassa, kun noin 35 % (n = 71) vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä ja noin 24 % (n = 50) oli vahvasti samaa mieltä. Kaikkien vastaajien jaettu keskiarvo kyseisessä väittämässä on 3,7, mikä viittaa siihen, että vastaukset asettuvat arvojen ”en samaa enkä eri mieltä” sekä ”jokseenkin samaa mieltä” välille. Keskiarvon jäädessä näiden kahden arvon väliin, se kuitenkin painottuu lähemmäs arvoa ”jokseenkin samaa meiltä”.

Kun vastaajilta (n = 201) kysyttiin arviota väittämästä ”Opiskelijakunta Kaakko edistää yhdenvertaisuutta”, käytettiin siinä samaa arviointiasteikkoa, kuin aiemmassa väittämässä. Vastaajista noin 36 % (n = 72) vastasi ”en samaa enkä eri mieltä” siinä, missä noin 29 % (n = 58) vastasi olevansa ”jokseenkin samaa mieltä”. Myös noin 23 % (n = 47) vastaajista oli väittämän kanssa ”vahvasti samaa mieltä”. Vastaajien välinen keskiarvo väittämässä on 3,6, mikä on lähes identtinen väittämän ”Xamk edistää yhdenvertaisuutta” kanssa. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun sekä Opiskelijakunta Kaakon toiminta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi koettiin keskiarvoa jokseenkin korkeammaksi.

Kun vastaajilta kysyttiin tapoja, miten Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu voisi kehittää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, vastauksista yhteensä noin 40 % (n = 43) vastasi konkreettiseksi kehittämisen menetelmiksi teemaan sopivien tapahtumien järjestämisen (n = 21) sekä kannanoton ja näkyvyyden lisäämisen (n = 22). Nämä kaksi tyyppiä olivat määrällisesti suurimmat, jos en osaa sanoa/ muu -tyyppi (n = 31) poissuljetaan. Voidaan siis päätellä, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön lukeutuvat opiskelijat kaipaavat ensisijaisesti yhteisöllisyyden kokemuksia, joiden puitteissa voisi kohdata itselleen vertaisia opiskelijoita. Lisäksi vastauksien perusteella voidaan todeta, että vastaajat toivoisivat näkyvämpää tukea sekä sitä, että Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu sekä Opiskelijakunta Kaakko ottaisi tehokkaammin kantaa seksuaali- ja

sukupuolivähemmistöille tärkeisiin ja ajankohtaisiin aiheisiin sekä korkeakoulun olemassa oleviin epäkohtiin, jos Xamk aikoo jatkossakin markkinoida itseään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa vaalivana organisaationa.

7 KEHITTÄMISEHDOTUKSET JA POHDINTA

Oikeusministeriön (2021, 4–5) mukaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevaa tutkimustietoa on aiempaa enemmän, mutta kyseisestä vähemmistöryhmästä kaivataan tästä huolimatta lisää tietoa. Tutkittu tieto myös vahvistaa, että kielteinen suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin on yhä yleistä kouluympäristössä (Oikeusministeriö 2021, 20–21). Opinnäytetyöni tuo esiin uutta ja merkityksellistä tietoa niin yhteiskunnallisella- kuin korkeakoulutasolla-kin sekä lisää ammattialallani jo olemassa olevaa tietoa aiheesta. Täten voidaan todeta opinnäytetyöni olevan yhteiskunnallisesti merkittävä sekä omaa ammattialaani kehittävä.

Opinnäytetyön tulokset eivät sellaisenaan tuota luotettavaa kuvausta siitä, millainen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tila on muissa korkeakouluissa, mutta tuloksia voidaan pitää suuntaa antavina. Tosin, tutkimus itsessään on helposti sovellettavissa myös muihin korkeakouluihin aineistonkeruumenetelmän ollessa helposti toistettavissa sen vakioidun muodon vuoksi.

Koko opinnäytetyöprosessin aikana ilmeni asioita, jotka olisi voinut hoitaa suлавammin, selkeämmin, tehokkaammin tai muulla tavoin paremmin. Tutkimuksellisesta näkökulmasta pohdittaessa voidaan nostaa esille monenlaisia ”työsyjä”, jotka osaltaan ovat voineet vaikuttaa opinnäytetyön tuloksiin. Tutkimuksen toteuttamisen aikana ja sen jälkeen esille nousseet kehittämistarpeet ovat kuitenkin sellaisia, joiden puitteissa olen päässyt kehittymään ja joihin osaan tulevaisuudessa reagoida asiantuntijatyössäni.

Ensimmäiseksi haluan nostaa esille ehkä suurimpana tutkimustuloksiin vaikuttavana tekijänä koronapandemian. Pandemian aikana Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijat suorittavat opintojaan etäyhteyksin, mikä tarkoittaa sitä, että ”normaaliin” oppimisympäristöön verrattaessa opiskelijoiden välisiä kohtaamisia oli huomattavasti vähemmän. Tämän seurauksena seksuaali-

ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien opiskelijoiden kokemukset oppimisympäristönsä tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta voivat olla erilaisia opintojen siirtyessä takaisin lähitoteutukseen.

Toinen oleellinen pohdinnan aihe on tutkimuksen keskittyminen opiskelijoiden kokemuksiin. Tämä pohdituttaa, koska kokemus ei automaattisesti tarkoita aina sitä, että jokin asia olisi oikeasti näin. Moni opiskelija henkilökohtaisesti määrittää syrjinnän, häirinnän tai väkivallan eri tavoin, mikä osaltaan luo ristiriitaa kokemusten ja faktojen vastakkainasettelussa. Tosin, jos usea opiskelija vastaa esitettyihin kysymyksiin samalla tavoin, kertoo se meille, että todennäköisesti heidän kokemuksensa voivat olla rinnastettavissa faktatietoon.

Kolmas asia, jonka nostan esille, on se, miten kysely on rajattu. Opinnäytetyö itsessään ei vastaa kysymykseen miksi, vaan kysymykseen mitä. Lisäksi eri opiskelualojen välisiä eroja yhdenvertaisuuden toteutumisessa ei tiedetä, vaan kysely keskittyi eri kampuksiin kokonaisuuksina. Tutkimus oli myös kohdennettu opiskelijoille, minkä vuoksi esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvat opettajat ja muu henkilöstö ei päässyt vastaamaan kyselyyn. Olisikin mielenkiintoista tietää, miten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöteema näyttäytyy heidän näkökulmastaan. Kysely oli rakenteellisesti hyvä ja kattava, mutta se olisi voinut olla selkeämpi. Kyselyä valmistellessa minun olisi ollut hyvä kirjoittaa auki eri termien määritelmät, jotta kysymysvaihtoehtojen ymmärtäminen olisi ollut helpompaa kyselyyn vastanneille.

Opinnäytetyössä käytetyn kyselyn markkinoinnissa oli myös epäselvyyksiä. Noin 70 opiskelijaa oli vastannut kyselyyn, vaikka he eivät kuuluneet tutkimuksen kohderyhmään. Tämän vuoksi minun täytyi mitätöidä heidän vastauksensa lopullisesta otannasta, jotta tulosten luotettavuus säilyisi. Mielestäni tätä olisi voinut ennaltaehkäistä tehokkaammalla ja selkeämmällä markkinoinnilla. Lisäksi kyselyn markkinoinnista huolimatta se todennäköisimmin ei ole tavoittanut kaikkia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin lukeutuvia opiskelijoita, mikä osaltaan jättää tilaa spekulatiolle siitä, miten vastaukset voisivat näyttäytyä eri tavoin, mikäli kyselyyn olisivat vastanneet kaikki kyseiseen vähemmistöön kuuluvat opiskelijat.

Tutkimuksessa on se hyvä puoli, että se tarjoaa väylän myös yhdenvertaisuuden tilaan reagoinnille sekä jatkotutkimuksille. Kysely on toteutettu koronapandemian aikana, joten olisi mielenkiintoista toteuttaa toinen samankaltaisella kaavalla toimiva kysely tulevaisuudessa. Tällöin uuden kyselyn tuloksia voitaisiin verrata tähän tutkimukseen ja pohtia, miten pandemia on vaikuttanut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa. Lisäksi tämän tutkimuksen tulosten pohjalta olisi mahdollista suunnitella ja toteuttaa toimintaa, joka pyrkii vastaamaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien opiskelijoiden näkyväksi- ja kohdatuksi tulemisen tarpeeseen.

Eräs vastaaja korosti, että tapahtumien järjestämisessä on yksi vajavuus. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille suunnattuun tapahtumaan osallistuttaessa yksilö menettää samanaikaisesti anonymiteettinsä, mikä voi nostaa kynnystä tapahtumaan osallistumiselle sellaisissa opiskelijoissa, jotka eivät vielä ole avoimia omasta seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuulumisestaan. Kyseinen vastaaja täten ehdotti, että tapahtumia voisi järjestää myös internetissä, kuten Discordissa, jossa jokainen saa valita oman käyttäjänimensä ja profiilikuvansa. Tämä mahdollistaisi tapahtumaan osallistumisen myös sellaisille seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluville opiskelijoille, jotka haluavat pysyä nimettöminä. Mielestäni tämä oli erittäin oivaltava huomio.

Kokonaisuutena opinnäytetyö on mielestäni onnistunut kompastuskivistään huolimatta. Tutkimukseni vastaa siihen tarpeeseen, johon se on alun perin tarkoitettu. Opinnäytetyön kirjoittamisprosessi oli, kuten arvata saattaa, ajoittain erittäin mieltä raastavaa, mutta myös palkitsevaa. Itselleni henkilökohtaisesti pitkäjänteinen suorittaminen tuottaa ajoittain hankaluuksia, mikä puolestaan hidasti opinnäytetyön etenemistä. Uskon kuitenkin voivani olla ylpeä ja tyytyväinen tuotokseeni sekä tiedän tutkimuksen tulosten olevan arvokkaita tilaajalle.

LÄHTEET

Ahtela, K., Bruun, N., Koskinen, P., Nummijärvi, A. & Saloheimo, J. 2006. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Helsinki: Talentum.

Alanko, K. 2014. Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa? Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 2014:72. Setä. Setä-julkaisuja 2014:23. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/sateenkaari-nuori.pdf> [viitattu 30.7.2022].

Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932.

Attorney-General's Department s.a. What are the rights of equality and non-discrimination? Australian Government, Attorney-General's Department. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ag.gov.au/rights-and-protections/human-rights-and-anti-discrimination/human-rights-scrutiny/public-sector-guidance-sheets/rights-equality-and-non-discrimination> [viitattu 1.11.2021].

Blomqvist, L., Grönroos, M., Korpela, M, Torvinen, S. & Alanko, K. 2019. Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuus. Mitä jokaisen psykologin tulisi tietää asiakkaan sensitiivisestä kohtaamisesta. Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden (SMM) työryhmä. Psykologiliitto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.psyli.fi/wp-content/uploads/2020/09/Seksuaalisen-suuntautumisen-ja-sukupuolen-moinaisuus-2020-sivut-u.pdf> [viitattu 23.10.2022].

Cleveland Clinic. 2022. What are microaggressions? Their impact is anything but small. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.2.2022. Saatavissa: <https://health.clevelandclinic.org/what-are-microaggressions-and-examples/> [viitattu 22.10.2022].

Dembroff, R. 2016. What Is Sexual Orientation? *Philosophers' imprint* 16, 5. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://quod.lib.umich.edu/cgi/p/pod/dod-idx/what-is-sexual-orientation.pdf?c=phimp;idno=3521354.0016.003;format=pdf> [viitattu 30.10.2021].

Edustajisto. Opiskelijakunta Kaakko. s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.opiskelijakuntakaakko.fi/edustajisto-ja-vaalit/> [viitattu 15.11.2022].

Etu- ja sukunimilaki 19.12.2017/946.

Etusivu. Opiskelijakunta Kaakko. s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.opiskelijakuntakaakko.fi/> [viitattu 22.4.2022].

Fotache, I. 2019. Japanese 'LGBT Boom' Discourse and its Discontents. Teoksessa Cottet, C. & Picq, M. (toim.) *Sexuality and Translation in World Politics*. Bristol: E-international Relations, 27–41. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.e-ir.info/publication/sexuality-and-translation-in-world-politics/> [viitattu 1.11.2021].

Graham, D. 2019. Germans can now choose 'third gender' option on legal records. Euronews. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2019. Saatavissa:

<https://www.euronews.com/2019/01/01/germans-can-now-choose-third-gender-option-on-legal-records> [viitattu 28.10.2021].

Haarakallio, T. 2019. Objektiivisuus luonnontieteissä ja ihmistieteissä. Turun yliopisto. Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201903159040> [viitattu 22.10.2022].

Hallitus. Opiskelijakunta Kaakko. s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.opiskelijakuntakaakko.fi/hallitus/> [viitattu 15.11.2022].

Hirvelä, H. s.a. Lisääntyminen ja evoluutio ovat elämän yhteisiä piirteitä. Porin aikuislukio. Biologian kertaavat opinnot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://peda.net/p/hanna.hirvela/bi6/eje/1te/k1ket> [viitattu 1.11.2021].

Homofobia. Sateenkaariyhteisöt ry s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ranneliike.net/homofobia> [viitattu 17.10.2021].

Myllyniemi, S. 2014. Tilasto-osio. Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.) Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja 83. Nuorisoasiain neuvottelukunta. Verkkojulkaisuja 51. 11–117. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://issuu.com/tieto-anuorista/docs/nuorisobarometri_2014_web [viitattu 29.11.2021].

Juridinen sukupuoli. Sateenkaariyhteisöt ry s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ranneliike.net/artikkelit/asiasana/Juridinen+sukupuoli> [viitattu 28.10.2021].

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia. s.a. Opiskelijakuntatoiminta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.gradia.fi/opiskelijan-opas/palvelut-opiskelijalle/opiskelijakuntatoiminta> [viitattu 22.4.2022].

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. 2019. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. PDF-dokumentti. Päivitetty 15.5.2019. Saatavissa: <https://www.opiskelijakuntakaakko.fi/wp-content/uploads/Tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelma-2019-2021-1.pdf> [viitattu 12.12.2021].

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. 2020a. Strategia 2020–2030. PDF-dokumentti. Päivitetty 29.3.2022. Saatavissa: https://xamk.emmi.fi/l/x_kvRW-8fsn6 [viitattu 21.11.2022].

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. 2020b. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely 2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ksamk.sharepoint.com/sites/Xamk/SitePages/Tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus--kysely-2020.aspx> [viitattu 17.10.2022].

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. 2021. Tulevaisuussuuntautunut koulutus. Kuva. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/xamk/xamkin-avainluvut/#/0>

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. 2022. Opiskelijoiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tulokset 2021. WWW-dokumentti. Päivitetty 23.2.2022. Saatavissa: <https://ksamk.sharepoint.com/sites/Lux/SitePages/Opiskelijoiden-tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuuskyselyn-tulokset-vuodelta->

[2021.aspx?OR=Teams-HL&CT=1644402525812&sourceId=¶ms=%7B%22AppName%22%3A%22Teams-Desktop%22%2C%22AppVersion%22%3A%2227%2F22010300408%22%7D](#) [viitattu 30.7.2022].

Karvinen, M. 2021. Sateenkaari oppilaitoksessa. Opas sateenkaarevasta yhdenvertaisuudesta ja turvallisemmasta toimintakulttuurista. Setan julkaisut 2021. Helsinki: Setä ry

Kestävän kehityksen toimikunta s.a. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kestavakehitys.fi/seuranta/yhteiskunnallinen-eriarvoisuus> [viitattu 12.12.2021].

Killermann, S. 2017. The Genderbread Man. Kuva. Saatavissa: <https://www.itspronouncedmetrosexual.com/2018/10/the-genderbread-person-v4/> [viitattu 17.10.2021].

Kouluterveyskysely. 2021. Aluevertailu, nuoret 2019 ja 2021. Terveystieteiden tutkimuskeskus. WWW-dokumentti. Päivitetty 4.10.2021. Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_aluevertailu3?alue_0=87869&alue_0=235597&alue_0=235780&alue_0=235885&alue_0=235976&alue_0=235955&alue_0=235679&alue_0=235592&alue_0=235959&alue_0=235649&alue_0=235866&alue_0=235939&alue_0=235794&alue_0=235875&alue_0=235918&alue_0=235998&alue_0=236127&alue_0=235658&alue_0=235602&alue_0=235598&vuosi_0=v2019&mittarit_0=199799&mittarit_1=199907&mittarit_2=531951&sukupuoli_0=143993&kouluaste_0=161219# [viitattu 29.11.2021].

Lapsi- ja nuorisopoliittinen ministerityöryhmä. 2020. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. PDF-dokumentti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-697-3> [viitattu 29.11.2021].

Lukinmaa, P. 2017. Homofobia Ja Pietarilaiset HLBTI-Aktivistit. *Idäntutkimus* 24, 54–63. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/idantutkimus/article/view/77791> [viitattu 1.11.2021].

Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp 2006.

Oikeusministeriö. 2021. Policy Brief 5, Syrjintä Suomessa. Tutkimustietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tilanteesta Suomessa. Oikeusministeriön verkkojulkaisuja 2021:1. Helsinki: Oikeusministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/OM_policy_brief_5_web.pdf/aced140e-d940-b37b-a4ce-ad59cf92be1b/OM_policy_brief_5_web.pdf?t=1661178046022 [viitattu 20.11.2022].

Opiskelijakunta. Opiskelijakunta Kaakko. s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.opiskelijakuntakaakko.fi/opiskelijakunta/> [viitattu 22.4.2022].

Opiskelijakunta Kaakko. 2020. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan strategia 2021–2030. PDF-dokumentti. Saatavissa:

<https://www.opiskelijakuntakaako.fi/wp-content/uploads/Strategia.pdf> [viitattu 29.11.2021].

Parvessa parempi -hanke. 2017. Opiskelijakuntatoiminnan opas. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.kpedu.fi/docs/default-source/Projektisivus-tot/parvessa-parempi/opiskelijakuntatoiminnan-opas-kpedu.pdf?sfvrsn=f94f734d_2 [viitattu 12.12.2021].

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Picq, M. & Tikuna, J. 2019. Indigenous Sexualities: Resisting Conquest and Translation. Teoksessa Cottet, C. & Picq, M. (toim.) Sexuality and Translation in World Politics. Bristol: E-international Relations, 57–71. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.e-ir.info/publication/sexuality-and-translation-in-world-politics/> [viitattu 1.11.2021].

Pike, M. 2009. V. Gene Robinson. Britannica. WWW-dokumentti. Päivitetty 25.5.2021. Saatavissa: <https://www.britannica.com/biography/V-Gene-Robinson> [viitattu 30.10.2021].

Seta ry. 2016. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus – Opitaan yhdessä! PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.drop-box.com/s/iffkzu8f0ft73wx/Opas_kouluille_2016_NETTI.pdf?dl=0 [viitattu 23.10.2022].

Seta ry. 2021. Sateenkaarisanasto. WWW-dokumentti. Päivitetty 24.3.2021. Saatavissa: <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/> [viitattu 17.10.2021].

Seta ry s.a. Sateenkaarihistoria Suomessa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://seta.fi/ihmisoikeudet/sateenkaarihistoria-suomessa/> [viitattu 14.11.2022].

Silius, K. 2008, 17–21. Teemoittelu ja tyypittely. Tampereen teknillinen yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://docplayer.fi/9898776-Teemoittelu-ja-tyypittely.html> [viitattu 22.4.2022].

Suomen hallitusmuoto 17.7.1919/94.

Takanen, E. 2019. Sateenkaarinuorten hyvinvointi Pohjois-Pohjanmaalla. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Yhteisöpedagogikoulutus. Opinnäyte-työ. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201905017070> [viitattu 1.11.2021].

Tihveräinen, T. 2015. Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2015. Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisiammattikorkeakoulun julkaisuja 10/2016. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-326-2> [viitattu 29.11.2021].

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325.

- Vilkkä, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://hanna.vilkkä.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf> [viitattu 22.4.2022].
- Vilkkä, H. 2010. Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Väestöliitto. 2019. Seksuaalisuus ja sukupuoli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/seksuaaliterveys/nuori-ja-seksuaaliterveys/seksuaalisuus-ja-sukupuoli/> [viitattu 17.10.2021].
- Wamsley, L. 2021. A Guide To Gender Identity Terms. Npr. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.6.2021. Saatavissa: <https://www.npr.org/2021/06/02/996319297/gender-identity-pronouns-expression-guide-lgbtq?t=1635444766034> [viitattu 28.10.2021].
- Webropol. s.a. Yli 15 vuotta vankkaa kokemusta. Yli 70 000 käyttäjää eri puolilla maailmaa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://webropol.fi/tietoa-yrityksesta/> [viitattu 22.4.2022].
- West, C. & Zimmerman, D. 1987. Doing Gender. *Gender and Society* 1, 125–151. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.gla.ac.uk/0t4/crcees/files/summerschool/readings/WestZimmerman_1987_DoingGender.pdf [viitattu 28.10.2021].
- World Health Organization. 2006. Defining sexual health: report of a technical consultation on sexual health, 28–31. January 2002, Geneva. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.cesas.lu/perch/resources/whodefiningsexualhealth.pdf> [viitattu 18.10.2022].

Sateenkaarisanasto (Seta ry 2021.)

Binääri/ei-binääri	Binääri tarkoittaa kaksinapaista. Sukupuoli-identiteetti voi olla binäärinen tai ei-binäärinen. Ei-binäärinen on henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti ei sovi kaksinapaiseen nainen–mies jakoon. Hän voi olla esimerkiksi muunsukupuolinen, sukupuoleton tai intersukupuolinen.
Cis	Sanaa cis käytetään kuvaamaan sitä, että henkilön sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu ovat hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen kulttuurissa yleensä liitettyjen odotusten mukaiset. Suurin osa ihmisistä on cissukupuolisia. Cis on vastakohta sanalle trans; sanat ovat alkuaan latinasta, jossa niillä on merkitys 'tällä puolen' ja 'toisella puolen'. Cismies on syntymässä määriteltä pojkaksi. Cisnainen on syntymässä määriteltä tytöksi.
Muunsukupuolinen	Muunsukupuolinen ihminen voi olla sekä mies että nainen, jotakin mieheyden ja naiseuden väliltä tai sitten tyystin tämän jaon ulkopuolelta. Muunsukupuolisuus voi toimia katkokäsitteenä muillekin ei-binäärisille sukupuoli-identiteeteille, esimerkiksi gender fluid, gender queer ja sukupuoleton. Transgender-termiä käytettiin ennen muunsukupuolisuuden synonyymina. Englannin kielessä transgender viittaa transsukupuolisiin ihmisiin. Kaikki binäärisen sukupuoli- jaon ulkopuolella olevat eivät koe termiä muunsukupuolisen sukupuoli-identiteetikseen.
Trans	Sanaa käytetään kuvaamaan henkilöä, jonka sukupuoli tai sukupuolen ilmaisu ei ole yksiselitteisesti hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen yleensä liitettyjen odotusten mukainen, ja jotka itse määrittelevät olevansa transihmisiä. Vastakohtana on cis; sanat ovat alkuaan latinasta, jossa niillä on merkitys 'toisella puolen' ja 'tällä puolen'.

Transsukupuolisuus	Transsukupuolisen ihmisen sukupuoli-identiteetti ei vastaa hänen syntymässä määriteltyä sukupuoltaan. Henkilö kokee sukupuoliristiriitaa syntymässä määriteltyä sukupuolta kohtaan. Transsukupuolisen henkilön sukupuoli-identiteetti on useimmiten mies tai nainen, mutta se voi olla myös esimerkiksi muunsukupuolinen. Transsukupuolisella ihmisellä voi olla tarve lääketieteelliselle sukupuolen korjaamiselle ja/tai sukupuolen juridiselle vahvistamiselle.
Aseksuaalisuus	Aseksuaalinen henkilö kokee tavallisesti hyvin vähän tai ei lainkaan seksuaalista vetovoimaa toisia henkilöitä kohtaan. Aseksuaalit voivat kokea muunlaista, esimerkiksi romanttista, emotionaalista ja esteettistä vetovoimaa. Aseksuaali henkilö voi identifioida itsensä myös homoksi, heteroksi tai bi- tai pan-ihmiseksi kokemansa vetovoiman kohteiden sukupuolen mukaan.
Biseksuaalisuus	Biseksuaali eli biseksuaalinen henkilö kokee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetovoimaa sekä samaa että eri sukupuolta olevia kohtaan. Joillekin vetovoiman kohteen sukupuolella ei ole merkitystä. Termit biseksuaalisuus ja panseksuaalisuus ovat osittain päällekkäisiä.
Heterous	Hetero, heteroseksuaali eli heteroseksuaalinen ihminen tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa muita kuin samaa sukupuolta olevia ihmisiä kohtaan, käytännössä yleensä mies naista tai nainen miestä. Vaikka tämä viittaa ajatukseen, että sukupuolia olisi vain kaksi, myös jotkut ei-binäärisesti eli muutoin kuin naisiksi tai miehiksi identifioituvat määrittelevät itsensä heteroiksi.
Homofobia	Homofobia tarkoittaa vihaa, pelkoa, inhoa tai vastenmielisyyttä samaan sukupuoleen kohdistuvaa vetoa kohtaan. Fobinen käyttäytyminen voi ilmetä mitätöintinä, vähättelynä, poissulkemisena, häirintänä, syrjintänä tai jopa viharikoksina. Se voi ilmetä myös rakenteellisena syrjintä-

nä. Homofobia on rinnastettavissa seksismin ja rasisminkin kaltaisiin ilmiöihin.

Homous

Homo, homoseksuaali eli homoseksuaalinen ihminen tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa samaa sukupuolta olevia ihmisiä kohtaan. Sanaa homo käytetään myös suppeammin tarkoittamaan miestä, joka kokee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa miehiä kohtaan.

Lesbo

Nainen, joka tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa naisia kohtaan. Myös jotkut ei-binäärisesti identifioituvat määrittelevät itsensä lesboiksi.

Panoseksuaalisuus

Panoseksuaali eli panoseksuaalinen ihminen tuntee seksuaalista tai/ja emotionaalista vetoa kaikkia sukupuolia olevia ihmisiä kohtaan. Kiinnostuksen kohteen sukupuolella ei ole hänelle merkitystä. Monet panoseksuaalit kokevat, että termi vapauttaa luokittelemasta vetovoiman kohteita sukupuolen mukaan. Termit panoseksuaalisuus ja biseksuaalisuus ovat osittain päällekkäisiä, mutta termi panoseksuaalisuus on otettu käyttöön myöhemmin.

Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaalisessa suuntautumisessa on kyse siitä, keihin ihminen tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetovoimaa. Määrittelyn perustana on sekä oma että vetovoiman kohteen sukupuoli. Yleensä käytetään jaottelua homo-, bi-, pan- ja heteroseksuaalisuus. Jokaiselle kuuluu oikeus määrittellä tai olla määrittelemättä oma seksuaalinen suuntautumisensa. Se voi myös muuttua elinkaaren aikana.

Seksuaalivähemmistöt

Ihmiset, joiden seksuaalinen suuntautuminen on jotain muuta kuin heterous, kuuluvat seksuaalivähemmistöihin.

Seksuaalivähemmistöjä ovat mm. homot, lesbot ja bi- ja pan-ihmiset. (Seta ry 2021.)

Kyselyrunko

Taustatiedot

1. Millä kampuksella opiskelet?

- Kotka
- Kouvola
- Mikkelä
- Savonlinna

2. Missä vaiheessa opintojasi olet?

3. Mikä on sukupuoli-identiteettisi?

- Cis-mies
- Trans-mies
- Cis-nainen
- Trans-nainen
- Ei-binäärinen
- Muu

4. Mikä on seksuaalinen suuntautumisesi?

- Heteroseksuaali
- Homoseksuaali/ lesbo
- Biseksuaali
- Panseksuaali
- Aseksuaali
- Muu

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Valitse mielipidettäsi kuvaavin vaihtoehto.

Koen opiskeluympäristöni turvalliseksi itselleni

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

Koen opiskeluympäristöni turvalliseksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille yleisesti

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

Koen voivani tuoda esille omaa seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettiäni koulussa

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

Koen voivani puhua identiteetistäni avoimesti

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

En pelkää koulussa seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettiäni vuoksi

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

Koen, että minua kohdellaan samalla tavoin kuin opiskelutovereitani, jotka eivät kuulu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

Koen kuuluvani osaksi opiskelijaryhmääni

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

Koen kuuluvani osaksi koko opiskelijayhteisöä

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

Xamk edistää yhdenvertaisuutta

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

Opiskelijakunta Kaakko edistää yhdenvertaisuutta

- Vahvasti eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Vahvasti samaa mieltä

Syrjintä ja häirintä

6. Alle on lueteltu eri syrjinnän ja häirinnän muotoja. Rastita ne väittämät, jotka pätevät tai ovat pätenneet sinuun opintojesi aikana.

- Seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteetistäni on viitsailtu loukkaavasti.
- Minua on nimitelty seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettiäni loukkaavin sanoin (esim. hintti, transu, ym.).
- Koen, että minua on tarkoituksellisesti jätetty
- opiskelijaryhmäni ulkopuolelle seksuaali- tai sukupuoli-identiteettini vuoksi.
- Olen saanut oudoksuvia tai väheksyviä katseita tai muita reaktioita koulussa seksuaali- tai sukupuoli-identiteettini vuoksi.
- Koen, että minua on kohdeltu
- ryhmätöissä eri tavoin kuin muuta ryhmää seksuaali- tai sukupuoli-identiteettini vuoksi.
- Oikeuttani fyysiseen koskemattomuuteen on rikottu
- lievästi seksuaali- tai sukupuoli-identiteettini vuoksi (esim. koskettaminen).
- Oikeuttani fyysiseen koskemattomuuteen on rikottu
- rankasti seksuaali- tai sukupuoli-identiteettini vuoksi (esim. töniminen, lyöminen, potkiminen).
- Olen kokenut muuta henkistä tai
- fyysistä väkivaltaa seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettini vuoksi.

Koen tulleeti syrjityksi tai häirityksi muulla tapaa seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettini vuoksi.

En koe tulleeti syrjityksi tai häirityksi millään tapaa seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteettini vuoksi.

7. Jos olet kokenut syrjintää tai häirintää opintojesi aikana, keneltä olet sitä kokenut? Rastita sellaiset kohdat, jotka pätevät sinuun.

Opettajisto

Oma opiskeluryhmä

Muut opiskelijat

Henkilökunta (siivoojat, keittäjät, opintopsykologi, ym.)

Ainejärjestöt

Opiskelijakunta Kaakko

Jotenkin muuten, miten?

8. Oletko kertonut kokemastasi syrjinnästä tai häirinnästä jollekin? (esim. koulupsykologi, opiskelijavastaava, opiskelijakunnan häirintäyhdyshenkilö ym.)

Kyllä olen

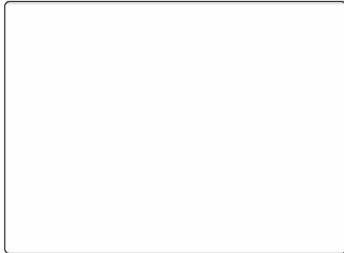
En ole

Lopuksi

9. Millaiseksi koet yhdenvertaisuuden Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa? Kerro omin sanoin.

500 merkkiä jäljellä

10. Miten Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu ja/tai Opiskelijakunta Kaakko voisi konkreettisesti kehittää yhdenvertaisuutta? Kerro omin sanoin.

500 merkkiä jäljellä